

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

**ÎNTĂRIREA
AUTOCONDUCERII
ȘI AUTOGESTIUNII
ÎN SECTII**

INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE
SALĂ DE LECTURĂ

*Eveniment de o deosebită însemnătate pentru evoluția
raporturilor româno-malteze, pentru extinderea colaborării
dintre țările și popoarele noastre*

Vizita oficială de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în Republica Malta

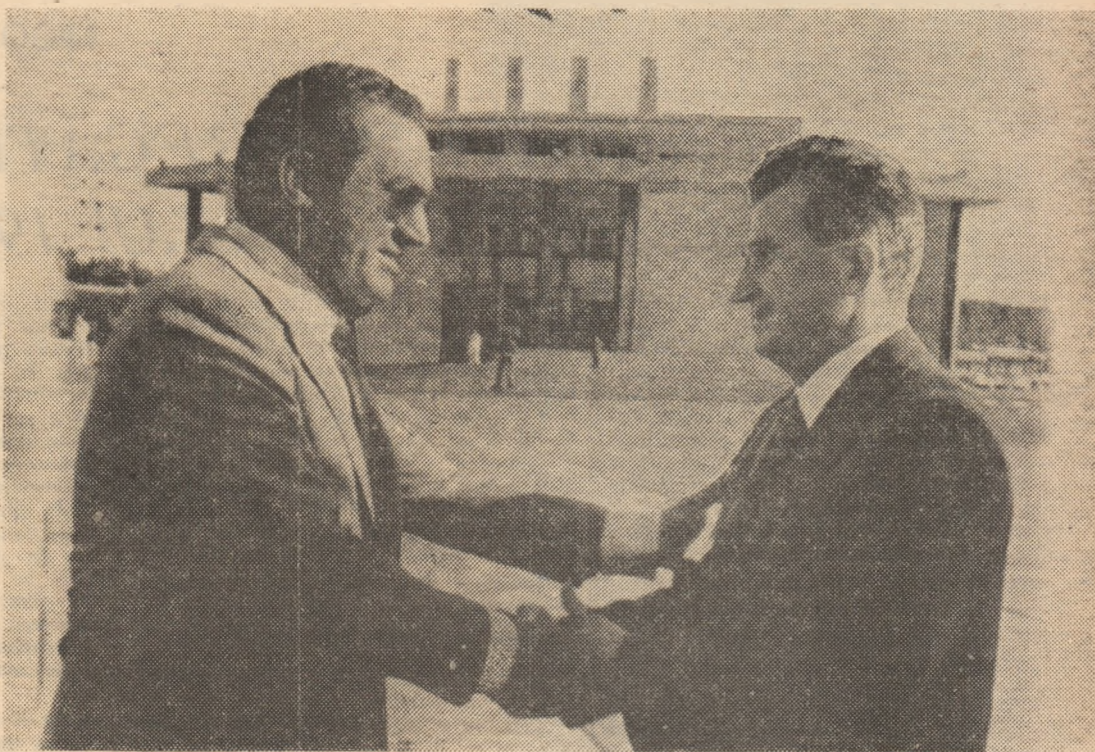
Inaintea dineului oficial

In timpul vizitei la șantierele navale „Malta Drydocks”

VIZITA OFICIALĂ DE PRIETENIE A PREȘEDINTELUI NICOLAE CEAUȘESCU, ÎMPREUNĂ CU TOVARĂȘA ELENA CEAUȘESCU, ÎN REPUBLICA ARABĂ EGIPT

Un nou și important
dialog la nivel înalt
româno-egiptean,
expresie
a tradiționalelor
relații prietenești
dintre cele două țări
și popoare

Primire caldă în capitala Egiptului

În timpul vizitei protocolare

„...este necesar să facem totul pentru realizarea în cele mai bune condiții a planului pe 1983, să pregătim temeinic trecerea la realizarea planului pe 1984. În mod deosebit, este necesar să acordăm toată atenția realizării producției fizice, la toate sortimentele, satisfăcând în acest fel cerințele economiei naționale, necesitățile de consum ale populației, precum și prevederile pentru export“.

NICOLAE CEAUȘESCU

PRIORITĂȚI ÎN PREGĂTIREA PRODUCȚIEI ANULUI 1984

PREOCUPĂRILE colectivelor de muncitori și centrale industriale sunt îndreptate în această etapă spre realizarea integrală a prevederilor de plan pe 1983, ca și spre pregătirea corespunzătoare a producției anului viitor. Importanța acordată acestei din urmă acțiuni este generată atât de creșterile de plan preconizate pentru 1984 — și care necesită măsuri adecvate de pregătire și urmărire a fabricației — cât mai ales de mutațiile calitative prevăzute a se realiza în structura producției, în mecanismul de derulare a activităților economice în general.

Orientările noi stabilite pentru 1984 impun măsuri în consecință menite să faciliteze traducerea în viață a sarcinilor stabilite, măsuri care la rândul lor impun o gamă largă de acțiuni tehnico-organizatorice, pe întreaga filieră — de la concepție la realizarea produsului finit. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului a insistat în mod deosebit în legătură cu prioritatea ce trebuie acordată laturilor de ordin calitativ ale dezvoltării economico-sociale, respectiv obținerii unei înalte eficiențe, îndeosebi în direcția modernizării structurilor producției materiale, a accen-

tuării proceselor de valorificare a materiilor prime și materialelor cit și a reducerii costurilor pe unitatea de produs. În condițiile mecanismului nostru de dezvoltare, prin planul național unic se mobilizează rezervele potențiale din unitățile economice pentru reducerea costurilor și a cheltuielilor materiale pe unitatea de produs, cu efect direct asupra creșterii rentabilității. Iată de ce, în ansamblul acțiunilor de pregătire a producției pentru 1984 se impune luarea în considerare cu prioritate a noi aspecte legate de sporirea eficienței și rentabilității, de ridicarea nivelului calitativ al întregii activități economico-sociale.

Efficiență sporită în fundamentarea prevederilor de plan

PREMISA îndeplinirii sarcinilor de ordin calitativ pleacă, înainte de toate, de la crearea condițiilor pentru asigurarea producției materiale în volumul și structura proiectată, cu accent pe îndeplinirea producției fizice la toate sortimentele cerute de plan, spre a satisface cât mai plenar nevoia socială de consum. Dar, în domeniul economisirii muncii sociale, sînt multe alte acțiuni și activități specifice care cer inițiativă, ingeniozitate, organizare, perseverență, decizii calitative. Prevederile de plan pentru anii următori cer, de pildă, ca pe ansamblul industriei, gradul de valorificare al materiilor prime și materialelor să fie cu 32—34% mai mare decît în 1980. Prin extinderea utilizării pe scară largă a materialelor refozabile ca atare sau rezultate din procesele de producție și de consum, la nivelul ultimului an al acestui cincinal va trebui să se asigure 40—50% din necesarul intern de fier, metale neferoase, fibre și fire textile, uleiuri minerale și alte materii prime.

Se au în vedere programe care cuprind măsuri concrete de scădere a greutateii produselor, de diminuare a pierderilor tehnologice și de sporire însemnată a valorii produselor obținute din prelucrarea industrială a unei unități fizice. De exemplu, în siderurgie, prin prelucrarea unei tone de oțel urmează ca, în 1985, să se obțină laminate finite pline cu o valoare mai mare cu 18%, față de 1980, în construcțiile de mașini valoarea producției obținută dintr-o tonă de metal va crește cu 48%, valorificarea la prelucrarea și chimizarea țiteiului va spori cu 24,6%, valoarea produselor finite din lemn, celuloză și hirtie obținute dintr-un mc de masă lemnoasă va fi mai mare cu 28,3%, etc. Se vor airage, totodată, în circuitul economic și valorifica într-o proporție sporită materialele recuperabile și refozabile cu aproape 75% mai mult în 1985 față de 1980, din care în metalurgie cu 60%, în industria ușoară cu 76%, în agricultură și industria alimentară cu 63%.

Prin toate aceste acțiuni, productivitatea muncii în industria republicană urmează să crească cu 11% în 1984 față de 1983 și cu peste 18% în 1985. De asemenea, costurile de producție urmează să fie reduse în 1984 față de 1983 cu peste 30 mld. lei. Aceasta înseamnă, în primul rînd, soluții tehnice și tehnologice care trebuie identificate și puse în practică din timp, adică organizarea tuturor activităților la un nivel maxim de exigență. Pentru indicatorii sintetici calitativi și de eficiență — productivitatea muncii, costuri, rentabilitate — arsenalul măsurilor ce trebuie luate în continuare se situează pe un diapazon larg, de la soluții tehnice și tehnologice, la organizarea

științifică a producției și a muncii, de la întreținerea corespunzătoare și funcționarea continuă a instalațiilor și utilajelor pînă la măsurile de reducere a costurilor reparațiilor, de la optimizarea cheltuielilor de transport uzinal pînă la optimizarea, pe criterii de eficiență, a loturilor de fabricație, etc.

Creșterea mai susținută a productivității muncii sociale

ÎN ANII DIN URMA, în întreaga economie națională s-au obținut succese însemnate pe linia creșterii productivității muncii sociale. În perioada 1950—1980, ritmul mediu anual de creștere al acestui indicator a fost de 8,6%, respectiv un ritm înalt, egal, spre exemplu, cu cel al Italiei. În același timp însă trebuie menționat faptul că, deși România a făcut mari eforturi pentru dotarea cu fonduri fixe la nivel mondial, că cea mai mare parte a echipamentului industrial este relativ nou, se mențin încă unele decalaje între nivelul productivității muncii din țara noastră și cel din statele dezvoltate economic.

Importanța primordială pe care o are productivitatea muncii este legată, înainte de toate, de valențele calitative și impulsurile ce le dă în dezvoltarea economico-socială. În 1982, de exemplu, creșterea cu 1% a productivității muncii peste plan a reprezentat 9,2 mld. lei producție marfă, 3 mld. lei producție netă, 1,5 mld. lei venit net. Iată de ce, în ansamblul măsurilor și acțiunilor de pregătire a producției din anul viitor, **productivitatea muncii este considerată drept factor cheie al dezvoltării pe coordonate calitative a economiei**, deoarece în acest indicator întîlnim efectul combinat al influenței principalelor condiții tehnico-materiale și umane ale producției. Totodată, pornind de la importanța acestui indicator în ansamblul industriei, este necesar ca, pentru perioada următoare, factorii de decizie din întreprinderi și centrale să examineze în mai mare măsură soluțiile endogene capabile să asigure sporuri însemnate ale rodnăției muncii.

Promovarea progresului tehnic, extinderea mecanizării și automatizării, robotizarea unor procese de producție, utilizarea intensivă a utilajelor sînt laturi hotărîtoare ale activității de pregătire a planului pe următorii ani. În același timp, organizarea sistematică a producției și a muncii, întărirea ordinii și disciplinei în producție, extinderea lucrului la mai multe mașini, dezvoltarea sistemelor informatice pentru conducerea activității de bază, stabilirea de norme și normative de personal rațional, pregătirea și perfecționarea profesională sînt soluții care stau la îndemîna fiecărei unități economice și, uneori,

sînt determinante pentru obținerea de creșteri substanțiale ale productivității muncii.

Efectul economic imediat al sporirii rodniciei muncii îl constituie o economie relativă de personal și reducerea cheltuielilor cu munca vie pe unitatea de produs. Astfel, în 1984, față de 1983, prin creșterea productivității muncii se va acoperi circa 22% din volumul de economii planificate pe seama reducerii costurilor de producție. Sub acest aspect, unele întreprinderi și centrale vor trebui să examineze mai atent stadiul creșterii reale a productivității muncii. De exemplu, în industria construcțiilor de mașini, numărul mediu de personal față de planul sem. I a.c. a fost depășit, ceea ce a condus la creșterea cheltuielilor cu munca vie pe unitatea de produs în unele întreprinderi; situații de acest gen se mai întîlnesc și în industria minieră, industria metalurgică etc.

În același timp, acordul global generalizat introdus recent în economia noastră poate exercita o influență pozitivă asupra creșterii productivității muncii prin impactul pe care îl exercită asupra relației volum de lucrări efectuate — număr de personal utilizat. Evident, pentru ca acest obiectiv să fie pe deplin atins sînt necesare măsuri tehnico-organizatorice corespunzătoare. Avem în vedere normarea științifică a consumurilor de muncă vie pe produse, optimizarea formațiilor de lucru, intensificarea controlului de calitate etc., dar și o aprovizionare tehnico-materială în condițiile impuse de ritmul de activitate. În acest context, recentele măsuri adoptate de conducerea superioară de partid și de stat cu privire la majorările de retribuții începînd cu data de 1 oct. a.c. obligă fiecare întreprindere la elaborarea de programe pentru recuperarea acestor cheltuieli prin creșterea suplimentară a producției și deci a productivității muncii, reducerea cheltuielilor materiale pe unitatea de produs etc.

Determinarea judicioasă a costurilor de producție

DEOARECE costul de producție reflectă practic toate laturile activității tehnico-economice, inclusiv activitățile pe linia creșterii productivității muncii, adoptarea unor măsuri concrete pentru asigurarea îndeplinirii sarcinilor pe anii 1984—1985 în acest domeniu reprezintă o altă latură importantă a muncii de pregătire temeinică a producției viitoare. În consecință, pregătirea planului pe perioada menționată trebuie să înceapă de la desfășurarea unui proces complex de analiză critică a evoluției tuturor elementelor de cheltuiești din structura costurilor fiecărei întreprinderi și centrale.

Accentuarea proceselor de valorificare a materiilor prime și materialelor și creșterea pe această bază a volumului producției, îmbunătățirea structurii sortimentale, reducerea normelor de consum, creșterea productivității muncii, raționalizarea strictă a cheltuielilor administrativ-gospodărești sînt căi tradiționale ce trebuie luate în considerare în orice unitate economică. Considerăm însă necesar să ne oprim în continuare asupra unor aspecte mai puțin tratate, dar care merită atenție.

În procesul de pregătire a planului pe anul 1984, un rol important îl are defalcarea judicioasă a efortului în funcție de potențialul tehnico-economic al întreprinderilor. Realizările anului 1983 analizate critic, pe factori de influență, condițiile specifice ale anului de plan, respectiv 1984, sub aspectul dotării tehnice și a mijloacelor alocate de societate, toate acestea urmează a intra în analiza ce stă la baza defalcării efortului pe 1984.

Iată câteva exemple relevante în legătură cu importanța repartizării judicioase a sarcinilor pe unități economice, pentru mobilizarea corectă a posibilităților și rezervelor existente în fiecare întreprindere în parte. Îmbunătățirea situației de la an la an sub aspectul eficienței constituie o cerință de bază a etapei pe care o parcurge în prezent economia românească. Din acest punct de vedere nu poate fi mobilizator și nici realist faptul că Centrala zahărului a stabilit în 1983, de exemplu, niveluri de costuri mai ridicate față de realizările anului precedent la Întreprinderea de zahăr Luduș cu 63 lei la 1 000 lei producție marfă, la Întreprinderea de zahăr Roman cu 44 lei, la Întreprinderea de zahăr Bucecea cu 28,7 lei, la Întreprinderea de produse zaharose din Brașov cu 29 lei. Situații necorespunzătoare sub aspectul defalcării s-au constatat și la Întreprinderea de bere Bacău, Întreprinderea „Tinăra Gardă” din București etc.

Este de reținut și faptul că în acest an, rezervele interne din unele centrale și întreprinderi n-au fost mobilizate corespunzător la nivelul posibilităților. Astfel, pe primul semestru al acestui an, în timp ce Centrala de agregate minerale a obținut economii suplimentare față de plan de peste 26 lei la 1 000 lei producție marfă, Centrala cimentului are și în prezent dificultăți cu încadrarea în cheltuielile de producție, ceea

ce pune sub semnul întrebării modul cum au fost cunoscute posibilitățile întreprinderilor din subordine la repartizarea efortului de economii.

Un studiu atent al volumului și structurii producției în vederea mobilizării cât mai complete prin plan a rezervelor existente în întreprinderi se impune chiar și la alte centrale economice. Spre exemplu, în industria confecțiilor sînt discrepante mari între modul cum își îndeplinește planul costurilor centrala de confecții Bacău, față de centrala similară din Sibiu. În industria chimică, după realizările de pînă în prezent rezultă că, în timp ce Centrala industrială de îngrășăminte chimice Craiova și Centrala de produse anorganice Rm. Vlcea au unele dificultăți cu îndeplinirea programelor de reducere a costurilor, rezervele interne de la Centrala de utilaj și piese de schimb pentru industria chimică și de la Centrala industrială de prelucrare cauciuc și mase plastice n-au fost mobilizate corespunzător. Iată de ce, **potențialul tehnico-economic al întreprinderii și structura fondurilor de producție trebuie să constituie în mai mare măsură criteriul determinant în defalcarea sarcinilor de plan.** În acest sens, la stabilirea efortului de reducere, o atenție mai mare ar fi necesar să se acorde unităților noi, al căror aport trebuie să fie substanțial ținînd seama de gradul de dotare tehnică și tehnologiile avansate pe care acestea le utilizează.

Un alt domeniu care se cere investigat pentru pregătirea temeinică a planului pe 1984 este cel al pierderilor tehnologice, perisabilităților și cauzelor neîndeplinirii unor norme de consum. Deși s-au făcut multe acțiuni în domeniul economisirii muncii sociale cu rezultate bune, mai sînt încă canale care pot fi închise pentru a evita orice risipă. Astfel, în domeniul pierderilor tehnologice admisibile prin documentațiile de fabricație cotele respective ar trebui revizuite în funcție de realizările pozitive obținute. Este cazul laminatelor din cupru și aliajelor din cupru, țevelor de aluminiu pentru irigații, pieselor din sticlă în industria electrotehnică, feritelor, produselor prelucrate din mase plastice, pieselor turnate din metale neferoase, blocurilor de zidărie și plăcilor termoizolatoare din beton celular autoclavizat, cărămizilor refractare magneziene, firelor de lînă, articolelor de marochinărie etc., unde realizările din anul precedent au demonstrat că există substanțiale rezerve de diminuare a costurilor. Toate acestea, cumulate la nivelul economiei naționale, dau sume importante ce pot contribui la îndeplinirea volumului de economii planificat.

Deosebit de importantă în pregătirea în bune condiții a planului pentru anul viitor este și activitatea de reducere și lichidare (etapizată acolo unde nu se poate imediat) a imobilizărilor în stocuri de materii prime, materiale, piese de schimb etc. fără mișcare în întreprinderi. Astfel de imobilizări suportă dobînda penalizatoare și încarcă costurile de producție, depășindu-se prevederile la postul „alte cheltuieli cu munca vie”. Totodată, o analiză mai atentă ar trebui făcută și cheltuielilor indirecte, respectiv cheltuielile cu întreținerea și funcționarea utilajelor, cheltuielile generale ale secțiilor de fabricație și cheltuielile generale ale întreprinderii. Atrage atenția în special faptul că sînt în creștere cheltuielile pentru diferite feluri de reparații, cu toate că cea mai mare parte a echipamentului industrial din dotarea întreprinderilor este relativ nouă. Fără îndoială că fiecare întreprindere este interesată ca reparațiile capitale și de întreținere curentă să se efectueze integral și la timp, dar în același timp nu poate trece indiferentă pe lîngă nivelul costului acestora, de care depinde — în ultimă instanță — eficiența finală a activității. Totodată, fiecare întreprindere trebuie în mai mare măsură să respecte și destinația fondurilor de reparații, fără a permite finanțarea din acestea a unor lucrări de natura investițiilor.

În programele de măsuri pentru reducerea costurilor pe anul 1984 ar fi necesar să se identifice cât mai multe soluții ce aduc economii din reproiectarea produselor cu parametrii tehnico-economici depășiți și din asimilarea de produse noi. Analizele de teren întreprinse în ultimul timp au scos în evidență că volumul de economii din această activitate nu este cuantificat corespunzător și nu ocupă locul meritat în cadrul fundamentării sarcinilor de reducere a costurilor de producție. Acest fapt a fost constatat și la centralele din industria constructoare de mașini, unde fenomenul de reînnoire a producției e mai pregnant și unde tehnicile de cuantificare a fenomenului sînt bine stabilite. În prezent, există programe speciale pentru principalele produse din economie care cuprind și efectul economic respectiv pînă în 1985; din ansamblul acestor măsuri pot fi desprinse aspectele specifice anului 1984 și preluate în programele de costuri respective.

dr. Gh. ȘICĂ
director în C.S.P.

Realizarea exemplară a sarcinilor de plan

Exigențe ale creșterii productivității muncii

REALIZAREA integrală a prevederilor de plan implică, înainte de toate, intensificarea acțiunilor de sporire mai accentuată a productivității muncii în fiecare întreprindere și centrală industrială. Asigurarea sporurilor de productivitate, mai ales în condițiile aplicării generalizate a acordului global, permite unităților economice atât îndeplinirea programelor de creștere a producției fizice, cât și cointeressarea în mai mare măsură a personalului muncitor. În același timp, încadrarea în sarcina de creștere a rodniciei muncii va consolida într-o proporție mai mare puterea economică a fiecărei întreprinderi, contribuind totodată la derularea în bune condiții a activității economice din anul viitor. Iată de ce, ne propunem în continuare să prezentăm câteva aspecte legate de modul în care se acționează la **Întreprinderea de mașini-unelte Arad** pentru creșterea mai susținută a productivității muncii, ca o condiție fundamentală a realizării prevederilor de plan pe acest an și pe întregul cincinal.

Promovarea largă a progresului tehnic

PE PRIMELE 9 luni din acest an, ca urmare a măsurilor și acțiunilor întreprinse la nivelul fiecărei secții de producție, indicatorul productivitatea muncii a fost realizat în proporție de 101,7%, în condițiile în care au fost obținute peste plan 28 mil. lei la producția marfă și 5 mil. lei la producția netă. Semnificativ este faptul că, față de perioada corespunzătoare a anului trecut, creșterile la producția marfă sînt de 26,2%, iar la productivitatea muncii de 20,9%, întregul spor al producției obținîndu-se pe seama sporirii rodniciei muncii.

Încă de la fundamentarea sarcinilor de plan pe 1983, măsurile stabilite în programul special privind creșterea productivității muncii au avut în vedere principalele pirghii de acționare: introducerea tehnicii noi și îmbunătățirea celei din dotare, punerea în funcțiune a noi obiective și dezvoltarea capacităților existente, introducerea în producția curentă a unor noi produse cu caracteristici superioare, îmbunătățirea calității producției, perfecționarea organizării producției și a muncii etc. Prin aplicarea acestui program, productivitatea muncii la finele anului 1983 va crește față de 1982 cu 37,9%.

Înainte de toate, este vorba de **lărgirea profilului de fabricație**, prin trecerea la asimilarea și fabricarea mașinilor la temă, a mașinilor pentru reducerea importului, ca urmare a indicațiilor date de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu prilejul vizitei de anul trecut în întreprindere. Dacă facem o comparație numai cu perioada corespunzătoare din 1982, prin diversificarea profilului de fabricație, producția a crescut cu 2,5%. Pentru aceasta, a fost necesară urgentarea modernizării întreprinderii prin

trecerea la dotarea cu utilaje și instalații noi, aplicarea programului de mecanizare și automatizare a unor procese de fabricație și echiparea unor strunguri din dotare cu mandrine cu stringere hidraulică, dotarea cu un centru de prereglare a sculelor pentru mașinile cu comenzi numerice (N.C.), precum și finalizarea liniilor de montaj a diferitelor subsansamble (cutie de avans, manevră și viteză). Este de menționat în acest sens organizarea fabricii de mașini-unelte speciale, care prin profilul său execută, la cererea beneficiarului, utilajul stabilit.

În paralel cu aceasta, s-a acționat pentru perfecționarea tehnologiilor existente prin: extinderea folosirii materialelor sinterizate; execuția filetării șuruburilor conducătoare prin vîrtej (procedeu care asigură reducerea duratei de execuție față de soluția clasică de strunjire de 1,5 ori); execuția miezurilor de formare în cutii reci și altele. De un real folos în acest sens a fost și organizarea atelierului de prototipuri, cu ajutorul căruia s-au putut verifica și testa mai operativ soluțiile tehnologice și constructive noi, parametrii de funcționare a noilor instalații etc. Pînă în prezent s-a executat prototipul a două tipuri de strunguri noi (SN 321 și 381), urmînd ca, pînă la finele anului, să fie realizate alte două prototipuri ce vor fi omologate și prinse în programul de fabricație pentru anul viitor.

Diversificarea producției a ținut însă seama în permanență de necesitatea **ridicării continue a calității, fiabilității și acurateții produselor realizate**. Prin măsurile de perfecționare a pregătirii profesionale, de asigurare din timp a producției cu SDV-uri, materii prime și materiale etc., s-a reușit ca, în perioada scursă de la începutul anului și pînă în prezent, numărul reclamațiilor să fie mai redus cu 30% față de 1982. Totodată, o atenție deosebită a fost acordată **realizării integrale a programului privind tipizarea, unificarea și standardizarea reperelor, pieselor și subsansamblelor**. Această măsură a dat posibilitatea reducerii gamei tipodimensiunilor existente, prin folosirea unor repere la două sau trei produse, diminuîndu-se volumul acestora cu 15—20%, paralel cu creșterea calității și fiabilității produselor. Acțiunea în sine a influențat și asupra altor factori de sporire a productivității muncii, ca de exemplu creșterea indicelui de utilizare al mașinilor, reducerea timpilor de pregătire pentru execuția diferitelor repere etc.

Organizarea superioară a proceselor de fabricație

PERFECȚIONAREA conducerii, a producției și a muncii a constituit și constituie o altă latură importantă a programului de creștere a productivității muncii. Cerințele actuale de dezvoltare ale întreprinderii au determinat

luarea unor măsuri organizatorice privind repartizarea sarcinilor profesionale pentru realizarea întregului volum la nivelul conducerii procesului de producție. Astfel, pentru o mai bună valorificare a condițiilor existente, s-a organizat o unitate de strunguri în orașul Lipova, o fabrică de piese turnate, o altă de strunguri grele și mașini la temă în cadrul întreprinderii din Arad; de asemenea, s-au reorganizat secțiile de mecanică universală și secția de roți dințate.

În același timp, gama largă de produse executate în întreprindere a necesitat și reorganizarea compartimentului de pregătire a fabricației. Au fost create grupe de proiectanți care răspund de unul sau mai multe produse în funcție de gradul de complexitate al acestora, începînd cu asigurarea documentației pînă la probele tehnologice și darea în funcțiune a mașinii. Această măsură a atras după sine implicarea directă în producție a cadrelor de concepție și cercetare, care rezolvă la fața locului probleme constructive și de execuție ale utilajului, pieselor sau reperelor, asigurînd totodată o îmbogățire permanentă a cunoștințelor profesionale ale acestora, o îmbunătățire a calității produselor realizate.

O atenție deosebită a fost acordată și **concentrării și specializării producției**. Astfel, la I.M.U. Arad a fost realizată linia de prelucrat roți dințate cu \varnothing de la 80—150 mm și s-a trecut la fabricarea, la Lipova, a strungurilor paralele SNA și SNB (unde s-a organizat montarea cutiei de viteză a acestor strunguri); secția Chișineu Criș realizează integral prelucrarea pieselor și montarea cutiei de avans și manevră, iar secția din Sebeș a preluat 30% din producția de piese de schimb, la finele acestui an urmînd să atingă 40—45% din volumul total al acestora, iar în 1985, 85—90%. Fără îndoială că aceste măsuri au contribuit la îmbunătățirea calității produselor, la desconggestionarea unor secții și locuri de muncă înguste — strunguri, freze, mașini de rectificat, linii de montaj —, la asigurarea unei repartizări mai judicioase a forței de muncă pe întreg județul. Paralel cu aceasta, specializarea producției a contribuit în mare măsură și la creșterea indicelui de utilizare a mașinilor, utilajelor și instalațiilor. În prezent, indicii de utilizare a mașinilor a crescut cu 1,5% față de trim. I al anului, și cu 2,3% față de 1982. În aceeași ordine de idei, gradul înalt de tehnicitate și de dotare a secțiilor cu mașini de mare productivitate și complexitate, înzestrate cu comenzi numerice, a determinat reamplasarea unor mașini în vederea utilizării mai eficiente a timpului de muncă productiv, făcînd posibilă creșterea indicelui de poliservire de la 1,24% la 1,27%, cu perspective de a ajunge, pînă la sfîrșitul cincinalului, la 1,5%.

Îmbunătățirile tehnico-organizatorice aduse procesului de producție au fost și sînt în permanență corelate cu măsurile privind **perfecționarea continuă a pregătirii profesionale a personalului muncitor**. Acest lucru a fost impus de faptul că secțiile și atelierelor între-

Ioan CIORBA
președintele consiliului oamenilor
muncii de la Întreprinderea de
mașini unelte Arad

(Continuare în pag. 30)

Eficiența conversiunii energetice a biomasei (II)

PRODUCEREA de metan (CH₄) sau de biogaz, prin folosirea de deșeuri animale și umane, înlătură principalele dezavantaje ale procedeelelor anterioare sau, mai bine zis, reunește avantajele acestora în sensul că : nu afectează disponibilitățile alimentare ; nu necesită investiții mari ; costul energiei este relativ redus ; deșeurile reciclate pot fi folosite ca îngrășăminte. O bogată experiență în acest domeniu este acumulată în China, care construiește într-un ritm de 1 milion de noi instalații pe an, astfel încât în unele regiuni s-a ajuns ca 80% din gospodăria să-și procure gazul metan pe această cale. Acest sistem prezintă, între altele, un dublu avantaj : a) nămolul rezultat din descompunerea anaerobă a materiilor organice din deșeuri poate conține mai mult azot decât materiile prime din care provine ; b) ruperea ciclului biologic, care poate propaga diferite boli, este deosebit de importantă pentru sănătatea publică. Producția obținută în China variază între 200 m³ pe tonă de paie de orez și 600 m³ pe tone de ierbururi.

Domeniile de utilizare a biogazului (mai ales din marile convertizoare) sint : acționarea pompelor de irigație, fierberea hranei pentru porci, tratarea produselor agricole, iluminat (casnic sau în crescătoriile de viermi de mătase pentru a le mări randamentul), pregătirea bucatelor și chiar producerea de curent electric.

Printre urmările sociale — de mare importanță — ale fabricării biogazului din deșeuri umane, animale și vegetale, pe primul plan se situează ameliorarea sensibilă a sănătății publice. Fermentația extermină cea mai mare parte a paraziților dăunători, ceea ce reduce considerabil frecvența unor boli ca schistosomiaza. Satele devin mai curate, pentru că sătenii adună gunoarele, excrementele animale și buruienile, pentru a le pune în convertizor ; se reduce numărul de muște și țânțari, fapt care — de asemenea — marchează un vădit progres sanitar (8a).

Experiența mondială, precum și propria noastră experiență arată că diferitele resurse și tehnici de conversiune energetică a biomasei prezintă următorul stadiu de dezvoltare și perspective de aplicare :

- **stadiul „comercializare“ :**
 - a. cu aplicare imediată : resursă — reziduuri agricole ; tehnică — combustie directă, digestie anaerobă, fermentație etilică
 - **stadiul „demonstrativ“ :**
 - a. cu aplicare pe termen scurt : resursă — culturi agricole energetice ; tehnică — piroliză ;
 - b. cu aplicare pe termen mediu : tehnică — gazeificare ;
 - **stadiul „uzină-pilot“ :**
 - a. cu aplicare pe termen mediu : resursă — biomasă acvatică ;
 - b. cu aplicare pe termen scurt : tehnică — zaharificarea celulozei ;
 - **cercetare :**
 - a. cu aplicare pe termen scurt : resursă — plante producătoare de hidrocarburi.
- Randamentul comparativ (în %) de conversiune în energie a paielor (cu un conținut de umiditate de 15%) este următorul : combustie — 65—95% căldură + 10% energie mecanică sau electrică ; piroliză — 30—90% combustibil intermediar ; gazogen — 65—75% combustibil intermediar + 20—25% energie mecanică sau electrică ; fermentație anaerobă — 20—30% combustibil intermediar + 20—35% căldură + 5—12% energie mecanică sau electrică ; fermentație alcoolică — 20% combustibil intermediar + 20% căldură + 5% energie mecanică sau electrică.

Eficiența economică a conversiunii energetice a biomasei

EFICIENȚA ECONOMICĂ a conversiunii energetice a biomasei se concretizează în ultimă instanță în costul energiei obținute pe MGJ. La rândul lui, acest cost depinde de materia primă folosită, tehnica de conversiune, cheltuielile de aprovizionare, investițiile necesare la diferite dimensiuni ale instalațiilor de conversiune.

După datele O.N.U.⁹⁾, costul de producție al energiei (în gigajoule) este următorul : la procedeul „digestie anaerobă“, în S.U.A.,

prin folosirea unei instalații mici — de 1,70—6,000 dolari, iar prin folosirea unei instalații mari — de 2,20—11,86 dolari ; în Noua Zeelandă între 12,50 și 18,00 dolari și, respectiv, 10,80 și 12,50 dolari ; la procedeul fermentație, pentru obținerea de alcool anhidric, în S.U.A. — de 18,40 (12,23—35,72) dolari cind se folosesc produse secundare agricole, de 17,94 (13,62—24,10) dolari cind se folosește griu și de 15,00 (12,50—25,00) dolari cind se folosește sorg ; — la procedeul gazeificare, pentru obținerea de metanol — de 16,10 (12,70—24,00) dolari ; la procedeul lichiefiere, în cazul plantelor producătoare de hidrocarburi — de 39,10 (24,70—60,00) dolari.

Investițiile (totale și specifică) variază în funcție de procedeul de conversiune, de produsul obținut și de dimensiunea instalației de conversiune (tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

Procedeul	Produsul	Investiția (în mil. dolari) în funcție de dimensiunea instalației			Investiția specifică la ipoteza de bază (în dolari pe G)
		minimată	de bază	maximală	
Fermentația					
— porumbului		41,0	49,6	71,8	23,4*
— zahărului		43,0	49,8	75,3	35,2**
— produselor secundare agricole	ethanol	89,6	99,4	172,0	46,8*
— plantelor acvatice		63,1	127,1	191,0	36,3*
	gaz cu outere calorice medie	1,4	1,6	2,4	24,0*

*) ritm de producție de pînă la 90%

**) ritm de producție de pînă la 60%

O grupare a produselor energetice rezultate din conversiunea biomasei după investiția (în dolari) pe unitate de producție termică arată că resursele energetice de natură agricolă se încadrează, de regulă, în grupa investiții ridicate — 30—45 dol./GJ/an (etanolul, extras din plante acvatice și uleiuri zaharoase ; colofanul extras din euphorbia lathyrus) și, parțial în grupa investiții moderate — 10—30 dol./GJ/an (metanolul extras din gunoi de grajd, etanolul extras din porumb). Desigur că, la aprecierea acestor investiții specifice, trebuie avut în vedere și gradul de incertitudine privind evaluarea lor. de regulă foarte ridicată — de peste 80% la colofanul extras din euphorbia lathyrus și etanolul extras din produse secundare agricole și plante acvatice, 60—80% (socotit „mediu“) la etanolul din culturi zaharoase și metanolul din gunoi de grajd, pînă la 60% (socotit „slab“) la etanolul extras din porumb.

Cheltuielile pentru echipament, ca și cele de exploatare variază după eficacitatea tehnicii de conversiune folosite. Un clasament al procedeelor de conversiune a biomasei pe baza eficacității exprimate din producția de produs primar (puterea calorică a produsului primar-materie primă X 100) se prezintă astfel (limitat numai la materiile prime de origine agricolă) : gazeificare, metanol — 57% ; fermentație, porumb — 57% ; digestie, gaz cu putere calorică medie (gunoi de grajd) 48% ; fermentație, plante acvatice — 37% ; fermentație, culturi zaharoase — 32% ; fermentație, produse secundare agricole — 31%.

Tabelul nr. 2

Materia primă	Costul materiei prime (în dolari pe tonă dehidratată)			Costul energiei (în dolari pe G)		
	scăzut	de bază	ridicat	scăzut	de bază	ridicat
Gunoi de grajd	0	2,75	8,50	0	0,20	0,40
Produse secundare agricole	24,20	27,50	35,70	1,47	1,67	2,17
Culturi zaharoase	46,00	57,00	67,50	2,99	3,68	4,37
Plante acvatice	51,00	70,50	96,50	3,26	4,52	6,11
Euphorbia lathyrus	72,00	88,00	105,00	4,41	5,39	6,37
Porumb	108,00	125,00	140,00	5,97	6,97	7,88

Tabelul nr. 3

Procedeu	Materia primă	Produsul	Costul în cazul finanțării					
			reglementate			libere		
			a	b	c	a	b	c
Fermentație	Produse agricole secundare	Ethanol	7,86	13,68	27,65	12,13	18,40	35,72
Fermentație	Porumb	Ethanol	11,49	15,54	20,67	13,62	17,94	24,10
Fermentație	Culturi zaharoase	Ethanol	12,73	19,35	26,84	15,82	22,92	32,25
Fermentație	Plante acvatice	Ethanol	11,86	20,98	48,46	14,72	24,26	56,99
Digestie anaerobă	Gunoii de grajd	Methanol	0,56	4,22	9,05	2,20	6,08	11,88

a — cost redus
b — cost de bază
c — cost ridicat

Foarte strinsă este năsa corelația dintre costul materiei prime (de natură agricolă) și costul energiei obținute, după cum rezultă din tabelul nr. 2.

Cel mai redus cost îl întâlnim la energia conținută în gunoii de grajd, urmat de produsele agricole secundare (îndeosebi paie și coceni). În același timp, porumbul boabe conține energie cu cel mai ridicat cost de producție, astfel că factorilor de ordin general li se alătură factori de eficiență economică, a căror acțiune restrictivă limitează posibilitățile de folosire a acestui important produs agricol pentru obținerea de energie.

Antecalculul costului de producție al energiei (în dolari pe GJ) pe bază de biomasă, calculat în dolari 1979 pentru perioada de producție 1980—1981, pornește de la producția cerută pentru a obține o rată de randament de 15% la investiții și de 9% la imprumut și este diferențiat pe două cazuri: finanțare reglementată și finanțare liberă⁴⁹): (vezi tabelul nr. 3)

Costul de producție complet al energiei provenite din conversiunea biomasei confirmă concluziile cu privire la costul energiei — materie primă; în ambele cazuri (finanțare reglementată și finanțare liberă), energia cea mai ieftină este cea obținută din conversiunea gunoiiului de grajd, urmată (în mare) de cea obținută din conversiunea produselor agricole secundare. Datorită însă cheltuielilor de aprovizionare și fabricație mai mici, costul de producție al energiei obținute din porumb ajunge să concureze, în unele cazuri, chiar și pe cel al energiei produse din conversiunea produselor agricole secundare, ceea ce și explică de ce S.U.A. — cea mai mare producătoare de porumb a lumii — și-a propus un asemenea program de conversiune energetică a acestui important produs agricol. Costurile de producție comparative explică de ce pe plan mondial (îndeosebi în Brazilia) se manifestă tendința de orientare spre culturile zaharoase (cu importante valențe alimentare) și mai puțin spre plantele acvatice.

Studiile de eficiență efectuate pînă acum previn însă asupra riscurilor care ar putea rezulta din aplicarea mecanică a situației dintr-o țară în condițiile altei țări, din următoarele considerente: 1) marile diferențe care definesc costul unei resurse sau al unui procedeu tehnic; 2) marile diferențe în ceea ce privește costul materiei prime de la o țară la alta; 3) variația mare a prețurilor la combustibilii clasici de la o țară la alta, ceea ce modifică substanțial elementele de comparație; 4) incidențele de ordin social și ale mediului înconjurător determinate de punerea în funcțiune a diferitelor sisteme de producere a energiei neconvenționale; 5) ultimul, dar în unele cazuri cel mai important considerent, atenția pe care o țară sau alta o acordă autonomiei energetice. De aceea, pe plan mondial, opțiunile sînt foarte diferite și contradictorii: în timp ce unele țări au renunțat la digestia anaerobă, altele o folosesc pe larg; unele țări se orientează spre producerea de etanol pe bază de glucide, pe cînd altele o socotesc nerentabilă; în sfîrșit, dacă anumite țări consideră necesară sporirea de uleiuri vegetale (inclusiv ca substitut de carburant diesel), altele se opun însăși ideii folosirii lor în acest scop.

De aceea, fiecare țară are latitudinea să decidă asupra opțiunii sale în ceea ce privește nu numai sursa de biomasă, dar și tehnica de conversiune energetică a acesteia, în funcție de situația sa economică, socială și ecologică.

Condiții de generalizare a conversiunii energetice a biomasei

GENERALIZAREA conversiunii energetice a biomasei în România este favorizată de existența unei politici de stat, națională în acest domeniu, confirmată încă o dată prin documentele Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român, precum și de impactul social favorabil (precum și asupra mediului înconjurător) al producerii de energie pe bază de biomasă. De regulă, punerea în valoare a biomasei agricole în scopuri energetice are incidențe sociale pozitive asupra zonelor rurale, deoarece mărește gradul de ocupare a forței de

muncă și procură venituri suplimentare. Cît privește incidențele asupra mediului înconjurător, ele sînt de mult mai mică intensitate decît cele ale altor forme de conversiune și folosire a energiei (excepție făcînd riscul de epuizare a solului în materie organică atunci cînd este luată o prea mare cantitate de produse secundare) și incidențele evacuării deșeurilor rezultate din tehnicile de conversiune.

O condiție esențială pentru producerea de energie pe bază de biomasă este cea a finanțării investițiilor cerute. În afară de resursele proprii, mai pot fi folosite resurse financiare furnizate de organismele O.N.U. în cadrul programelor lor ordinare și

extrabugetare (P.N.U.D., Banca mondială, Băncile regionale de dezvoltare etc.). De reținut că asistența financiară a P.N.U.D. furnizată sub formă de donații are în vedere mai ales activitatea preinvestițională (cercetare, formare de cadre, organizare de uzine pilot) și este acordată la cererea guvernelor în funcție de prioritate și obiectivele naționale, menționate în planurile de dezvoltare; în faza de investiții, asistența este acordată sub formă de credite în condiții stipulate. Ajutorul acordat de sistemul O.N.U. are în vedere tot faza de preinvestiție, materializîndu-se în asistență de informare și formare de cadre (prin reuniuni de lucru interregionale, cooperare tehnică și burse de studii atît pentru sectorul agricol — producător de biomasă, cît și pentru sectorul industrial — producător de energie).

Intrucît penuria de personal calificat este un obstacol pentru punerea în valoare a surselor de energie pe bază de biomasă nouă și reuvelabilă, formarea pe plan local a cadrelor de cercetători științifici, de tehnicieni și de lucrători-specialiști constituie o preocupare fundamentală pentru toate țările care au elaborat asemenea programe (numai în China, anual, circa 100 000 de persoane primesc o formație profesională în domeniul digestiei anaerobe). Această pregătire conceptuală, științifică, tehnică și profesională poate să treacă să fie completată cu stagii practice internaționale, pentru a forma în universități și în alte instituții viitorii profesori sau instructori ai programelor de conversiune energetică a biomasei. În acest context, de mare semnificație și actualitate este studierea tehnicii biologice („ingineria genetică”), domeniu al științei care pe plan mondial, în ultimul timp, a dobîndit o importanță covârșitoare. Pentru ca biotehnologia să-și ocupe locul cuvenit în sistemul conversiunii ecologice este necesară includerea în programele de învățămînt — pe toate treptele acestuia — a științelor care îi dau conținut: genetică chimică, microbiologie, biologie.*

Dincolo de dorință și procedee, condiția principală pentru obținerea de energie din biomasă este producerea de materie primă — în cantitate suficientă și ieftină. Pe lîngă culturile tradițional-energetice, se impune acordarea unei atenții mai mari speciilor cultivate exclusiv în scopuri energetice. Pentru aceasta sînt necesare: 1) inventarierea speciilor locale cu potențial energetic; 2) organizarea unui schimb de elemente de reproducție (semințe, clone, butași); 3) organizarea de culturi comparative, în funcție de condițiile locale. Evaluarea resurselor naționale și regionale de biomasă; analiza cererii (prezente și viitoare) față de diferite forme de energie; stabilirea procedeeleor de transformare a resurselor naturale în materii utilizabile (cum ar fi tehnicile de recoltare a reziduurilor, tehnicile de cultivare a plantelor energetice, tehnicile de conversiune în produse energetice intermediare și finale); integrarea programului de producere de energie pe bază de biomasă în programul energetic național, precum și studierea incidențelor de ordin financiar, juridic și administrativ ale aplicării programului de producere de energie pe bază de biomasă sînt principalele măsuri necesare de aplicat pentru îndeplinirea obiectivelor de mai sus.

În sfîrșit, în regiunile rurale, nevoia de energie — mai ales în scopuri productive — are caracter sezonier. De aceea, problema producerii de energie pe bază de biomasă poate fi rezolvată numai în strînsă legătură cu problema celorlalte surse de energie, în cadrul unor sisteme energetice integrate.

O. PARPALĂ

1, 2, 4, 7 — Vezi Hydrocarbures — nouvelles façon d'en obtenir. Dossier energie 2, Forum du développement, mars 1981.

3, 6, 8 — Vezi B. A. Stout, C. A. Myers, A. Hurand, L. W. Faidley, Energy for world agriculture, F.A.O., Rome 1979.

3 a) — Vezi L. Atanasiu și colab. — Utilizarea fotosintezei pentru obținerea energiei, Natura, nr. 2/1979.

5, 9, 10 — Vezi Rapport du Groupe technique de la biomasse sur les travaux de la deuxième session, Comité préparatoire de la Conférence des Nations Unies sur les sources d'énergies nouvelles et renouvelables, III-eme session, 30 mars — 17 avril 1981, Nations Unies, Assemblée générale.

6 a) — Vezi André Cauderon — Crise énergétique et crise alimentaire, Agriculture, mai 1981.

8 a) — Vezi Margarita Dobert — Fabrication de biogaz. La Chine en

Metode și tehnici moderne de organizare și conducere

POSSIBILITĂȚI ȘI LIMITE ÎN CREȘTEREA NUMERICĂ A EFECTIVELOR DE VACI PENTRU LAPTE

MODERNIZAREA continuă a agriculturii românești necesită dezvoltarea prioritară a creșterii animalelor, în vederea îmbunătățirii continue a consumului alimentar al populației. Paralel cu creșterea producțiilor pe cap de animal, accentul se pune pe realizarea efectivelor planificate și lichidarea lipsurilor care se mai manifestă în domeniul reproducției animalelor, ameliorarea raselor, combaterea epizoțiilor, prevenirea tăierilor de necesitate.

În ce privește taurinele, o importan-

Diferitele combinații ale stărilor pe care le pot lua cei patru factori de influență determină anumite rate de creștere a efectivelor de vaci. Proiec-tarea evoluției efectivelor în funcție de acești factori reprezintă o activi-tate laborioasă. Astfel, s-a conturat ne-cesitatea conservării și generalizării re-zultatelor obținute prin munca de proiectare, pornind de la ideea că di-namica efectivelor va fi aceeași pen-tru o anumită combinație a factorilor, indiferent de timp și spațiu. În acest scop se pot folosi diferite tipuri de

combinații de stări ale factorilor de influență (tabelul nr. 1).

Evident, numărul combinațiilor ce se pot stabili între stările celor patru factori este infinit de mare, cele mai plauzibile putând fi stabilite după aceeași metodologie, astfel încât orice unitate să poată fi încadrată — potrivit stării medii a factorilor de influență — în una din variante.

Pornind de la ratele anuale de creș-tere stabilite, s-au determinat posibi-litățile de sporire a unui efectiv de 500 de vaci, presupunând că cei patru factori de influență întrunesc cele 9 com-binații de stări analizate. Sintetic, di-namica efectivului de vaci este pre-zentată în tabelul nr. 2.

Urmărind mărimea efectivelor prognozate pentru anul 1991, în funcție de starea factorilor de influență, se re-marcă o amplitudine foarte mare, care evidențiază rezervele în ceea ce privește atât sporirea efectivului, cât și ameliorarea șeptelului. De altfel, am-plitudinea, respectiv diferențele din-tre variante sînt deosebit de relevante, analizînd perioada de dublare a efec-tivului (ani).

Desigur, unele dintre variantele pre-supuse (I, II, III, IV) sînt optimiste, altele (VIII, IX), din contra, sînt rezul-tatul unor stări mai mult decît modeste ale factorilor de influență asupra di-namicii efectivului de vaci. S-au con-siderat însă asemenea amplitudini pen-tru a pune în evidență posibilitățile reale, deosebit de substanțiale, în creș-terea numerică a efectivului de vaci, dacă starea factorilor de influență (F, v_1 , v_2 , p) se menține în limite rezona-bile. Așa, de pildă, potrivit variantei VII (cu parametri ușor de atins și la nivelul cooperativelor agricole de pro-ducție), efectivul de vaci pentru lapte ar putea fi dublat în 11,2 ani. Iată cum arată, potrivit acestei variante, evoluția efectivului de vaci de lapte pe țară și într-o exemplificare teritorială — județul Cluj, pînă în anul 1990, por-nind de la efectivul de vaci raportat la ultimul recensămînt din 1982.

Dintre factorii de influență mențio-nați, fertilitatea prezintă un interes deosebit ca element de calcul în plani-ficarea numerică a efectivelor. Pentru a pune în evidență acțiunea indicelui fertilității asupra dinamicii efectivului se pot efectua prognoze pentru trei variante, în care v_1 , v_2 și p întrunesc aceleași stări.

Promovarea unor asemenea tehnici de lucru în practica conducerii și or-ganizării producției zootehnice, repre-zintă, de fapt, adoptarea rigorii cuve-nite în ceea ce privește înfăptuirea și controlul modului de înfăptuire a re-producției economice a efectivelor de animale.

dr. E. MERCE
dr. Margareta MARIAN
ing. Gh. TARAU
Elena MERCE

Tabelul nr. 1
Evoluția ritmului de creștere a efectivului de vaci pentru lapte în funcție de mărimea factorilor de influență

Varianta	Factorii de influență				log (1 + r)	r	Perioada de dublare
	F	v_1	v_2	p			
I	1,0	2,5	10,5	0,2	0,0813	0,206	3,7
II	1,0	2,5	10,5	0,2	0,0626	0,155	4,8
III	0,9	2,5	10,5	0,2	0,0555	0,136	5,4
IV	0,8	2,5	10,5	0,2	0,0484	0,118	6,2
V	0,8	2,5	7,5	0,2	0,0295	0,070	10,2
VI	0,8	3,0	8,0	0,2	0,0268	0,064	11,2
VII	0,7	3,0	8,0	0,2	0,0185	0,043	16,3
VIII	0,7	3,0	7,0	0,2	0,0068	0,016	44,3
IX	0,6	3,0	7,0	0,1	0,0048	0,012	62,7

ță deosebită în fundamentarea măsurilor ce se iau pentru creșterea numerică a efectivului o are cunoașterea factorilor ce determină dinamica acestuia și a modului lor de acțiune. Prognoza efectivelor de animale prin extrapolarea evoluției acestora într-o perioadă anterioară este încărcată de

funcții matematice. Cercetări ante-riore au ilustrat că ecuația dobînzii compuse (o ecuație de tip exponențial, asigură exprimarea fidelă a dinamicii efectivului: $y(x) = y(0) \cdot (1 + r)^x$, $y(x)$ reprezintă efectivul de vaci în anul x; $y(0)$ — efectivul de vaci în anul de bază; r — ritmul de creștere a efec-ti-

Tabelul nr. 2
Posibilitățile de sporire a efectivelor de vaci pentru lapte

Varianta	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
I	500	603	727	877	1057	1275	1537	1854	2234	2714
II	500	577	667	771	878	1028	1119	1372	1584	1830
III	500	568	646	733	834	947	1076	1224	1390	1580
IV	500	559	625	698	781	873	976	1091	1220	1363
V	500	535	573	614	656	702	752	804	861	921
VI	500	532	566	602	640	681	724	770	819	871
VII	500	522	545	568	593	619	646	674	703	733
VIII	500	508	516	524	532	541	550	558	567	575
IX	500	506	511	517	522	528	534	540	546	552

factori subiectivi. Pornind de la aceas-tă realitate, studiile în domeniu au relevat posibilitatea comensurării rit-mului de creștere a efectivului de vaci în raport cu factorii de influență ai reproducției economice, și anume: — indicele de fertilitate (F), — vârsta medie la prima fătare (v_1), — vârsta medie la reformare (v_2), — indicele de pierderi și eliminări (p).

vului; x — numărul anilor pentru care se face prognoza.

În esență, rezolvarea ecuației prin logaritmare constă în calcularea ratei anuale de creștere a efectivului de ani-male, proiectat în raport cu starea ce-lor patru factori de influență. Pentru ilustrare, s-a procedat la ajustarea di-namicii efectivului de vaci cu lapte, considerînd 9 variante, respectiv com-

— mii capete —

Tabelul nr. 3

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Total țară	2500	2699	2828	3008	3200	3404	3620	3851	4002
Jud. Cluj	72,5	77,2	82,1	87,1	92,9	98,8	105,1	111,7	118,9

INFLUENȚA ACTIVĂ A OFERTEI ASUPRA COMPORTAMENTULUI DE CONSUM

(studiu-experiență din activitatea de alimentație publică în județul Cluj)

Alimentație rațională în alimentația publică

ALIMENTAȚIA e în ultimul timp domeniul cel mai intens discutat, disputat, controversat: prescripții așa-zise „clasice”, aparent solid fundamentate, socotite de neclintit sînt răsturnate uneori radical de ultimele rezultate ale cercetării. Specialiști categorici în recomandări, în interdicții definitive sînt înlocuiți cu alții la fel de categorici în noile aserțiuni. Nu odată fostele tabuuri devin libere, vechile îndemnuri stricte oprești. Aproape nici un principiu alimentar nu a fost scutit de spectaculoase controverse.

Astfel, ani la rînd specialiștii în nutriție au considerat celuloză ca fiind indezirabilă în produsele alimentare, ea neavînd un rol nutritiv, iar în unele cazuri, la organisme sensibile este responsabilă de balonările digestive. Datorită acestei păreri s-a dat „drum liber” rafinării produselor alimentare care, au devenit mai pure, mai albe, dar în același timp mai puțin nutritive.

În ultimii 30 de ani s-a constatat o incidență din ce în ce mai mare a bolilor intestinale, constipații cronice, afecțiuni ale intestinului gros, apendicite, tromboze, dereglarea metabolismului bilă-săruri minerale, paralel cu mărirea nivelului colesterolului în sînge și cu creșterea bolilor cardiovasculare. Statisticile au demonstrat că incidența acestor boli este mult mai frecventă în mediul urban, decît în cel rural și mai accentuată în țările industrializate.

Apariția acestor dereglări este, în parte, determinată de un consum mare de produse rafinate cu o complexă deficiență de factori nutritivi și de fibre alimentare, prin acestea din urmă înțelegîndu-se o mixtură de substanțe formată din celuloză, hemiceluloze, pentozani, pectine, gume și mucilagii.

Fibra alimentară nu poate fi digerată de organismul uman, fiind atacată de enzimele digestive în mică măsură, dar faptul că nu este transformată digestiv îi conferă funcțiuni importante. Ea are două proprietăți funcționale majore: capacitatea mare de absorbție și de legare a apei. Datorită acestor proprietăți, fibra alimentară absoarbe din intestin, odată cu apa și substanțele nocive, pe care le elimină.

S-a constatat că există o corelație strînsă între cantitatea de fibre ingerată, durata de tranzit a alimentelor prin tubul digestiv și prezența unor boli ale sistemului digestiv.

Alimentația modernă este orientată cu predilecție spre produse concentrate: cărnuri grase, unt, smîntînă, cașcaval,

brînzeturi maturate. În felul acesta s-au creat condiții pentru producerea în organism a unui exces de colesterol care favorizează dezvoltarea bolilor coronariene. De asemenea, excesul de colesterol poate conduce la precipitarea lui sub formă de nisip sau pietre la vezica biliară cu apariția litiazei biliare. S-a stabilit că la același aport de grăsimi, colesterolul din sînge este mai crescut cu cît fibrele alimentare au fost mai puține în hrană. Există o strînsă corelație între frecvența bolilor coronariene și conținutul redus de vegetale și fibre din alimentație. Explicația constă în faptul că fibra alimentară absoarbe grăsimile din intestin, contribuind la îndepărtarea lor.

Nutriționiștii consideră că prevenirea afecțiunilor menționate se poate realiza printr-o schimbare a alimentației, în sensul asigurării unei ponderi mai mari produselor vegetale ce conțin cantități mari de fibre: legume, zarzavaturi, fructe și derivate din fructe, produse cerealiere cu conținut ridicat de fibre (piinea integrală de grîu, piinea de seacă).

Dintre componentele fibrei alimentare un rol important îl au și substanțele pectice, întrucît au o acțiune profilactică și una terapeutică. În ultimul timp s-a stabilit că dietele bogate în substanțe pectice modifică în sens favorabil flora intestinală, în direcția distrugerii microflorei de putrefacție.

Cele cîteva aspecte prezentate, le-am punctat cu scopul de a sublinia încă o dată necesitatea realizării unei alimentații echilibrate în care produsele vegetale, piinea integrală, legumele și fructele trebuie să aibă o pondere importantă.

Este bine ca fiecare individ să știe că sănătatea sa, puterea de muncă depind în primul rînd de cantitatea și calitatea alimentelor consumate și că trebuie să-și orienteze preferințele de la ali-

mente rafinate, care conferă un maximum de plăcere într-un minimum de efort, spre produse mai puțin prelucrate, dar mai bine echilibrate sub aspect nutritiv.

Specializarea rețelei de alimentație publică

DINTRE componentele vieții sociale — munca, locuința, aprovizionarea și îngrijirea populației, ridicarea nivelului profesional și petrecerea timpului liber în constituie un complex de factori, care se întrepătrund, dezvoltîndu-se într-o interacțiune reciprocă. De aceea conceptul de autoconducere teritorială presupune abordarea și rezolvarea lor integrată, în corelație sistemică.

În cadrul acestui sistem, unităților de alimentație publică le revine o importanță deosebită, o funcție dublă, fiind atît unități care asigură aprovizionarea cu preparate culinare și băuturi cît și unități cu caracter social, centre de comunicare și de informare pentru public. Rezultă de aici unele aspecte de care trebuie să se țină seama în planificarea și în proiectarea noilor unități de alimentație publică. Opinăm că în prezent capătă o importanță tot mai mare funcția cultural-educativă a unităților de alimentație publică. De acest principiu va trebui să se țină tot mai mult seama în proiectare și arhitectonică precum și în dotarea și organizarea complexelor de alimentație publică.

Se conturează pentru viitor tot mai pregnant unele tendințe, care vor determina dezvoltarea și profilarea unităților de alimentație publică:

— specializarea sporită a unităților gastronomice în privința sortimentului, interiorului, dotării de bază, nivelul prețurilor, confortul serviciului, etc.:

Tabelul nr. 1
Dinamica și structura desfacerilor de preparate culinare
și alte mărfuri alimentare (procente)

Anii	Desfaceri		Cofetării	Cantine-restaurant	Unități tip „gospodina”	Gogoșerii, plăcintării, patiserii
	Indici cu bază fixă:	Total, din care în:				
1976	100,00	100,00	38,51	5,55	14,66	2,42
1977	107,59	100,00	36,85	5,59	19,26	2,26
1978	121,14	100,00	34,46	5,83	17,20	2,07
1979	134,68	100,00	33,80	7,46	16,57	1,86
1980	146,96	100,00	32,17	9,25	15,43	2,20
1981	150,82	100,00	33,88	10,80	12,73	2,23
1982	169,20	100,00	32,31	10,30	13,21	2,24

— sporirea continuă a cotei părți a mâncărilor din producția proprie în scopul formării unor deprinderi pentru o nutriție rațională ;

— creșterea prestărilor de servicii în domeniul cultural-divertisment (muzică, dans, jocuri distractive, etc.) ;

— cerințe sporite față de iluminat, decor, aer condiționat, acustică, etc. ;

— intensificarea unor prestări de servicii cum sînt livrările la domiciliu, organizarea de festivități, etc.

Întreprinderea comercială de stat pentru alimentație publică (I.C.S.A.P.) Cluj-Napoca se străduiește să răspundă într-o măsură tot mai mare acestor tendințe, cu realizări remarcabile. Astfel, în domeniul diversificării structurii rețelei s-a urmărit într-o primă fază (1970-1975) transformarea unor bufete, în unități cu profil culinar (autoserviri, rotiserii, pensiuni), precum și modernizarea unităților în perimetrul central al municipiului, extinderea formelor moderne de comerț, dezvoltarea comerțului stradal, etc.

Practica a demonstrat că unitățile culinare de tipul : patiserii, simigerii, plăcintării, rotiserii, lacto-baruri, braserii, pensiuni, unități la minut (pentru vânzarea preparatelor din ouă și brînzeturi, legume, paste făinoase, orez, etc.) se bucură de o apreciere favorabilă din partea consumatorilor. Aceste tipuri de unități au fost realizate în cea mai mare parte în etapa a doua de specializare a structurii rețelei (1976—1980) pentru ca, începînd cu anul 1931 să se aprofundeze perfecționarea profilului culinar în locul consumurilor de băuturi alcoolice tari, cafea, preparate din carne, etc., punîndu-se un accent deosebit pe preparate pe bază de cartofi, legume, paste făinoase, sucuri, ciuperci, etc.

O altă modalitate de diversificare a rețelei unităților de alimentație publică a constituit-o organizarea bucătăriilor de bloc, prin vânzarea de preparate culinare pentru consum la domiciliu și prin înființarea unor microcase de comenzi. Aceste unități, alături de cantinele-restaurant și bufetele de incintă, pe lângă rolul economic și social pe care îl au, contribuie la formarea unor concepții moderne asupra modului de a forma un meniu și de a întocmi un program de alimentație rațională.

După cum reiese din datele statistice existente, ponderea unităților cu profil culinar se menține constant peste 55%, cu tendința de a depăși pînă la finele actualului cincinal procentul

de 60%, ceea ce reliefează rolul pe care îl are în dezvoltarea activității unităților de alimentație publică, îmbunătățirea și diversificarea continuă a producției proprii.

Diversificarea sortimentală și îmbunătățirea meniurilor

PORNIND de la indicația dată de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Consfătuirea pe țară a oamenilor muncii din comerțul socialist, de a asigura o bună aprovizionare a populației în condițiile unei politici economice de consum rațional, determinat științific, de a satisface cerințele oamenilor muncii în raport cu eforturile lor, cu munca pe care o depun, excluzînd risipa, ducînd o luptă hotărîită împotriva consumului de dragul consumului, ne-am propus să sintetizăm în cele ce urmează experiența, modul în care I.C.S.A.P. Cluj-Napoca a găsit răspunsuri la diferitele probleme ridicate de dirijarea preferințelor de consum către o alimentație rațională.

Așa cum am arătat, la nivelul municipiului Cluj-Napoca, s-au obținut bune rezultate pe linia realizării de unități de alimentație publică cu profil culinar — mult apreciate de consumatori — cit și pe cea a dezvoltării formelor moderne și rapide de comerț. S-a pornit de la premisa că, numai atunci un meniu capătă atributul de rațional dacă satisface nevoile de calorii și substanțe nutritive (proteine, glucide, lipide, vitamine și săruri minerale) conform cerințelor reale ale organismului.

Problema producției culinare pe baza principiilor alimentației raționale, grija pentru cruțarea și menținerea sănătății consumatorilor a preocupat și continuă să preocupe într-o tot mai mare măsură întreprinderile de alimentație publică — între care I.C.S.A.P. Cluj-Napoca se detașează prin preocupări deosebite. Dețesează urmări, indicatorul „desfaceri de preparate culinare și alte mărfuri alimentare” a cunoscut creșteri însemnate de la an la an, așa cum reiese din tabelul nr. 2.

Raportînd totalul desfacerilor la populația municipiului Cluj-Napoca, rezultă că desfacerile la indicatorul „preparate culinare și alte mărfuri alimentare” pe locuitor au crescut în 1981, față de 1976 cu 39,5%.

Au sporit substanțial și preparatele dietetice, iar în cadrul cantinelor-restaurant a crescut numărul de abonați

datorită diversificării și îmbunătățirii meniurilor, ridicării calității preparatelor, prin asigurarea unei alimentații raționale, sănătoase și științifice. În acest scop s-au introdus în meniurile săptămânale mai multe legume, ouă, produse lactate, orez, griș, ciuperci, etc. pe lângă carne, respectîndu-se proporția legume/ carne în cadrul raportului de 4,5 : 1.

La nivelul municipiului Cluj-Napoca s-au obținut rezultate bune și în direcția creșterii producției și desfacerii de preparate și semipreparate culinare tip „gospodina”, astfel încît alimentația publică clujeană și-a adus și își aduce un aport considerabil la ușurarea muncii femeii în gospodărie, concomitent cu continua diversificare a gamei sortimentale și ridicarea calității preparatelor și semipreparatelor, prin folosirea tuturor cadrelor de bucătari și cofetari-patiseri cu cea mai înaltă calificare (inclusiv cei 13 maeștri în arta culinară). Un rezultat pozitiv s-a înregistrat în urma elaborării experimentale și a aplicării în producție a unor rețete noi de preparate culinare cu specific local. Astfel, s-au întocmit 81 de rețete locale de bucătărie fără conținut de carne și cu un conținut foarte scăzut de grăsimi, avînd la bază legume-zarzavaturi, paste făinoase, ouă, etc. S-au revizuit de asemenea, 150 de rețete cu reducerea gramajului de carne, conform prevederilor. De asemenea, la dezvoltarea producției proprii au contribuit și alte măsuri cum sînt, de exemplu, extinderea producției pîinii de casă, producerea unui sortiment variat de prăjituri de casă ieftine, fabricarea în cadrul laboratoarelor a unor sortimente de bomboane fine de ciocolată preambalate, ș.a.

O serie de mîncăruri nu se mai prepară prin metode clasice, spre exemplu la nici o rețetă nu se mai folosește rînțașul, iar la unele s-au înlocuit procesele de prăjire cu cele de fierbere și înăbușire. S-au scos complet din fabricație unele sortimente care necesitau prăjire în multă grăsime ca : friptura de Turda, cotlet de porc à la Florești, unele sortimente de cîrnați. S-au introdus la o serie de unități de alimentație publică cu profil culinar și **meniuri dietetice și de cruțare**, meniuri care se servesc și la cantinele-restaurant la solicitarea abonaților. Expozițiile de artă culinară, care au fost organizate în cadrul I.C.S.A.P. Cluj-Napoca (în medie cîte 150—160 anual), pe lângă popularizarea măestriei în arta culinară, a specialiștilor precum și pentru prezentarea unor sortimente pentru sondarea cererii consumatorilor, au constituit schimburi utile de experiență între lucrătorii din acest domeniu. Gama sortimentelor de preparate este deschisă ; cercetările, căutările, sondarea preferințelor și gusturilor consumatorilor nu încetează.

Măestria gastronomică clujeană reprezintă un element tot atît de atractiv pentru vizitatorii municipiului de la poalele Feleacului, ca oricare alt punct vestit al său. Nu este o apreciere a noastră, ci a oaspeților care au gustat din preparatele culinare ale maeștrilor în ale gastronomiei.

Teodor POPUȚA
director I.C.S.A.P. Cluj-Napoca

Coman OȚETEĂ
șef de sector C.T.C.E. Cluj-Napoca

Tabelul nr. 2

din care prin :

Anii	Desfaceri de preparate culinare și alte mărfuri alimentare — în total — în mii lei —	cofetării	cantine-restaurant	unități tip „gospodina”	gospodării	patiserii
1976	251 475	96 848	13 961	36 881	6 099	
1977	270 584	99 706	15 139	52 105	6 124	
1978	304 642	104 994	17 758	52 390	6 310	
1979	338 704	114 493	25 258	56 110	6 297	
1980	369 569	118 911	34 105	57 012	8 147	
1981	379 285	128 492	40 964	48 296	8 459	
(preliminat)	425 500	137 500	43 830	56 230	9 550	

Săptămîna economiei

Economisirea, instrument de gospodărire chibzuită a disponibilităților bănești ale populației

IN FIECARE AN, la sfîrșitul lunii octombrie, în țara noastră se desfășoară „Săptămîna economiei”, a cărei ultimă zi, 31 octombrie, coincide cu „Ziua mondială a economiei”, manifestare organizată în întreaga lume.

„Săptămîna economiei” constituie și în acest an un bun prilej de intensificare a acțiunii de economisire. Sensul socialist al acțiunii de economisire este caracterizat de însuși conținutul și scopul întregii politici a partidului nostru — ridicarea nivelului de trai material și spiritual al întregului popor. Realizarea prevederilor Congresului al XII-lea și ale Conferinței Naționale ale partidului privind creșterea nivelului de trai material și spiritual al populației au determinat o spori-re a posibilităților de economisire a unei părți din venituri, depuse spre păstrare la Casa de Economii și Consemnațiuni. În condițiile în care în prezent se manifestă mai accentuat tendința de orientare a preferințelor cetățenilor spre utilizarea economiilor în perspectivă, acțiunea de economisire se constituie ca o aspirație legitimă a fiecărui om al muncii de a trăi din ce în ce mai bine, de a îmbina posibilitatea reală pe care o are de a realiza pe perioade mai mari economii din veniturile obținute prin muncă cu dorința de procurare de bunuri și servicii de valoare mai mare sau folosință îndelungată a căror valoare depășește veniturile sale chenzinale sau lunare. Pe de altă parte se cere subliniată utilitatea actului economisirii atît pentru fiecare cetățean în parte cît și pentru întreaga societate care folosește sumele temporar disponibile pentru nevoile generale ale dezvoltării economice.

Dezvoltarea acțiunii de economisire organizate de C.E.C. are la bază încrederea populației în politica partidului și statului, precum și în perspectiva dezvoltării înfloritoare social-economice a patriei, ea concretizîndu-se în mod elocvent în stabilitatea soldului depunerilor și creșterea acestuia de la o perioadă la alta. Astfel, soldul general al economiilor populației — indicatorul cel mai sintetic care ilustrează gradul de dezvoltare a acțiunii de economisire la C.E.C. — a înregistrat la 30 septembrie 1983 o creștere cu 6,3% față de aceeași perioadă a anului trecut. De asemenea, a crescut durata de păstrare a unui leu la C.E.C. de la 472 zile în anul 1970, la 816 zile în anul 1982, iar în prezent la 1 268 zile.

Pentru a satisface preferințele depunătorilor, de-a lungul anilor, Casa de Economii și Consemnațiuni a introdus diferite instrumente de economisire (librete de economii, obligațiuni C.E.C. cu cîștiguri, conturi curente personale, foi cu timbre de economii și cecuri de economii școlare). În prezent **populația are la dispoziție 13 instrumente de economisire variate** care pot să satisfacă dorințele tuturor cetățenilor țării.

Dezvoltarea continuă a relațiilor cu unitățile C.E.C. este ilustrată și de gradul de pătrundere a acțiunii de economisire, adică a numărului de librete de economii de care dispune populația la un moment dat. În prezent **există asupra populației peste 21,5 milioane librete de economii active** față de 7,8 milioane cît existau la finele anului 1970, revenind 962 librete de economii la 1 000 de locuitori.

Concomitent cu utilizarea instrumentelor de economisire tradiționale, o dezvoltare deosebită a cunoscut-o și **economisirea prin conturi curente personale** deschise în prezent unui număr de peste 338 000 de titulari ce beneficiază atît de avantajele generale oferite de Casa de Economii și Consemnațiuni, cît și de cele specifice acestui instrument de economisire. În aceeași direcție au fost canalizate și măsurile de intensificare a unei alte forme de economisire ce vizează deplasarea servirii la locul de muncă al depunătorilor: **economisirea prin virament pe bază de consimțămînt scris.**

Asigurarea servirii în cele mai bune condiții a populației constituie unul din obiectivele principale ale activității întregului personal al Casei de Economii și Consemnațiuni. Una din căile prin care se realizează în mod concret îmbunătățirea servirii și care stă permanent în centrul atenției Casei de Economii și Consemnațiuni este **extinderea rețelei prin creșterea numărului de unități, precum și prin consolidarea celor existente.** Prin dezvoltarea rețelei de unități proprii și mandatare care în prezent a ajuns la 10 805 față de 7 533 existente în anul 1970, se asigură o servire ope-

rativă și plină de solicitudine tuturor cetățenilor care apelează la serviciile C.E.C. Totodată, ca urmare a cerințelor oamenilor muncii, în toate întreprinderile și instituțiile cu un număr de peste 500 de oameni ai muncii s-au înființat ghișee și puncte de servire, iar în prezent și în perioada următoare atenția este îndreptată spre consolidarea acestora și organizarea de puncte de servire C.E.C. și în celelalte unități economice și instituții.

O activitate susținută a fost dusă pe linia dezvoltării ideii economiei în rîndurile elevilor, concretizată prin înființarea, începînd cu anul de învățămînt 1978/1979, a caselor de economii școlare în școli generale, licee și școli profesionale. În prezent există 188 case de economii școlare care au emis 34 576 librete de economii pentru elevi.

Pentru sumele depuse spre păstrare, tuturor depunătorilor le sînt asigurate prin lege numeroase **avantaje și drepturi**: garanția statului asupra depunerilor populației la C.E.C.; păstrarea secretului privind numele depunătorilor, al titularilor și operațiile efectuate de aceștia; dobînzii și cîștiguri în bani, excursii, obiecte etc.; scutirea de impozite și de taxe asupra tuturor operațiilor indiferent de instrumentul de economisire folosit; dreptul de a împuternici alte persoane să dispună, alături de ei, de sumele păstrate la Casa de Economii și Consemnațiuni; titularii depunerilor au dreptul și posibilitatea de a introduce dispoziție testamentară asupra sumelor depuse; dreptul de a condiționa restituirea depunerilor și imprescriptibilitatea depunerilor, a dobînzilor și a cîștigurilor.

Prin aplicarea prevederilor Decretului nr. 458/30 decembrie 1982 de **majorare cu începere de la 1 ianuarie 1983 a ratei dobînzilor la toate instrumentele de economisire** cu o unitate procentuală, acțiunea de economisire a fost stimulată puternic, crescînd totodată gradul de cointeresare a populației în utilizarea tuturor formelor de economisire. Interesul depunătorilor s-a îndreptat în prezent spre păstrarea economiilor pe librete de economii pe termen de un an cu o dobîndă de 6%, precum și pe librete cu dobîndă și cîștiguri în autoturisme. Soldurile depunerilor pe aceste două instrumente de economisire au crescut cu 2 270,2 milioane lei, respectiv cu 659 milioane lei în primele 9 luni ce au trecut de la începerea anului.

Casei de Economii și Consemnațiuni îi revine și sarcina transpunerii în practică a politicii partidului nostru de **sprijinire prin credite a cetățenilor care doresc să-și construiască locuințe proprietate personală sau să cumpere din fondul locativ de stat locuința pe care o dețin în calitate de chiriaș.** În prezent soldul creditelor acordate din fondurile Casei de Economii și Consemnațiuni se ridică la 26,9 miliarde lei. De la începutul anului pînă în prezent s-au acordat peste 22 000 de împrumuturi în valoare de 1,3 miliarde lei.

O dezvoltare continuă a cunoscut și cunoaște activitatea Casei de Economii și Consemnațiuni și pe linia celorlalte operații bancare cum sînt: păstrarea disponibilităților organizațiilor de masă și obștești, operațiile de consemnare, de executare de casă a bugetului prin încasarea de impozite și taxe de la populație și a primelor de asigurare etc.

În perioada care urmează, Casa de Economii și Consemnațiuni va avea în centrul preocupărilor sale intensificarea atragerii economiilor bănești ale oamenilor muncii de la oraș și sate. În acest scop se vor lua în continuare măsuri de organizare a unor acțiuni în întreprinderi pentru dezvoltarea mai accentuată a depunerilor pe bază de consimțămînt scris prin virament. Totodată, se va acționa pentru dezvoltarea rețelei, prin înființarea de unități C.E.C. în noile cartiere și în unitățile socialiste, pentru apropierea servirii de locul de muncă și de domiciliul oamenilor muncii.

Un obiectiv central al Casei de Economii și Consemnațiuni va fi îmbunătățirea continuă a calității servirii populației în legătură cu operațiile de economii, de creditare și cu celelalte operații bancare și se va pune un accent deosebit pe ridicarea nivelului de cunoștințe al lucrătorilor C.E.C., premise solide ale amplificării în continuare a procesului de economisire.

prof. dr. Mircea POPOVICI
președintele Consiliului de Administratie
al Casei de Economii și Consemnațiuni

**AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI:
RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE**

**ACȚIUNI ÎN SPRIJINUL DIMINUĂRII
STOCURILOR DE MATERIALE**

Satisfacerea la un nivel superior a actualelor exigențe privind mobilizarea activă a tuturor resurselor materiale disponibile impune și perfecționarea continuă a procesului de aprovizionare tehnico-materială; în acest context, Legea nr. 14 din 1971 cu privire la gospodărirea fondurilor fixe, resurselor materiale și aprovizionarea tehnico-materială a fost îmbunătățită prin Legea nr. 11 din 1980, secțiunea 2 cuprinzând prevederi care, în execuția planului de aprovizionare tehnico-materială urmăresc să prevină formarea de stocuri de materiale disponibile și fără mișcare și care stabilesc și modul de reintroducere a lor în circuitul economic. Pe această bază, în ultimii ani, în activitatea de repunere în circuitul economic a materialelor disponibile de uz general, în cadrul Bazei de aprovizionare (B.J.A.T.M.) Bihor se remarcă o îmbunătățire a rezultatelor obținute în preluarea acestora — în depozitele proprii — de la întreprinderile economice din județ (graficul).

Preluarea materialelor disponibile : cum ? cât ?

PENTRU ÎNFĂPTUIREA sarcinilor de reintroducere în circuitul economic a materialelor supranormative și disponibile de uz general B.J.A.T.M. Bihor le-a preluat într-un volum din ce în ce mai mare în depozitele proprii (deși acestea reprezintă doar 70% din materialele oferite de întreprinderi pentru preluare). Contribuția nu a fost mai mare întrucât valorificarea a fost relativ limitată de posibilitățile proprii de desfacere pe plan local și de costul posesiunii stocurilor. Astfel, în condițiile legii, stocurile de materiale supranormative și disponibile preluate de către B.J.A.T.M. sint creditate cu dobândă curentă, creditele urmînd a fi rambursate pe măsura valorificării stocurilor respective, dar nu mai tîrziu de doi ani de la acordarea creditelor. Cheltuielile pentru dobînzile bancare afectează cheltuielile de circulație și implicit beneficiul realizat de către baze, ceea ce conduce la limitarea preluării stocurilor supranormative și disponibile pentru valorificare, în funcție de posibilitățile de valorificare și de rentabilitate care

determină durata medie de stocare.

În conformitate cu prevederile Decretului nr. 458 din 1982 pentru creditul curent, acordat în activitatea de aprovizionare tehnico-materială, se percepe o dobîndă de 8% anual. În structura cheltuielilor de circulație ale B.J.A.T.M., pentru dobînzile bancare revine 1,1% din valoarea de desfacere a materialelor, ceea ce permite o durată medie de stocare la baze a materialelor disponibile preluate în vederea valorificării de 2,8 luni, durată care în general nu se asigură, avînd consecințe negative asupra activității economice a bazelor. De menționat că creșterea dobînzii de la

PUNCTE DE VEDERE

5% la 8% a redus durata medie de stocare cu 30%.

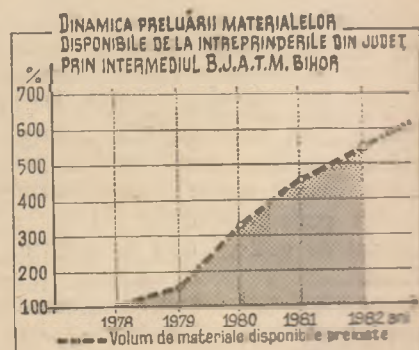
Prudența în preluarea materialelor disponibile de către baze este generată de dificultățile în repunerea în circuitul economic a acestora, astfel încît să se asigure încadrarea în durata medie de stocare, întrucît marea majoritate a acestor materiale este constituită din produse dirijate. Valorificarea pe plan local, dacă nu asigură substituirea altui material dirijat, prevăzut în planul de aprovizionare, nu poate fi realizată decît în urma obținerii repartiției de către beneficiari. Introducerea acestora în capitolul „resurse” în vederea valorificării materialelor preluate nu se poate face decît semestrial pentru materiale metalurgice și anual pentru celelalte materiale.

Din volumul de materiale derulate prin bază aproximativ 30% îl reprezintă materialele destinate activităților de întreținere și reparații. Procesul de aprovizionare tehnico-materială pentru aceste materiale se realizează în mod similar celui pentru materiile prime și materialelor destinate a fi încorporate în produse noi. Acest sistem însă, după opinia noastră, nu asigură întotdeauna flexibilitatea reclamată de gradul relativ de incertitudine al consumului. Ma-

terialele sînt livrate beneficiarilor conform repartițiilor și contractelor, dar, consumul în unele cazuri nerealizîndu-se, apar stocuri fără mișcare greu de repus în circuitul economic, unele materiale fiind expuse deprecierei datorită duratei de valabilitate (de exemplu : sîrma de bobinaj), în timp ce alte necesități nu sînt satisfăcute datorită faptului că uneori în consumul preconizat intervin anumite modificări.

Prin atribuțiile ei, baza trebuie să asigure în același timp mijloacele de producție și utilizarea rațională la beneficiari a acestora, coroborate cu preocuparea pentru diminuarea permanență a consumului și a stocurilor. În acest scop, după opinia noastră, se impune perfecționarea activității bazei, reclamată de creșterea rolului său activ în utilizarea resurselor, materializînd o înaltă eficiență socială în satisfacerea intereselor unității prin prisma intereselor generale majore ale economiei naționale. Iată de ce apreciem că, în cadrul sistemului de aprovizionare tehnico-materială, baza trebuie să fie încadrată într-un sistem informațional care să înregistreze mai operativ surplusurile de materii prime și materiale, astfel încît, atunci cînd apar nelivrări în termen sau solicitări obiective inopinate, să poată face apel mai operativ la stocuri proprii, stocuri de intervenție, rezerve de plan sau stocuri imobilizate.

Majoritatea materialelor preluate prin bază (peste 75%) provin de la întreprinderile din activitatea de construcții de mașini. În aceste întreprinderi baza a urmărit în mod deosebit, prin per-

nalul din compartimentul de control al stocurilor și utilizarea resurselor materiale în teritoriu, identificarea materialelor supranormative și disponibile rezultate din analizele efectuate și din situația stocurilor pe deținători și grupe de materiale, editată bilunar de către Centrul de calcul al Ministerului Aprovizionării, în scopul repunerii în circuitul economic a acestora, urmărind preluarea în depozitele proprii a celor stabilite a fi valorificate în acest fel. Sporirea în dinamică a volumului materialelor disponibile preluate, tendință care se menține și în acest an, relevă însă și faptul că, în unele unități de acest profil, imobilizările de mijloace circulante în stocuri supranormative și disponibile de materii prime și materiale se mențin ridicate an de an, la neajunsurile proprii adăugându-se și faptul că, **uneori, centralele industriale nu și îndeplinesc plenar atribuțiile stipulate de lege pentru prevenirea formării acestora și luarea măsurilor de lichidare a celor deja formate.** Iată exemple concludente :

1 Întreprinderea de accesorii pentru mijloace de transport Oradea din cadrul Centralei industriale de autoturisme Pitești a întreprins diligențele necesare pentru reglementarea contractelor în conformitate cu necesarele reale de motoare electrice EP 312, unde avea din anul 1981 un anumit stoc disponibil. Nici Centrala industrială de autoturisme Pitești — forul tutelar — nici Centrala industrială de motoare și materiale electrice București — coordonatorul de balanță — n-au luat însă operativ măsuri, la solicitarea întreprinderii, în vederea adaptării planului de aprovizionare la cererea fundamentată a unității. Numai prin intervenția Ministerului Aprovizionării au putut fi determinate C.I.A. Pitești și C.I.M.M.E. București să acționeze în conformitate cu prevederile Legii nr. 14/1971, pentru diminuarea stocului existent.

2 La Întreprinderea de piele și încălțăminte Oradea, Centrala industrială de pielărie și încălțăminte București (care este și coordonator de balanță) n-a acționat pentru prevenirea formării de stocuri disponibile la tananți, deși pentru aceasta trebuiau modificate numai specificațiile. În acest fel s-au creat stocuri fără mișcare de tananți, pentru care nu se puteau asigura condiții corespunzătoare de depozitare, în timp ce fabricația la anumite tăbăcării (unități aflate în subordinea aceleiași centrale), era încordată din lipsa acestora. De asemenea, prin neacordarea la vreme a sprijinului necesar întreprinderii ordene, se găseau în stoc și alte materiale cu mult peste necesitățile unității, ca bicromat de sodiu, sulfat feros, mecadril ș.a.

Trebuie totodată arătat că la cauzele amintite se adaugă și faptul că unele

întreprinderi, în cadrul acțiunii de folosire eficientă a resurselor materiale, urmăresc încadrarea în mijloacele circulante normate pentru întreaga activitate de aprovizionare tehnico-materială aferente sarcinilor de producție planificată, având uneori mai puțin în atenție nivelul fizic al stocurilor pe sortotipodimensiuni, care au stat la baza determinării volumului de mijloace circulante. Și aceasta deoarece adaptarea la modificările ivite în execuție ale planului de producție este mai facilă prin urmărirea asigurării mijloacelor financiare afectate prin planul financiar, decât prin modificarea permanentă a normelor de stoc și urmărirea realizării acestora.

Adaptare cât mai operativă a aprovizionării la cerințele reale ale producției

STOCURILE DE MATERIALE se impun a fi dimensionate astfel încât să asigure în cât mai mare măsură continuitatea, economicitatea și stabilitatea producției, onorarea la termen a contractelor economice, prevenindu-se formarea de stocuri supranormative și disponibile, prin adaptarea cât mai rapidă și eficientă a planului de aprovizionare tehnico-materială la cerințele producției fizice ce trebuie executată. În acest sens, apreciem necesar ca :

- **normele și normativele de consum și normele de stoc planificate**, în baza fundamentărilor tehnico-economice și a corespondențelor tehnologice și constructive materializate, să se transmită unităților înaintea fundamentării necesarului de resurse materiale în cadrul planului de aprovizionare tehnico-materială, care se predă înaintea anului de plan ;

- **centralele industriale trebuie să se implice mai mult și să-și exercite mai eficient responsabilitatea prevăzută de lege în aprovizionarea tehnico-materială și gospodărirea resurselor materiale** prevenind formarea stocurilor supranormative și disponibile prin adaptarea permanentă a contractelor și mobilizarea stocurilor unităților economice din subordine, astfel încât stocurile supranormative și disponibile să fie reduse ;

- pentru accelerarea repunerii în circuitul economic a materialelor imobilizate în stocuri supranormative disponibile să se examineze posibilitatea acordării de credite cu dobândă redusă, sau a preluării lor în consignatie de către baze până la valorificare ;

- să se realizeze o dezvoltare pe scară mai largă a formelor noi, eficiente, de aprovizionare tehnico-materială, prin realizarea unor legături economice mai strânse și elastice între producători și beneficiari în vederea prevenirii, cunoașterii și lichidării stocurilor disponibile, prin prestarea unor servicii ireproșabile în livrarea mărfurilor de către baze, pe temeiul unei largi consultări a beneficiarilor. Pentru

atingerea acestui obiectiv trebuie pornit de la faptul că, după părerea noastră, indicatorul privind volumul desfacerii pentru baze și conținutul contractelor pentru materialele cuprinse în balanțele materiale și alocate prin repartiție generează în anumite situații cheltuieli neeconomice prin plata penalităților datorate de către beneficiari pentru neridicarea materialelor în termen sau pentru stocurile supranormative și disponibile în cazul ridicării lor. Uneori, materiale devenite disponibile sînt risipite prin consumul formal de beneficiari, prin utilizarea sau valorificarea lor la alte unități economice în vederea realizării unor produse sau lucrări pentru care nu s-au alocat resurse. Valorificarea materialelor disponibile încarcă întreprinderile cu activități comerciale nelegate de specificul lor.

Apreciem că **înlăturarea acestor neajunsuri s-ar putea realiza prin perfecționarea indicatorilor de plan ai bazei care să permită trecerea directă în cadrul bazei la stocuri de materiale disponibile, a materialelor pe care beneficiarii nu le mai solicită, datorită modificărilor intervenite în structura producției lor și care n-au putut fi operate în conformitate cu prevederile în vederea evitării aprovizionării lor.** Aceasta ar conduce la o mai bună valorificare a resurselor potrivit intereselor majore ale economiei naționale și diminuarea cheltuielilor la beneficiar pentru transport de la și înapoi la bază, pentru depozitarea și întreținerea stocurilor ;

- pentru materialele destinate întreținerii și reparațiilor, prin funcțiile sale, baza să devină un element de reglare între producători și consumatori, urmărind în permanență utilizarea rațională a materialelor livrate și menținerea unor stocuri optim dimensionate. Totodată, ar trebui examinată posibilitatea ca beneficiarii să nu mai fie obligați să ridice aceste materiale din baze dacă nu le sînt necesare, să achite adaosul comercial aferent, iar sarcina contractuală în acest sens să fie considerată realizată în baza unei consemnări bilaterale ;

- **cadrul normativ să fie și mai mult legat de utilizarea rațională a resurselor materiale și de planul de aprovizionare tehnico-materială :** să nu se accepte realizarea și depășirea sarcinilor de plan la productivitate, cheltuieli și beneficii pe seama îmbunătățirii structurii producției, ca efort propriu al întreprinderilor, în condițiile existenței imobilizărilor în stocuri supranormative și disponibile de materii prime, materiale, produse ca urmare a unor fundamentări supraevaluate a necesarelor.

După părerea noastră, întărirea influenței favorabile a acestor factori poate contribui la reducerea stocurilor și la creșterea eficienței lor, la satisfacerea rapidă la un nivel superior a necesarelor de materiale a tuturor beneficiarilor.

V. PETRU
Oradea

Aspecte metodologice ale dimensionării optime a întreprinderilor industriale*)

APRECIEREA nivelului concentrării nu este, după părerea noastră, suficientă pentru fundamentarea deciziilor privind dimensionarea întreprinderilor în cadrul unei viitoare dezvoltări. O atare acțiune de planificare presupune luarea în considerare, pe cât posibil, a tuturor factorilor actuali și potențiali cu influență asupra dimensiunii, ținând seama, totodată, de particularitățile diferitelor ramuri și subramuri, de avantajele și dezavantajele fiecărei categorii dimensionale, de eficiența acestora.

Evoluția economică, îndeosebi din ultimele decenii, a dovedit că producția de scară mare prezintă însemnate avantaje economice. Marea întreprindere, rezultat al concentrării producției, are de regulă posibilități sporite de introducere a progresului tehnic, are disponibilități amplificate de desfășurare a unei intense activități de cercetare-dezvoltare care, după cum se știe, implică însemnate eforturi financiare și umane. Marile unități dețin, în general, poziții mai bune pe piața de desfacere datorită posibilităților crescute de a aloca sume mai mari pentru publicitate și reclamă, pentru crearea și susținerea anumitor mărci de produse; ele permit o dispersie a riscului comercial prin repartizarea sa pe un număr mare de produse, în condițiile unei producții diversificate, produse care nu se află în aceeași fază a ciclului de viabilitate tehnologică sau comercială. Producția de masă creează, de asemenea, condiții de reducere a costurilor și sporire a venitului net, de specializare a producției, a cadrelor și tehnologiilor de fabricație, de introducere a sistemelor automate de conducere a producției etc.

Cu toate aceste avantaje, concentrarea producției în întreprinderi mari și foarte mari nu mai poate fi, în actualele condiții, absolutizată. Mărimea excesivă a unor întreprinderi sporește, de cele mai multe ori, complexitatea activității de conducere; procesul de conducere devine greoi și costisitor, întrucât se multiplică elementele ce urmează a fi programate și urmărite în cursul desfășurării procesului de producție. Concomitent cu concentrarea producției, resursele de aprovizionare și desfacere se îndepărtează; cheltuielile de transport cresc și mișcarea materiilor prime și a produselor finite se face mai greu. Marea întreprindere se adapează mai anevoios la cerințele pieței aflate într-o continuă schimbare,

*) Prima parte a articolului a apărut în numărul 41 al revistei.

elasticitatea și adaptabilitatea acestora se reduc.

Tocmai aceste inconveniente, în condițiile factorilor concurențiali, a celor de risc ce se manifestă pe piața mondială, au justificat utilitatea înființării unor unități mici și mijlocii. Comparativ cu întreprinderile de mari dimensiuni, întreprinderile de dimensiune mică și medie reprezintă avantajul unei flexibilități și adaptabilități mai ridicate, fiind mai receptive atît la cerințele pieței interne și externe, cît și la schimbările din domeniul tehnologiilor. Această categorie de întreprinderi are posibilități mai mari de schimbare a structurii de producție, tehnice și organizatorice fără cheltuieli deosebit de mari; realizează cheltuieli de transport mai reduse datorită atît posibilității de a se apropia de resursele de materii prime, cît și faptului că produc pentru piețe cu o amploare limitată; procesul de conducere este mai simplificat, asigurîndu-se o mai mare rapiditate și acțiune etc. Care sînt, așadar, cîțiva dintre cei mai importanți factori ce contribuie la determinarea optimului în dimensionarea unităților industriale din diverse ramuri și subramuri?

UN PRIM criteriu care se impune este cel al **specificului tehnologiilor de fabricație**. Astfel, în ramurile ce realizează o producție omogenă, în care materia primă se transformă în producție finită sub acțiunea unuia sau unor agregate legate între ele din punct de vedere tehnologic și în care productivitatea utilajului de bază este determinată de dimensiunea acestuia, principalul factor care asigură creșterea mărimum întreprinderilor îl constituie sporirea capacității unitare a agregatelor utilizate (așa se prezintă

lucrurile în industria petrochimică, metalurgică, a energiei electrice, a cimentului). În alte ramuri, cum ar fi de pildă industria ușoară, volumul producției și nivelul productivității sînt legate în principal de perfecționarea construcției utilajelor și nu de dimensiunea acestora, ceea ce creează posibilitatea existenței și a unor întreprinderi de mai mică dimensiune. Acestea sînt ramurile în care transformarea materiilor prime are loc, de regulă, sub influența unor procese mecanice, de exemplu industria textilă.

Un alt factor ce vădește un puternic impact asupra dimensiunii întreprinderilor îl reprezintă **specificul segmentului de piață căruia i se adresează**. O piață caracterizată prin mare capacitate de absorbție și o relativă stabilitate sub aspectul numărului și structurii produselor poate justifica crearea unor unități de producție de mari dimensiuni. Dimpotrivă, așa cum este cazul cu ramurile industriei ușoare, ale cărei produse se află sub influența permanentă a unui factor extrem de schimbător: moda, se dovedesc eficiente și unitățile de mai mici dimensiuni. Întreprinderile din această ramură trebuie să dispună de posibilități de adaptare cît mai rapidă la cerințele în continuă schimbare ale beneficiarilor, ceea ce presupune pregătirea, într-un timp cît mai scurt, a fabricației și pentru comenzi de cele mai variate sortotipodimensiuni și în serii scurte sau chiar unicate.

Întrucît marile unități dispun de linii tehnologice de capacitate extinsă, a căror adaptare, în cazul comenzilor de mai mic volum impuse de piață, pe lângă faptul că se face mai greoi ar duce și la folosirea incompletă a acestora, rezultă că situația optimă este aceea a existenței în această ramură a unor întreprinderi de dimensiune mijlocie și chiar mică. Dar, neîndoios, fac-

Tabelul nr. 1
Ponderea grupelor de filaturi în consumul total de materii prime și consumul de materii prime la tona de fire în anii 1971 și 1981

		Grupe de filaturi după numărul de fuse				Total
		mici (pînă la 30 000)	mijlocii (30 000 — 60 000)	mari (60 000 — 100 000)	foarte mari (peste 100 000)	
Ponderea grupelor în consumul total de materii prime	1971	16,5	26,1	39,7	17,7	100,0
	1981	13,7	34,3	27,1	24,9	100,0
Consum de materii prime la tona de fire	1971	1,055	1,082	1,068	1,102	1,076
	1981	1,052	1,067	1,067	1,093	1,073

Tabelul nr. 2
Ponderea grupelor de țesătorii în consumul total de materii prime și consumul de materii prime pe tona de țesătură

		Grupe de filaturi după numărul de fuse				
		mici (pînă la 550)	mijlocii (551— 900)	mari (901 — 1 250)	foarte mari (peste 1 250)	Total
Ponderea gru- pelor în con- sumul total de materii prime	1972	13,3	28,0	21,0	37,7	100,0
	1981	11,9	16,0	33,0	39,1	100,0
Consum to- tal de materii prime pentru o tonă de țesă- turi	1972	0,166	0,176	0,170	0,161	0,168
	1981	0,122	0,154	0,157	0,168	0,155

torul sintetic în funcție de care poate fi judecată și fundamentată opțiunea pentru un anumit tip de întreprindere îl reprezintă eficiența economică, rezultatele efective obținute de unitățile în cauză. Urmărind această idee am testat, în cazul unui eșantion ales din subramurile industriei textile care este corelația dintre indicatorii de eficiență economică și dimensiunea întreprinderilor.

INVESTIGAȚIILE preliminare efectuate de noi în această direcție pe baza unor indicatori valorici nefiind suficient de concludente, am recurs la utilizarea unor indicatori naturali, caracteristici celor două subramuri ce au constituit obiectul studiului: industria lînii și industria bumbacului. În cazul filaturilor și țesătoriilor din industria bumbacului am considerat, convențional, filaturi mici cele care au pînă la 30 000 fuse instalate, mijlocii cu 30 000-60 000 fuse, mari cu 60 000-100 000 fuse și foarte mari cu peste 100 000 fuse. S-a evidențiat că în perioada 1971-1981 a avut loc o anumită modificare a structurii pe grupe de mărime a filaturilor în sensul că, dacă în 1971 ponderea cea mai mare în numărul total de fuse și în producția de fire revăna filaturile mari, urmate de cele foarte mari, mijlocii și mici, în anul 1981 pe primul loc se situează filaturile mijlocii, după care în ordinea mărimii urmează cele foarte mari, mari și mici.

Datele disponibile ne-au permis, să constatăm că cea mai mare producție medie pe o întreprindere s-a realizat, atât în 1971 cît și în 1981, în filaturi foarte mari, urmate de cele mari, mijlocii și mici. După părerea noastră însă, eficiența activității diferitelor grupe de mărime a filaturilor este mai bine redată de indicatorul producție medie la 1 000 de fuse instalate. Privite prin prisma acestui indicator, filaturile mici apar ca fiind cele mai eficiente, atât în anul 1971 cît și în anul 1981, aici realizîndu-se cea mai mare pro-

** Am considerat țesătorii mici cele cu pînă la 550 războaie, mijlocii cele cu 551-900 războaie, mari cele cu 901-1 250 războaie și foarte mari cu peste 1 250 războaie.

ducție la 1 000 de fuse. O concluzie similară se desprinde și în cazul comparării unui alt indicator de eficiență, consumul total de materii prime (tabelul nr. 1). Și în acest caz cea mai mare pondere în consumul total o dețineau în anul 1971, filaturile mari, iar în anul 1981 cele mijlocii. Examineate prin prisma indicatorului (credem noi mai concludent) consum de materii prime la o tonă de fire, filaturile mici apar ca fiind și sub acest aspect cele mai eficiente, ele realizînd cel mai mic consum de materii prime și deci cel mai ridicat grad de valorificare al acestora.

Examinarea datelor privind țesătoriile** relevă că atât în anul 1972 cît și în anul 1981 țesătoriile foarte mari concentră cea mai mare parte din numărul de războaie și din producția de țesături, cea mai mică pondere în totalul celor doi indicatori revenind filaturilor mici. Creșterea mai lentă a producției de țesături comparativ cu cea a numărului de țesătorii și mai ales a gradului de înzestrare tehnică a acestora denotă că și aici există posibilități de utilizare mai bună atât a capacităților de producție cît și a timpului de lucru. Devansarea creșterii numărului de războaie de către producția de țesături are loc numai în țesătoriile mici și foarte mari.

Considerînd că datele prezentate anterior nu sînt suficiente de concludente în aprecierea eficienței diferitelor categorii de țesătorii, am utilizat și în acest caz un indicator specific: producția medie de țesături ce revine pe o unitate care a scăzut în 1981 comparativ cu 1972 cu 1,1 la sută ca urmare a diminuării producției medii ce revine pe o unitate de mărime mijlocie. În același timp atât în 1972, cît și în 1981 cea mai mare producție medie pe țesătorie se realizează în țesătoriile foarte mari, urmate de cele mari, mijlocii și mici.

Față de cele prezentate, am considerat totuși că, pentru aprecierea mai exactă a eficienței diferitelor grupe de mărime a țesătoriilor, este mai adecvată utilizarea indicatorului producția medie de țesături pe un război instalat. Privite prin prisma acestui indicator, cele mai eficiente apar țesătoriile mici care în anii respectivi au realizat o producție de 25,2, respectiv 27 mii mp pe un război și cele mijlocii cu 25,4 respectiv 23,9 mii mp pe un război.

Abordînd în continuare problema consumului de materii prime, pe grupe de țesătorii (tabelul nr. 2), am constatat că atât în anul 1972 cît și în anul 1981 cel mai mare consum îl au întreprinderile foarte mari, urmate de cele mijlocii și cele mari. Din punct de vedere al consumului de materii prime pentru obținerea unei tone de țesătură, considerat de noi drept indicator specific de apreciere a eficienței diferitelor categorii de țesătorii, cele mai mici valori înregistrează în anul 1972 țesătoriile foarte mari și cele mici, iar în 1981 cele mici și mijlocii.

Celor expuse li se adaugă și faptul că pe total subramură, în anul 1981, întreprinderile mici și mijlocii utilizau cea mai mică cantitate de combustibil convențional pentru realizarea a 1 000 lei producție globală (0,007 tec, respectiv 0,006 tec față de 0,018 și respectiv 0,033 în întreprinderile mari și foarte mari), ceea ce poate fi considerat ca un argument în plus care să pledeze în favoarea acestor categorii dimensionale, mai ales în condițiile restricțiilor impuse de actuala criză de materii prime, combustibil și energie. Prin urmare, în pofida unor tendințe adeseori contradictorii privind eficiența diferitelor categorii dimensionale din subramurile investigate, observate mai ales pe baza examinării indicatorilor valorici de caracterizare a dimensiunii, utilizarea unor indicatori naturali specifici acestor subramuri a reliefat cu mai multă claritate eficiența unor întreprinderi de mai mică dimensiune.

Concluziile desprinse pe baza analizelor efectuate confirmă astfel pe deplin justetea orientărilor de politică economică stabilite de partid prin care a fost impulsionată dezvoltarea unităților industriale mici, mai flexibile, cu un nivel de adaptabilitate sporit, apte să valorifice superior resursele de materii prime și forță de muncă existente în teritoriu. Aceasta nu înseamnă, evident, o absolutizare a unei anumite categorii dimensionale. Opțiunile la nivel de ramură — sau chiar la nivelul economiei în ansamblu — au la bază considerarea unui concept mai cuprinzător, cel de structură economică. Din această perspectivă se poate vorbi despre necesitatea asigurării unui optim — pe baza unor relații de complementaritate în care vor coexista toate tipurile dimensionale. În funcție de condițiile actuale și de perspectivă, de particularitățile fiecărei ramuri și subramuri de producție această structură complementară presupune combinarea în proporții diferite de la o etapă la alta a tipurilor dimensionale menționate.

Constituie o sarcină de mare însemnătate a cercetării economice de a prevedea, pe baza cunoașterii aprofundate a dinamicii proceselor economice, care sînt sensurile de schimbare, de a realiza scenariu care să ofere o bază de fundamentare pentru dezvoltarea optimizată, eficientă a structurilor economice

Marcela IACOBESCU
 Mihai ION

Autoservice

IN orașul Horezu funcționează mai multe unități autoservice. Este vorba de unitatea noastră înființată încă din anul 1978, de unitatea autoservice a cooperativei „Ceramica”, înființată în 1979, de unitatea A.C.R., care s-a dat în folosință în acest an. Să mai amintim și de proiectarea unei alte unități, ce va aparține tot de cooperativa „Ceramica”, care se va da în folosință în trim. I anul viitor și de faptul că „Dacia”-Pitești a proiectat și urmează să amplaseze în orașul Horezu o nouă unitate de autoservice.

Intrucât în orașul nostru nu sînt mai mult de 7 000 de locuitori, iar cele 4 unități autoservice nu pot acoperi nici la jumătate planul de prestări și reparații auto, propunem ca organele competente să analizeze eficiența acestor unități și să amplaseze noua unitate coordonată de „Dacia”-Pitești într-o altă localitate a județului, acolo unde de fapt este necesară și unde ar putea avea o eficiență economică corespunzătoare.

N. ZĂVOIANU

contabil șef la Secția de prestări servicii din Horezu

ECOURI

Aprovizionare-desfacere

PROBLEMELE abordate în articolul „Perfecționarea mecanismului de aprovizionare și desfacere” publicat în „Revista economică” nr. 15, sînt de actualitate și constituie preocuparea majoră a specialiștilor din Ministerul Aprovizionării, Comitetul de Stat al Planificării, din ministere, centrale și întreprinderi. În cadrul subtitlului „Conlucrarea strînsă între factorii implicați”, autorul menționează cerința ca activitatea de încheiere a contractelor economice să se desfășoare în teritoriul printr-o conlucrare mai strînsă între factorii interesați. În legătură cu această problemă precizăm că programele unitare pentru desfășurarea activității de elaborare a planului de aprovizionare ce se transmit anual în economie prevăd, încă din faza de elaborare și echilibrare a balanțelor materiale, analize în vederea clarificării tuturor problemelor privind resursele și acoperirea necesarului justificat pe bază de norme și normative de consum și de stoc îmbunătățite. În cadrul acestor analize se stabilesc măsuri pentru includerea integrală în balanțe a resurselor din țară, cu evidențierea distinctă a tuturor resurselor materiale refolosibile, repartizarea judicioasă a resurselor pe consumatori și prevederea de rezerve pentru acoperirea unor nevoi neprevăzute sau cerințe suplimentare ce apar în cursul executării planului. De asemenea, după aprobarea planului național unic de dezvoltare economico-socială, aparatul Ministerului Aprovizionării acționează în teritoriu pentru sprijinirea și impulsivarea activității privind desfășurarea indicatorilor de plan pe unitățile beneficiare, elaborarea specificațiilor, emiterea repartițiilor și, îndeosebi, definitivarea contractelor economice în cadrul termenelor prevăzute de lege. Eventualele neînțelegeri ce se pot ivi cu prilejul încheierii contractelor economice care nu au putut fi conciliate de

părțile contractante se vor rezolva potrivit legii, după caz, de către centrale, ministere sau Ministerul Aprovizionării.

În ceea ce privește unele propuneri în legătură cu sarcina întreprinderilor de a milita mai ferm pentru încheierea de contracte pe termen lung, precizăm că legislația în vigoare (Legea nr. 3/1979 pentru modificarea și completarea Legii contractelor economice nr. 71/1969) obligă unitățile socialiste să încheie contracte economice interne pe perioade de 15-20 de ani pentru materii prime de bază, pe perioada corespunzătoare îndeplinirii sarcinilor din planul cincinal sau pe întreaga durată de execuție, dacă aceasta depășește perioada planului cincinal, în cazul mașinilor, utilajelor și instalațiilor tehnologice, al altor utilaje cu ciclu lung de fabricație, al lucrărilor de construcții-montaj și în alte asemenea situații. Din păcate mai sînt unități economice care au încă rețineri nejustificate de a încheia contracte economice de lungă durată. Această stare de lucruri va trebui înlăturată, întrucât are efecte negative atît asupra aprovizionării cu materiale cît și asupra desfacerii produselor.

I. ZIMNICARU

director în Ministerul Aprovizionării

★

ÎN articolul „Perfecționarea mecanismului de aprovizionare și desfacere” se prezintă unele propuneri privind îmbunătățirea activității în domeniul aprovizionării tehnico-materiale. Considerăm că propunerile respective pot fi luate în evidența organelor de sinteză în vederea studierii și includerii lor în programele metodologice anuale de întocmire, în etape eșalonate, a planului. După părerea noastră, pentru ca întreaga acțiune de contractare a desfacerii producției și a aprovizionării tehnico-materiale să se încheie cu 6 luni înaintea anului de plan, esențial este ca în etapa de întocmire a planului de aprovizionare să fie asigurate, încă din luna aprilie, informațiile de referință, respectiv: planul de producție detaliat integral pe produse și cu defalcare trimestrială, precum și celelalte secțiuni de plan (investiții, reparații, întreținere), astfel ca elaborarea balanțelor materiale și pregătirea celorlalte acțiuni cu caracter precontractual să se efectueze în perioada mai-iunie.

Avînd în vedere specificul industriei producătoare de metal, pe baza indicațiilor primite de la acțiunea pentru utilizarea cu maximum de eficiență a resurselor și evitarea formării de stocuri supra-normative și disponibile s-a aprobat, în acest an următoarea metodologie: 1) C.S.P. și M.A.G.F. transmit titularilor de plan cotele de metal corespunzătoare volumului de activitate pentru anul de plan respectiv; 2) Specificarea și programarea producției de metal pe baza cotelor de plan aprobate se vor face anual, cu eșalonare trimestrială pentru produsele de metale și aliaje neferoase și unele produse din metale feroase, la care de regulă nu intervin pe parcursul anului modificări în specificațiile depuse inițial (șine, țevi petroliere, lanțuri, cuie etc.); semestrial, cu defalcare trimestrială la celelalte materiale metalice.

Trimestrial, cu 45 zile înaintea trimestrului, beneficiarii au dreptul să modifice specificațiile inițiale la materialele metalice, la care pe parcurs au intervenit schimbări în structura producției, în evoluția stocurilor proprii, utilizarea unor in-

locuitori etc. Ministerul Industriei Metalurgice are obligativitatea să țină seama de aceste modificări și să adapteze corespunzător programele de fabricație și contractele economice încheiate cu beneficiarii.

Specificațiile anuale și semestriale, precum și modificările trimestriale ale acestora vor fi introduse de Ministerul Industriei Metalurgice în programele de fabricație numai după avizul Comitetului de Stat al Planificării și Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe. Excepție de la prevederile respective fac oțelurile aliate pentru care specificațiile semestriale cu defalcare pe trimestre se depun la Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe, care — după analizele corespunzătoare și corecturile necesare — le avizează și le transmite la Ministerul Industriei Metalurgice pentru a le înscrie în programele de fabricație. La elaborarea și centralizarea specificațiilor întreprinderile, centralele și ministerele vor ține seama de stocurile existente, diminuînd corespunzător aceste specificații și redistribuînd între întreprinderi și centrale cantitățile de materiale care se regăsesc și în specificațiile pentru semestrul următor.

Gh. DELIU

adjunct al ministrului industriei metalurgice

★

DIRECȚIA de aprovizionare și desfacere din Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini a studiat cu interes conținutul articolului din „R.E.”. Vă facem cunoscut punctul nostru de vedere în legătură cu cîteva probleme ridicate în articol, care ne-au atras în mod deosebit atenția:

a) Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini a luat măsuri de tipărire a listelor cu prețuri de producție și de livrare modificate conform Decretului nr. 232/1982. Au fost tipărite și difuzate solicitanților zece liste cu prețuri, cu un tiraj de 100-300 buc. pe fiecare listă. În prezent s-a avizat de către Comitetul de Stat pentru Prețuri reluarea în continuare a tipării și difuzării listelor de prețuri, sistate o perioadă.

b) Apreciem că cea mai bună soluție pentru asigurarea contractării utilajelor tehnologice destinate obiectivelor de investiții cu termene de punere în funcțiune este respectarea de către beneficiarii de investiții a termenelor de predare a comenzilor și documentațiilor tehnice de comandă și încheierea contractelor economice pe baza acestor comenzi și documentații tehnice de comandă (și firește și a repartițiilor respective).

c) Potrivit prevederilor art. 97 și 100 din Legea nr. 14/1971, modificată și completată prin Legea nr. 11/1980 cu privire la gospodărirea resurselor materiale, a fondurilor fixe și aprovizionarea tehnico-materială, depunerea specificațiilor la coordonatorii de balanțe este și trebuie să fie de competența centralelor industriale și nu a ministerelor, cum propune autorul articolului. Considerăm această prevedere legală total corespunzătoare.

Ion POPESCU

director în M.I.C.M.

Pagină realizată de
Emil ZAMFIRESCU

Cerințe ale întăririi autoconducerii și autogestiunii la nivelul subunităților de bază ale întreprinderii (II)

ESENȚA AUTOGESTIUNII economico-financiare o constituie obținerea, ca urmare a activității desfășurate, a unor venituri care să permită atât acoperirea cheltuielilor de producție din rezultatele financiare și asigurarea propriei dezvoltări printr-un volum sporit de beneficii, ca principală sursă a autofinanțării, cât și participarea la formarea fondurilor centralizate, necesare dezvoltării societății. Posibilitățile de care dispune întreprinderea industrială pentru obținerea unei eficiențe maxime nu se transformă de la sine în realitate; sînt permanent necesare perfecționarea organizării producției și a muncii, angajarea deplină a fiecărei subunități de bază (secție, atelier, loc de muncă), cu toate resursele de care dispune, în realizarea obiectivelor prevăzute.

În acest context, **estimarea cantitativă a nivelului de organizare** prezintă o importanță deosebită, oferind posibilitatea cunoașterii și analizării rezervelor organizatorice existente în fiecare unitate economico-productivă, în vederea identificării căilor optime pentru mobilizarea și valorificarea acestora.

Indicatorii nivelului de organizare a producției și a muncii nu trebuie tratați ca un scop în sine, ci integrați cu indicatorii ce caracterizează asigurarea și utilizarea resurselor, ceea ce va mări posibilitatea de aprofundare a analizei, de identificare a punctelor „slabe” și punctelor „tari” ale activității întreprinderii, de furnizare în mod oportun a elementelor necesare luării unor decizii corespunzătoare. În acest fel, **sistemul de indicatori ai nivelului de organizare** va constitui prioritar un instrument intern al întreprinderii, prin care se asigură o fundamentare judicioasă a deciziilor, în vederea gospodăririi eficiente a resurselor materiale și umane.

Determinarea nivelului de organizare trebuie efectuată prin prisma căilor de perfecționare a organizării, a modului în care sînt satisfăcute cerințele unei organizări judicioase: raționalizarea fluxurilor de producție; optimizarea folosirii capacităților de producție, a utilajelor și suprafețelor de producție; îmbunătățirea utilizării materiilor prime, materialelor și combustibilului; raționalizarea locurilor de muncă etc. Apare, astfel, necesară pentru întreprindere elaborarea bazei metodologice a unui sistem de indicatori, care să asigure îndeplinirea următoarelor obiective: ● prevenirea fenomenelor producătoare de dezzechilibru, ca urmare a influenței unor factori interni și externi întreprinderii; ● evidențierea rezervelor de care dispune întreprinderea în diferitele domenii de activitate; ● conturarea direcțiilor în care trebuie intensificate eforturile proprii de perfecționare; ● determinarea anticipată a condițiilor organizatorice optime, necesare obținerii unor anumite niveluri ale rezultatelor economice.

Realizarea acestor obiective impune ca indicatorii de caracterizare a nivelului de organizare a producției și a muncii să îndeplinească următoarele cerințe: să fie calculați pe baza unor informații reprezentative, care să oglindească fidel fenomenele și procesele semnificative; să exprime cât mai deplin esența și conținutul organizării producției și a muncii; să permită evidențierea rezervelor existente și aprecierea cât mai exactă a gradului de utilizare a potențialului economic al unității; să ofere elementele necesare pentru aprecierea periodică a nivelului de organizare a producției și a muncii, începînd cu locul de muncă și terminînd cu întreprinderea în ansamblu, în vederea fundamentării corecte și oportune a deciziilor la toate nivelurile; să facă posibilă determinarea influenței modificărilor nivelului de organizare a producției și a muncii asupra rezultatelor activității întreprinderii.

Nivelul calculat al acestor indicatori reflectă preponderent efectele datorate perfecționării organizării producției și a muncii și subsidiar cele ale altor factori, de natura introducerii tehnicii noi și îmbunătățirii celei existente, perfecționării tehnologiilor de fabricație, ridicării calificării lucrătorilor etc.

Evaluarea nivelului de organizare a producției și a muncii necesită luarea în considerare a unor factori tipologici, care evidențiază complexitatea activității de organizare și, în același timp, ajută la depistarea problemelor prioritare ale perfecționării organizării. Acești factori trebuie astfel selectați, încît să răspundă cât mai direct scopului urmărit, știut fiind că tendința de a limita numărul lor — de exemplu numai la obiectul fabricației sau tipul producției — denaturează concluziile ce s-ar putea desprinde (întreprinderi care fabrică obiecte de natură diferită pot avea de rezolvat probleme organizatorice asemănătoare și, invers, în cazul aceluiași obiect al fabricației, problemele de organizare pot fi apreciabil diferite).

Sistemul de indicatori preconizat pentru evaluarea nivelului de organizare a producției și a muncii este prezentat în paginile 17—18. Indicatorii pe care îi cuprinde — considerați ca reprezentativi — nu sînt limitativi, fiind posibile adăugarea, eliminarea sau înlocuirea unora dintre ei, în funcție de condițiile specifice ale procesului de producție și de cerințele concrete ale proceselor decizionale din cadrul întreprinderii. De pildă, va trebui considerat și nivelul (proporția din total a locurilor de muncă) la care sînt asigurate condiții optime de muncă (iluminat, temperatură, puritatea aerului, zgomot și vibrații).

În ceea ce privește nivelul optim al acestor indicatori (care variază între 0 și 1), s-a considerat că valoarea 1 caracterizează cea mai rațională formă de organizare. Exprimarea lor în unități fizice permite eliminarea influențelor datorate modificărilor de prețuri. Folosirea lor urmărește:

- caracterizarea, din punctul de vedere al nivelului de organizare, a principalelor activități și subactivități din întreprindere;

- aprecierea modului în care sînt asigurate și utilizate forța de muncă, mașinile, utilajele și instalațiile, materiile prime și materialele;

- fundamentarea judicioasă a deciziilor în procesul de conducere pe diferite niveluri ierarhice, prin includerea indicatorilor în tabloul de sinteză al informațiilor folosite de conducerea întreprinderii (tabloul de bord).

Informațiile furnizate compartimentelor funcționale și de producție oferă organelor de decizie implicate posibilitatea de a elabora la toate nivelurile măsuri de îmbunătățire corespunzătoare și, prin aceasta, de a regla și coordona diferitele sisteme parțiale ale procesului de producție.

Actualul sistem informațional asigură elementele necesare în vederea calculării majorității indicatorilor propuși ai nivelului de organizare. Din totalul de 34 de indicatori, 19 pot fi calculați pe baza informațiilor conținute în dările de seama statistice, iar pentru restul indicatorilor există elemente de calcul în evidențele primare interne, fără a necesita prelucrări laborioase. Pornind de la indicatorii parțiali — Ki — ai nivelului de organizare, se pot construi indicatori globali — K (pe resurse, domenii ale organizării și la nivel de întreprindere).

În vederea operaționalizării sistemului de indicatori ai nivelului de organizare, considerăm necesare:

- perfecționarea sistemului informațional al întreprinderii, astfel încît acesta să poată oferi oportun informații privind elementele conținute în tabel;

- acordarea de către conducerea întreprinderii (consiliul oamenilor muncii, biroul executiv, director, director adjunct, contabil șef, inginer șef) — în vederea eliminării subiectivismului — a unor grade diferențiate de importanță a indicatorilor parțiali ai nivelului de organizare, în funcție de rolul lor în eliminarea cauzelor neîndeplinirii obligațiilor contractuale;

- revizuirea periodică a gradelor de importanță, corespunzător cu locul și rolul de etapă al acțiunilor de organizare ce se cer întreprinse;

- coordonarea de către compartimentul organizarea producției și a muncii a implementării și exploatării curente a sistemului. Acest compartiment ar urma să primească indicatorii calculați, să-i analizeze intercorelat și, pe această bază, împreună cu compartimentele implicate, să elaboreze propuneri pentru programe de măsuri, transmișînd atât conducerii întreprinderii, cât și compartimentelor interesate informațiile necesare în vederea luării deciziilor oportune.

Analiza comparativă a nivelului de organizare al mai multor întreprinderi apreciem că se poate efectua numai cu luarea în considerare simultană a următoarelor restricții: întreprinderile să aibă caracteristici tipologice asemănătoare; acțiunile de organizare să prezinte, în perioada de referință, același grad de importanță, rezultat din similitudinea situațiilor concrete; gradele de importanță acordate să fie aceleași în cazul indicatorilor parțiali ai nivelului de organizare ce caracterizează acțiuni de perfecționare identice.

Vasile DAN
Ruxanda ISAIC-MANIU
Sorin CRUCERU
Elena NIȚULESCU

Institutul de economie industrială

INDICATORI AI NIVELULUI DE ORGANIZARE A PRODUCȚIEI ȘI A MUNCII

Denumirea indicatorului și formula de calcul	Elemente de calcul	Compartimentul furnizor al informațiilor necesare calculării indicatorilor
1	2	3
I. ORGANIZAREA A PRODUCȚIEI		
Deplasarea rațională a obiectelor muncii $I_{p1} = 1 - \frac{t'}{t}$	t' — timpul efectiv consumat pentru transport intern și manipulare (ore); t — durata efectivă a ciclului de fabricație (ore)	Proiectare Programarea, pregătirea și urmărirea producției
Pregătirea tehnică a producției		
Continuitatea procesului de producție $I_{p2} = 1 - \frac{t_n}{t_d}$	t_n — timpul disponibil neutilizat (ore-mașină); t_d — total timp disponibil (ore-mașină)	Planificare — dezvoltare; mecanic șef Programarea, pregătirea și urmărirea producției; planificare — dezvoltare
Programarea și urmărirea producției		
Pierderile de timp de muncă datorate lipsei de materii prime și materiale $I_{p3} = 1 - \frac{t_{n1}}{t_d}$	t_{n1} — timpul disponibil neutilizat din lipsă de materii prime și materiale (ore — mașină)	Planificare — dezvoltare; mecanic șef Programarea, pregătirea și urmărirea producției; aprovizionare
Programarea și urmărirea producției		
Idem, datorate reparațiilor accidentale $I_{p4} = 1 - \frac{t_{n2}}{t_d}$	t_{n2} — idem, reparații accidentale (ore — mașină)	Planificare — dezvoltare; mecanic șef Programarea, pregătirea și urmărirea producției; mecanic șef
Întreținerea și repararea utilajelor		
Idem, datorate timpului neprogramat $I_{p5} = 1 - \frac{t_{n3}}{t_d}$	t_{n3} — idem timp neprogramat (ore — mașină)	Planificare — dezvoltare; mecanic șef Programarea, pregătirea și urmărirea producției; planificare — dezvoltare
Programarea și urmărirea producției		
Gradul general de specializare $I_{p6} = 1 - \frac{t_{pi}}{t_e}$	t_{pi} — timpul de pregătire-încheiere; t_e — fondul de timp efectiv (ore)	Organizarea producției și a muncii (normare) Proiectare; programarea, pregătirea și urmărirea producției; planificare — dezvoltare
Pregătirea tehnică a producției		
Gradul de specializare pe obiect $I_{p7} = \frac{\sum_{i=1}^n p_i \cdot t_i}{\sum_{i=1}^n t_i}$	p_i — ponderea tipului „i” de produse/grupe de produse în volumul total al producției (ore — normă); t_i — volumul de muncă aferent fiecărui tip de produs/grupă de produse; n — numărul de produse/grupe de produse (ore-normă)	Organizarea producției și a muncii; proiectare Proiectare; programarea, pregătirea și urmărirea producției; planificare — dezvoltare
Pregătirea tehnică a producției		
Gradul de utilizare a parcului de utilaje $I_{p8} = 1 - \frac{uN}{uI}$	uN — numărul de mașini, utilaje și instalații în inventar, nefolosite la sfârșitul anului; uI — numărul total de mașini, utilaje și instalații în inventar la sfârșitul anului	Planificare — dezvoltare; mecanic șef Mecanic șef; programarea, pregătirea și urmărirea producției
Întreținerea și repararea utilajelor		
Gradul de extindere a suprafeței productive $I_{p9} = \frac{SP}{ST}$	SP — suprafața productivă a secțiilor și atelierelor la sfârșitul anului (mp); ST — suprafața totală a secțiilor și atelierelor la sfârșitul anului (mp)	Organizarea producției și a muncii; planificare — dezvoltare (investiții) Secții (ateliere) de producție
Producție		
Gradul de reducere a pierderilor de materiale prin rebuturi $I_{p10} = 1 - \frac{P_M}{C_M}$	P_M — pierderi nerecuperabile de materiale datorate utilizării de materiale diferite de cele prescrise prin fișele tehnologice (t); C_M — consumul necesar de materiale (t)	Proiectare Programarea, pregătirea și urmărirea producției; control tehnic de calitate
Producție		
Gradul de respectare a prescripțiilor de utilizare a materialelor $I_{p11} = 1 - \frac{P_M^*}{P_M^T}$	P_M^* — pierderi nerecuperabile de materiale datorate utilizării de materiale diferite de cele prescrise prin fișele tehnologice (t); P_M^T — total pierderi nerecuperabile de materiale (t)	Proiectare Aprovizionare; proiectare
Programarea și urmărirea producției		
Gradul de utilizare a suprafeței depozitelor și magaziiilor $I_{p12} = \frac{SD}{SD + SC}$	SD — suprafața totală de depozitare (mp) SC — suprafața totală de circulație (mp)	Aprovizionare; desfacere (depozite) Aprovizionare; desfacere
Comercial — depozitarea materialelor, semifabricatelor și produselor		

Gradul de utilizare extensivă a mijloacelor de transport intern

$$I_{P6} = \frac{t_c^*}{t_d}$$

t_c^* — timpul efectiv de funcționare a mijloacelor de transport intern (ore);
 t_d — timpul maxim disponibil de funcționare a mijloacelor de transport intern (ore)

Desfacere (transport)

Desfacere (transport)

Transport intern

Gradul de specializare a activității de întreținere și reparații

$$I_{P14} = 1 - \frac{T_R}{T_R'}$$

T_R' — total personal ocupat cu întreținerea în cadrul secțiilor de producție; T_R — idem, și repararea curentă a utilajelor existente la nivelul întreprinderii

Personal, învățămînt, retribuire

Mecanic șef

Întreținerea și repararea utilajelor

Proportionalitatea procesului de producție

$$I_{P15} = 1 - \frac{A'}{A}$$

A' — numărul de ateliere ce reprezintă locuri înguste; A — numărul total de ateliere în cadrul întreprinderii

Organizarea producției și a muncii; programarea, pregătirea și urmărirea producției; planificare — dezvoltare

Programarea, pregătirea și urmărirea producției

Producție

II. ORGANIZAREA MUNCII

Gradul de extindere a organizării locurilor de muncă conform normelor prevăzute

$$I_{M1} = \frac{l_n}{l}$$

l_n — numărul locurilor de muncă organizate conform normelor; l — numărul total al locurilor de muncă din întreprindere.

Organizarea producției și a muncii; personal, învățămînt, retribuire

Programarea, pregătirea și urmărirea producției

Producție

Gradul de utilizare a timpului de lucru

$$I_{M2} = \left(1 - \frac{a}{t_c^m}\right) \times \left(1 - \frac{t_i^m}{t_c^m}\right)$$

a — absențe nemotivate muncitori (ore-om); t_c^m — timpul efectiv lucrat de muncitori (ore-om); t_i^m — timpul neutilizat datorat întreruperilor de o zi întreagă pentru muncitori (ore-om)

Personal, învățămînt, retribuire

Personal, învățămînt, retribuire; planificare-dezvoltare

Producție

Gradul de extindere a locurilor de muncă la care servirea se face cu personal specializat sau prin mijloace mecanizate

$$I_{M3} = \frac{l_s}{l}$$

l_s — numărul locurilor de muncă la care servirea se face cu personal specializat sau prin mijloace mecanice

Organizarea producției și a muncii; personal, învățămînt, retribuire

Programarea, pregătirea, urmărirea producției

Producție

Concordanță între categoria lucrărilor și cea a muncitorilor care le execută

$$I_{M4} = \frac{cc}{cl}$$

cc — categoria medie de încadrare (calificare) a muncitorilor; cl — categoria medie a lucrărilor

Personal, învățămînt, retribuire; proiectare

Personal, învățămînt, retribuire; programarea, pregătirea și urmărirea producției

Personal

Diviziunea muncii

$$I_{M5} = 1 - \frac{t_v}{t_c^m}$$

t_v — consumul de muncă vie pentru activități necaracteristice locului de muncă — care nu figurează ca sarcină în fișele de normare (ore-om)

Organizarea producției și a muncii

Secții (ateliere)

Producție

Gradul de extindere a poliservirii

$$I_{M6} = \frac{M}{M_n}$$

M — număr mediu de mașini servite de un executant; M_n — număr prevăzut prin normele de servire

Organizarea producției și a muncii (normare)

Programarea, pregătirea și urmărirea producției

Producție

Gradul de extindere a normelor tehnice

$$I_{M7} = \frac{t_{em}^m}{t_c^m}$$

t_{em}^m — total om-ore efectiv lucrate în acord și în regie; t_c^m — total om-ore efectiv lucrate

Personal, învățămînt, retribuire; organizarea producției și a muncii (normare)

Secții (ateliere)

Producție

Uniformizarea asigurării cu muncitori a schimburilor

$$I_{M8} = \frac{T_S^m}{T_{S1}^m}$$

T_S^m — numărul mediu de muncitori în cadrul unui schimb; T_{S1}^m — numărul de muncitori din schimbul cel mai mare

Personal, învățămînt, retribuire

Personal, învățămînt, retribuire

Producție

Gradul de asigurare a asistenței tehnice pe schimburi

$$I_{M9} = \frac{T_S^T}{T_{S1}^T}$$

T_S^T — numărul mediu de personal tehnic care asigură asistența în cadrul unui schimb

Personal, învățămînt, retribuire

Personal, învățămînt, retribuire

Producție

Gradul de extindere a muncii în formații de lucru constituite

$$I_{M11} = \frac{T_f^m}{T^m}$$

T_f^m — numărul muncitorilor organizați în formații de lucru; T^m — numărul total de muncitori

Organizarea producției și a muncii; personal, învățămînt, retribuire

Personal, învățămînt, retribuire

Producție

Rolul diversificării producției materiale în geneza și evoluția structurilor economice (1)

DIVERSIFICAREA producției materiale este un mod de rezolvare, la un anumit nivel, a contradicției dintre nevoi și resursele societății, este, deci, un mod de instituire a echilibrului economic general, sub toate formele sale (în profil de ramură, în profil teritorial, financiar etc.), dar mai ales sub forma echilibrului natural-material, care exprimă starea de concordanță între volumul, structura și dinamica diferitelor valori de întreținere și servicii, pe de o parte, și nevoia socială reală, pe de altă parte. Dar această rezolvare nu înseamnă decât ridicarea contradicției pe un plan superior, iar acest echilibru nu este decât un moment al mișcării în spirală a nevoilor și resurselor societății. Se știe că, cu cât diversificarea producției materiale este mai amplă și mai accelerată, cu atât contradicția nevoi-resurse este mai pronunțată, iar echilibrul este supus unor tensiuni care-l rup din ce în ce mai des, înfăptuindu-se printr-o alternanță dialectică a echilibrului și dezechilibrului. Diversificarea producției imprimă, deci, echilibrului economic un caracter tot mai dinamic. El „ajută” tendința de permanentă adaptare a producției la varietatea nevoii sociale, de învingere a dezechilibrelor inerente dintre resursele societății și trebuințele acesteia.

Prin natura sa, prin scopul său obiectiv determinat, prin caracterul planic al dezvoltării sale, economia socialistă impune necesitatea, oferă posibilitatea și dovedește realitatea unui echilibru dinamic, apt să amortizeze schimbările, oscilațiile și dezechilibrele care contravin alocării resurselor societății în conformitate cu nevoia socială. Echilibrul dinamic al economiei socialiste este incompatibil atât cu concepția unilaterală și falsă care absolutizează echilibrul, considerându-l starea fundamentală a economiei, cât și cu cea care absolutizează rolul dezechilibrului ca izvor fundamental al dezvoltării. Prima concepție conduce la concluzia perfecțiunii absolute a socialismului, a încetării schimbărilor calitative, a repausului absolut în mișcarea economico-socială. A doua concepție confundă mobilitatea dezechilibrului creator, imboldul pentru noi căutări și soluții, cu modificările de dragul modificărilor. Deși succesiunea dialectică a ruperii și restabilirii echilibrului exprimă mișcarea, nu dezechilibrele ca atare provoacă dezvoltarea economiei socialiste, ci tendința obiectivă, logică și legitimă a acesteia de a se adapta factorilor perturbatori, de a se echilibra.

Implicațiile diversificării producției materiale asupra echilibrului economic sînt extrem de variate și de complexe. Pentru evidențierea unor laturi mai concrete ale acestora ne vom limita la problema deosebit de importantă a implicației diversificării asupra echilibrului structural al economiei naționale. La rîndul ei, analiza conexiunii inverse dintre diversificare și structura economiei presupune o abordare multicriterială. Dintre criteriile de cercetare a structurii economiei naționale, un interes aparte prezintă structura pe ramuri a acesteia, care oferă posibilitatea evidențierii unor trăsături importante ale economiei, din care se pot desprinde concluzii cu privire la potențialul ei, gradul de diversificare și concentrare a producției, distribuția ei spațială, principalele corelații ale dezvoltării normale, fără perturbații a economiei, schimburile ce se efectuează în economie între diferitele sale compartimente etc.

Datorită diversificării continue a producției, structura economiei nu este un simplu inventar de ramuri, subramuri și produse, ci este o entitate în transformare, o unitate în diversitate, un proces de trecere, în timp și spațiu, de la o stare la alta. Dinamica structurii economiei este, în special, diversificarea tuturor activităților economice, a obiectului de activitate, a funcției, a conducerii, este creșterea, diversificarea și perfecționarea

factorilor economici, este sporirea gradului de adaptabilitate și a celui de eficiență a economiei naționale. Evoluția accelerată de tip exponențial a mediului științifico-tehnic și economico-social face ca economia națională să-și restabilească din ce în ce mai des echilibrul, să se adapteze la schimbările din ce în ce mai rapide, să amortizeze oscilațiile perturbatoare ale echilibrului său. Dacă ea s-ar axa o vreme îndelungată pe un nomenclator restrîns de produse, pe o structură săracă de ramuri și subramuri, nu ar avea elasticitatea necesară adaptării și restructurării în funcție de noile solicitări. Diversificarea este, deci, o principală pirghie de asigurare a stabilității economiei naționale.

Adaptarea și restructurarea prin diversificare a economiei naționale se realizează în etape succesive, prin acumulări cantitative și transformări calitative în ansamblul forțelor productive și relațiilor de producție. Analiza principalelor tipuri de structuri economice, ordonate în succesiunea lor istorică, nu poate face abstracție de rolul diversificării producției materiale în geneza și evoluția lor. Astfel, succesiunea structurilor economice: agrară, agrar-industrială, industrial-agrară, industrială dezvoltată, tehnologică este, în opinia lui E. Dobrescu, rodul colaborării unui mare număr de parametri, între care un rol deosebit de important revine diversificării producției¹⁾. Importanța acestui parametru sporește mai ales începînd cu structura industrial-agrară, în cadrul căreia diversificarea științei, tehnicii, tehnologiei și a forței de muncă stă la baza unor mutații profunde în economia națională, cum sînt: sporirea ponderii industriei în crearea produsului social și venitului național, extinderea în ritm rapid a ramurilor industriale de prelucrare superioară, accentuarea procesului de mecanizare complexă și extinderea elementelor de automatizare în industrie, crearea unei rețele complexe de transporturi, industrializarea construcțiilor, diversificarea producției agricole etc. Economia industrială dezvoltată accentuează aceste restructurări, la care se adaugă o pronunțată diversificare a industriilor de vîrf, sporirea rolului și ponderii cercetării științifice și dezvoltării tehnologice, creșterea importanței ramurilor de substituente etc. Economia tehnologică, ce se conturează în țările avansate din punct de vedere industrial, asigură o pondere esențială sectorului de cercetare și dezvoltare tehnologică, care, alături de industrie, se afirmă ca una din ramurile de bază ale economiei, iar majoritatea ramurilor acesteia devin variante ale producției industriale.

Schimbînd ordinea, poziția și rolul diferitelor ramuri și subramuri, diversificarea influențează și interacțiunile dintre acestea din cadrul structurii unitare a economiei naționale. Astfel, stadiile incipiente ale diversificării (în cadrul economiei agrare și celei agrar-industriale) se concretizează prin relații circulare între ramuri, în care două sau cîteva ramuri își livrează reciproc produse. Extinderea diversificării producției (în cazul economiilor industrial-agrară și celor industriale dezvoltate) generează relații ierarhice între ramurile economiei, în sensul că o serie de ramuri, considerate conducătoare, furnizează produse și servicii pentru întreaga economie națională. După opinia unor specialiști²⁾, în prezent se conturează instituirea unor relații multicirculare între ramurile tot mai diversificate ale economiei, relații definite prin livrări reciproce între un număr tot mai mare de ramuri. La baza formării acestui tip de relații se află interschimbabilitatea produselor, constituirea unor baze

Doina CATANĂ
Alexandru CATANĂ
Cluj-Napoca

(Continuare în pag. 21)

¹ E. Dobrescu, *Optimul economiei socialiste*, Ed. politică, 1976, p. 177.

² Ibid., p. 181.

Consensuări

O problemă de actualitate a terminologiei economice românești

LIMBAJUL economic românesc s-a format în procesul istoric al dezvoltării vieții și gândirii economice la noi, s-a îmbogățit și și-a sporit complexitatea odată cu evoluția socio-economică ascendentă a poporului nostru. În acest context general, în mod firesc, de-a lungul timpului, contactele economice cu diferitele popoare au exercitat și ele o anumită influență — uneori mai mare, alteori mai mică — asupra lui, ceea ce și-a găsit, nu o dată, expresia în împrumuturi lexicale. În perioadele din urmă, astfel de influențe au fost favorizate de creșterea tot mai puternică a participării românilor la circuitul economic internațional, de sporirea, cu deosebire din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și în secolul al XX-lea, a utilizării largi a presei economice și literaturii economice străine, ca și de efectuarea a tot mai numeroase traduceri din acestea. Contactele științifice dintre specialiștii români și cei străini, tot mai intense în secolul nostru, mai ales în anii socialismului, aveau și ele să servească drept prilej și cale de vehiculare a unor termeni de origine străină în limbajul nostru economic. De altfel, împrumutul nu reprezintă o caracteristică exclusivă a limbajului economic românesc, ci constituie, practic, o trăsătură pentru toate sau aproape toate limbajele economice contemporane, lucru ce reflectă, în felul lui, între altele, creșterea interdependențelor economice internaționale, plus profilarea unei anumite tendințe de internaționalizare a unor termeni.

Pe fondul acestui proces general trebuie înțeleasă, între altele, și pătrunderea de termeni anglo-saxoni în limbajul nostru economic, fenomen care s-a accentuat — ca de altfel și în franceză, spaniolă, italiană etc. — în secolul al XX-lea și cu deosebire după cel de-al doilea război mondial. În acest sens, un rol însemnat a jucat faptul că S.U.A. au devenit cel mai puternic centru financiar, industrial și comercial, că Marea Britanie continuă să dețină unul din primele locuri în ceea ce privește industria și comerțul, iar în țările din fostul ei imperiu se utilizează curent limba engleză, ade-

sea chiar ca limbă de stat. Decalajele științifice, tehnice și economice au determinat o creștere substanțială a locului ocupat de limba engleză în lumea științifică, tehnică și economică contemporană. De asemenea, ponderea în lumea studiilor, lucrărilor și documentelor științifice și tehnice redactate în engleză a crescut. În aceste condiții, influența englezei și, în primul rând, a englezei americane a sporit foarte mult după cel de-al doilea război mondial în numeroase limbi printre care și româna, cu deosebire, în terminologiile profesionale.

În limbajul economic românesc, fenomenul se exercită preponderent în terminologia comercială, bancară, industrială și în teoria macro- și micro-economice. Pentru a ilustra cele menționate, amintim că au pătruns în **domeniul comercial** termeni precum: **cash and carry**, **cash** etc.; în **domeniul finanțelor, creditului și monedei** au pătruns termeni cum sînt: **hot money**, **joint venture**, **leasing** etc.; în **domeniul generalizării teoretice și cercetării practice economice** menționăm pătrunderea termenilor **gap**, **input-output**, **management**, **marketing**, **merchandising** etc.; sau termeni care provin de la nume proprii și desemnează o concepție cum sînt: **keynesism**, **taylorism** etc.; în **domeniul ciberneticii și informaticii aplicate în economie** au pătruns termeni ca de exemplu: **hardware**, **software** etc.; în **domeniul turismului** întâlnim termeni cum sînt: **camping**, **single** etc.

Căile de pătrundere a termenilor economici anglo-saxoni în limba română sînt multiple, iar în privința formelor în care sînt efectuate împrumuturile de termeni anglo-saxoni în limbajul economic se observă: **anglicismele**, **românizarea**, **calchiere**.

Pentru a examina situația penetrației termenilor economici anglo-saxoni în limbajul economic românesc, am analizat câteva lucrări și anume: „Dicționarul de economie politică”, 1974, Editura politică, București; „Limbaje de programare” (autori: V. Roșca, Gh. Roșca, C. Apostol, I. Ivan), 1980, A.S.E., Bucu-

rești; „În zgomotul bursei” (autori M. Murgu, C. Lazăr, M. Isărescu), 1982, Editura Albatros, București, „Dicționar poliglot economic de comerț exterior și turism”, 1982, Editura sport-turism, București.

Observăm în cazul Dicționarului de economie politică efortul lăudabil al autorilor pentru a adapta la limba noastră, pe scară largă, termenii economici anglo-saxoni.

În ceea ce privește lucrarea intitulată „Limbaje de programare” se observă faptul că autorii s-au mulțumit doar să preia instrucțiunile pentru limbajele Fortran și Fortran conversațional, fără să fi încercat o traducere a lor în paranteză, ceea ce conduce la asimilarea lor mecanică, în timp ce dacă s-ar indica și traducerea lor în română, instrucțiunile ar putea fi reținute mai ușor și logic, iar fixarea lor în memorie ar fi de durată.

Dacă luăm lucrarea „În zgomotul bursei”, de altfel foarte interesantă, care include și un glosar bursier, observăm că din cele 121 articole cuprinse în glosar, 49 sînt anglicisme propriu-zise. Analizînd acest glosar se observă preferința autorilor pentru termenii economici anglo-saxoni prin faptul că se menționează fără nici o justificare, în paranteză, pentru termenii economici românești, termenul englez corespunzător, ca de exemplu: **agent** (agent), **arbitraj** (arbitrage), **deschidere** (opening), **navlu** (freight), **obligațiuni** (bonds), **speculații** (speculation) etc. De asemenea, această preferință se vede și din situațiile următoare: de pildă, cuvîntul **dividend** (venitul la o acțiune), care în limba română a pătruns din franceză încă la mijlocul secolului al XIX-lea, acum se consideră că vine din engleză și trebuie să ni-l însușim de acolo. Pentru termenul **jobber** se consideră că în limba română nu există un echivalent încetățenit, deși în română avem termenii **agent de schimb** și **agent de bursă** încă de cînd se creaseră primele 4 burse de valori din România (1881).

Din analiza Dicționarului poliglot economic de comerț exterior și turism se desprinde faptul că autorii au căutat să recurgă în mare măsură pentru termenii economici anglo-saxoni care au pătruns în limba noastră la calcuiri, echivalenți existenți în limbă și adaptări fonetice și grafice. Totuși unii termeni economici anglo-saxoni care sînt frecvent utilizați de

economiști sînt trecuți cu vederea, nepropunîndu-se nici o soluție, de exemplu: **dispatching**, **franchising**, **merchandising**. În alte cazuri, unor termeni economici anglo-saxoni cu multiple sensuri frecvent uzitate la noi li se dă doar un echivalent. De pildă, pentru **gap** se indică ca echivalent **gol**, omițîndu-se echivalenții esențiali, **decalaj** și **deficit**. Nu se menționează termeni frecvent utilizați, **trade gap** (deficit comercial), **dollar gap** (penurie de dolari), **technological gap** (rămînere în urmă din punct de vedere tehnologic).

Dacă ne referim la glosarul bursier menționat mai înainte, cuprins în lucrarea „În zgomotul bursei”, apărută în 1982, și la „Dicționarul poliglot economic de comerț exterior și turism”, apărut tot în 1982, și încercăm să facem o paralelă între echivalenții românești dați termenilor economici anglo-saxoni, observăm deosebiri cu toate că cele două lucrări au apărut în același an, și ar fi trebuit să existe o unitate în precizarea echivalenților românești ai termenilor economici anglo-saxoni din aceste lucrări; de exemplu, în glosar pentru „barter”, pentru care se face mențiunea că nu există în română nici un termen încetățenit pentru a desemna operațiunea respectivă, se dau explicații și anume: operațiuni comerciale în cadrul cărora două părți convin să schimbe între ele mărfuri de valori echivalente în anumite condiții stabilite prin contract. Prețurile ambelor părți de mărfuri sînt stabilite prin contractul de schimb (de barter) încheiat, iar reglarea financiară se face prin contrapartida respectivă de marfă, fapt ce elimină posibilitatea transferului de sume între cei doi. În „Dicționarul poliglot economic de comerț exterior și turism” pentru barter (substantiv) se indică drept echivalenți schimb de mărfuri, **troc**, iar pentru barter (verb) se indică a face comerț de schimb, a face **troc**. Pentru termenul **settlement** se indică în glosarul bursier din lucrarea „În zgomotul bursei” că nu există în română un termen încetățenit pentru a desemna operațiunea respectivă și se propune ca echivalent cotație, iar apoi se dau explicații, în timp ce în „Dicționarul poliglot eco-

dr. Ileana
CONSTANTINESCU
Mariana BOTOROG

Rolul diversificării producției materiale

(Urmare din pag. 19)

unitate de energie și materii prime, adâncirea proceselor de specializare și cooperare etc.

Diversificarea producției materiale este incompatibilă cu accepțiunea tradițională asupra structurii pe ramuri a economiei naționale, care desemnează configurația, alcătuirea și aranjarea invariabilă a ramurilor. Diversificarea continuă a producției imprimă necesitatea unei interpretări dialectice a structurii pe ramuri a economiei, care să depășească abordarea mecanicistă, aritmomorfică a acesteia. Datorită diversificării permanente a producției, structura pe ramuri a economiei este nu numai o stare, un rezultat, ci și un proces care asigură mobilitatea elementelor componente și integrarea noilor elemente (ramuri, subramuri) în întreg, care conferă sistemului economiei naționale caracter omogen și echilibrat.

În evoluția istorică, în spirală, a economiei naționale de la structura circulară la cea ierarhică și la cea multicirculară, diversificarea producției este implicată, mai ales, prin evoluția așa-numitelor „ramuri conducătoare” și prin efectul de antrenare propagat pe care acestea îl generează în cadrul structurii pe ramuri a economiei. Descoperirea și promovarea acestor ramuri conducătoare trebuie să pornească de la analiza interdependențelor existente, la un moment dat, între diferitele ramuri ale economiei, interdependențe care, de altfel, asigură funcționalitatea structurii. Funcționalitatea structurii pe ramuri a economiei este, însă, produsul principal al unor relații de determinare integratoare ale acesteia. Ele sînt acelea care asigură caracterul de sistem al economiei, asigură articularea interioară a subsistemelor (ramurilor) ei și, deci, structuralitatea sistemului global: rolul fundamental în cadrul relațiilor interramuri îl are, așadar, relația de determinare a funcționalității structurii de către o ramură sau un grup de ramuri conducătoare. Ele stau la baza autoproducerii structurii pe ramuri, a diversificării continue, creează mijloacele materiale ale transformării structurii, modelează direct sau indirect, prin volumul și calitatea livrărilor, toate celelalte ramuri ale economiei. Reproducerea și diversificarea ramurilor conducătoare provoacă reproducerea și diversificarea celorlalte ramuri. Ramura sau ramurile conducătoare au un rol important în geneza și evoluția tipurilor de structuri amintite mai sus.

Problema determinării ramurilor conducătoare se pune în mod deosebit pentru diferitele tipuri de structuri economice. De pildă, pentru economia agrară, bazată pe relații circulare, determinarea ramurii conducătoare este o nonproblemă, pentru că ramura de bază, aproape exclusivă, a economiei este agricultura. Eventual, s-ar putea pune problema raportului dintre subramurile agriculturii, între care există un flux monocircular, dominat de raporturile dintre producția vegetală și zootehnie. Existența unor ramuri conducătoare presupune, în mod necesar, relații de coordonare și de subordonare, care sînt specifice

structurilor ierarhice și multicirculare. În cadrul acestora, problema ramurilor conducătoare se poate pune din diferite unghiuri de vedere și prin prisma unor criterii diferite, cum sînt: ponderea diverselor ramuri în crearea produsului social și venitului național, destinația social-economică a produselor fabricate în diferite ramuri, caracterul proceselor tehnologice utilizate, ritmul dezvoltării ramurilor, nivelul productivității muncii, sensibilitatea față de progresul științifico-tehnic, gradul participării la circuitul economic mondial etc. Analizînd conceptul de ramură conducătoare, L. Zacher enumeră următoarele caracteristici ale acesteia: înregistrează cele mai înalte ritmuri de dezvoltare din întreaga economie, ponderea lor în producția industrială este în creștere, depășesc media pe economie a creșterii productivității muncii, transformă tehnic și tehnologic celelalte ramuri ale economiei, contribuie la crearea unei noi structuri a consumului. Încercînd o transpunere a acestor caracteristici pe structura economiei românești din 1980, vom descoperi că principalele ramuri conducătoare ale economiei sînt industria constructoare de mașini, chimia, metalurgia și energetică, adică tocmai acele ramuri cărora, în politica sa economică, P.C.R. le-a acordat o atenție prioritară, ele devenind, în mod logic și logic și principalul suport al dinamismului economic. Astfel: a) în perioada 1950—1980 aceste ramuri au înregistrat cele mai înalte ritmuri de dezvoltare din întreaga economie; în timp ce produsul social a crescut într-un ritm mediu anual de 9,3%, iar producția globală cu 12,3%, construcțiile de mașini, chimia, energetică și metalurgia au înregistrat în ordine, următoarele ritmuri medii anuale: 17%, 18,9%, 13,7%, 12%; b) în aceeași perioadă aceste ritmuri și-au sporit ponderea în producția industrială după cum urmează: construcțiile de mașini, de la 13,3% în 1950 la 35,2% în 1980, chimia de la 3,1% la 8,7%, metalurgia feroasă de la 5,1% la 7,3%; c) ritmul mediu anual de creștere a productivității muncii în industrie, în perioada 1950—1980 (7,7%) a fost sensibil depășit de ritmurile medii anuale din cele patru ramuri analizate (10,6% în construcția de mașini, 10,2% în chimie, 10,5% în energetică, 7,7% în metalurgie); d) ponderea participării la exportul total de mărfuri a sporit în construcțiile de mașini de la 4,2% în 1950 la 26,2% în 1980, iar în chimie de la 1,7% la 10,1%; e) rolul conducător al acestor ramuri este oglindit și de evoluția coeficientului de devansare a dinamicii producției globale industriale și producției grupei A de către dinamica lor. De pildă, în 1980, coeficientul de devansare a producției globale industriale de către producția industriei constructoare de mașini a fost de 3,363, iar în cazul chimiei de 5,393; față de grupa A, aceiași coeficienți au fost de 2,361 și respectiv 3,787³⁾; f) deosebit de sugestivă pentru rolul conducător al acestor ramuri este și dinamica coeficientului de acoperire a necesarului de mașini, utilaje, instalații și aparate din producția proprie; dacă în anul 1970 acest coeficient era de 66,8%, în 1975 el a crescut la 73,9%, în 1980 la 80%, iar în 1985 se va ridica la circa 85—90%.⁴⁾

³⁾ Anuarul statistic al R.S.R., D.C.S., 1981, p. 93, 164, 165, 213, 542-543.

⁴⁾ Revista de statistică nr. 2/1980, p. 46, Revista economică nr. 31/1982, p. 5.

economic de comerț exterior și turism” se indică pentru termenul settlement echivalenții: achitare, reglementare, soluționare, lichidare, termen. Sînt și alte situații în care echivalenții românești propuși pentru termenii economici anglo-saxoni sînt diferiți în cele două lucrări.

Avînd în vedere faptul că nu există echivalenți stabili sau oficiali pentru termenii economici anglo-saxoni, pentru aceeași noțiune economicești utilizează termeni diferiți. Astfel, pentru marketing, se utilizează uneori și termenii studiul pieței și piețizare. hardware este utilizat fie astfel, fie este înlocuit cu articole de fierărie (cf. Dicționarului poliglot economic de comerț exterior și turism) sau

cu echipamente de calcul pentru calculatoare, software este folosit deseori astfel, sau se recurge la echivalenții programare, pachete de programe etc.

Sînt și numeroase cazuri cînd, deși nu este vorba de o noțiune nouă introdusă, unii economiști recurg, totuși, din cauza modei, la termeni anglo-saxoni, cum sînt de exemplu: gap, trend etc.

Am încercat să prezentăm doar cîteva aspecte evidente ale penetrației termenilor economici anglo-saxoni în limba noastră și, avînd în vedere că terminologia economică aparține limbajului științific care trebuie să fie precis, omogen, să nu dea loc la înțelegeri aproximative sau greșite, considerăm că trebuie făcute eforturi la noi pentru realizarea unui fond de ter-

minologie care să propună echivalenți oficiali ai termenilor economici anglo-saxoni (echivalenți românești sau, cînd nu este posibil, să se stabilească modalitatea corectă de asimilare a termenului străin) pentru înlăturarea inconsecvențelor și unificarea terminologiei economice românești în etapa actuală, lucru de altfel de foarte mare însemnătate și în relațiile noastre internaționale. Evident, cu acest prilej ar fi necesară și o precizare a conceptelor respective. În acest sens se fac, de altfel, eforturi și în alte țări. Deosebit de interesantă apare, cu acest prilej, experiența măsurilor lingvistice adoptate în Franța¹⁾ pe tărîmul limbajelor profesionale.

În lumina celor arătate pînă acum este evident că rezolvarea problemelor examinate cere, după părerea noastră, o cooperare strînsă între economiști și lingviști, care s-ar putea dovedi foarte fructuoasă. De altfel, tocmai o astfel de cooperare a și condus cu ani în urmă la soluționarea științifică a unor probleme terminologice, care unora li se păreau de nerezolvat. Este vorba de crearea cu forțe comune a unor termeni atît de importanți ca legitate, planicitate, gestiune economică, lucru ce a dovedit tocmai forța vie a limbii române.

¹⁾ Experiența franceză a fost analizată în lucrarea „Modalitățile, dimensiunile și intensitatea pătrunderii termenilor economici anglo-saxoni în limba franceză contemporană” A.S.E. București, 1980, de Ileana Constantinescu.

O ALTĂ problemă tranșată în mod original a fost aceea a raportului dintre cooperativizare și mecanizare; poate și trebuie cooperativizarea să precedă mecanizarea? Răspunsul a fost pozitiv, revoluția socială servind drept bază pentru revoluția tehnică, deoarece s-a apreciat că, mai ales în condițiile de înapoiere tehnică a economiei chineze, transformarea tehnică va dura mai mult decât cea socială. După aprecierile făcute, timpul necesar pentru desăvârșirea în linii mari pe scară națională a procesului de transformare tehnică a fost previzionat la 4-5 cincinale (adică 20 pînă la 25 ani). Din specificul realităților satului chinez (care dispune de însemnate resurse de forță de muncă) a rezultat și specificul mecanizării, bazată pe mecanizarea mijloacelor și mică, cu mașini produse în principal de industria locală rurală, care a devenit și o formă specifică de industrializare a Chinei.

Organizarea socială a satului chinez se bazează pe comuna populară, care și astăzi este forma de bază de organizare socialistă în agricultura chineză. Chiar în condițiile perfecționărilor aduse pe parcurs, a rămas în vigoare sistemul celor „trei treimi”: echipa, brigada și comuna. Sistemul comunelor și-a dovedit pe deplin vitalitatea, pregătind condițiile pentru un nou „marș lung” pe care poporul chinez îl va străbate cu succes pînă la transformarea Chinei într-o țară socialistă modernă și puternică. Preponderența agriculturii în condițiile reducerii suprafeței cultivate pe locuitor (ca urmare a limitării pămîntului și a creșterii demografice) face ca din cele „patru modernizări”, urmăriți prin politica economică, cea care privește agricultura să nu fie desigur cea mai ușor de realizat. După „revoluția roșie” de la sfîrșitul anilor '50 și „revoluția verde” de la sfîrșitul anilor '60, „modernizarea” urmărește realizarea unei producții de 400 milioane de tone cereale în 1985 (față de 325 milioane de tone în 1981). Aceasta presupune un spor mediu anual de 4,5%, echivalentul unei creșteri anuale a producției cerealiere cu 15 milioane de tone.

Economiștii chinezi despre locul agriculturii în economia socialistă și mecanismele de stimulare a acesteia (II)

Economiștii chinezi au fundamentat teoretic un sistem de măsuri menit să accelereze dezvoltarea rurală, îndeosebi a producției agricole. Printre acestea figurează, pe primul loc, stabilirea dimensiunii echipei de producție în funcție de condițiile locale (în afara fermelor de stat, China numără 90 000 de comune populare care se subîmpart la rîndul lor în brigăzi și echipe de producție). În al doilea rînd, în scopul de a lega mai strîns producția colectivă de interesele individuale, s-a trecut la diversificarea metodelor de gestiune pe echipe. În al treilea rînd, a fost reactualizată folosirea de către țărani a loturilor individuale (care includ și vitele și pomii) și au fost impulsionate activitățile auxiliare desfășurate în gospodăriile individuale precum și piețele libere. În al patrulea rînd, au fost încurajate echipele de producție pentru a-și dezvolta simultan, pe lîngă activitatea agricolă, o activitate industrială și comercială și li s-a permis să-și prelucreze produsele agricole și cele provenite din unitățile auxiliare și de a le vinde pe piață. În al cincilea rînd, este strict stabilită autonomia unităților economice cooperatiste. Statul nu mai fixează comunelor și echipelor de producție planuri de producție și de plantare, nu ma-

percepe taxe decît pentru cereale, bumbac și plante oleaginoase și practică un sistem contractual între comerțul de stat și cel al comunelor și echipelor de producție. Echipele de producție își reglementează producția așa cum socotesc de cuviință. În al șaselea rînd, prețul de achiziție al produselor agricole și al celor rezultate din activitățile auxiliare a cunoscut o majorare relativ importantă, ca și subvențiile de stat în aceste domenii.

În legătură cu acceptarea, în ultimul timp, și a gospodăriilor individuale, economistul Xue Muqiao spune următoarele: „După încheierea în linii mari a transformării socialiste a proprietății private asupra mijloacelor de producție, China a staționat, de asemenea, două forme de proprietate. Datorită greșelilor «stingiste», a apărut tendința de a pune accentul, fără nici o justificare, pe forma de proprietate cu grad de socializare tot mai înalt. Această tendință era în contradicție cu legea potrivit căreia relațiile de producție trebuie să corespundă cu nivelul forțelor de producție. Tocmai datorită acestui fapt, creșterea forțelor de producție era stînjinită.

În momentul de față forțele de producție din China sînt de diferite niveluri. Ele includ forme moderne, avansate, de producție mare, forme mecanizate și semi-manuale și, în sfîrșit, o producție restrînsă bazată în întregime pe muncă manuală. Situația diferă, de asemenea, extrem de mult de la un loc la altul. În aceste condiții, este improprie instituirea unei forme unice de proprietate socialistă, după cum este tot atît de inadecvat să se adopte o singură formă de organizare și conducere”.¹³⁾ Se presupune că, astfel, s-ar da posibilitatea tuturor gospodăriilor țărănești-socialiste, semi-socialiste și ne-socialiste – să asigure un avînt rapid producției agricole. În limbajul economiștilor chinezi, aceasta înseamnă găsirea unui echilibru optim între „revoluția roșie” și „revoluția verde”.

Specialiștii chinezi consideră că succesul construcției economice a socialismului, inclusiv în domeniul agriculturii, de-

FIȘE

A doua Conferință Națională de Cibernetică

● Desfășurată în organizarea Comisiei de cibernetică a Academiei Republicii Socialiste România, Catedrei de cibernetică economică a Academiei de Studii Economice și Institutului Central pentru Conducere și Informatică, a doua Conferință Națională de Cibernetică – „Cibernetică în slujba dezvoltării economice-sociale a țării” – a reunit academicieni, cadre universitare, cercetători, specialiști din întreprinderi, centrale, ministere și organe de sinteză, economiști, ingineri, matematicieni, medici, fizicieni, biologi și cadre de alte specializări profesionale. Lucrările Conferinței au evidențiat pe baza legilor, concep-

telor și mijloacelor ciberneticii, soluții privind aportul acestei științe în conducerea proceselor de producție și a vieții economice, în ușurarea muncii omului și sporirea productivității sociale a acesteia, în progresul general al societății. În comunicările din ședința plenară a fost relevat caracterul sistemic al dinamicii modurilor de producție, rolul și complexitatea conexiunilor de feed-back și feed-before în mecanismul acestei dinamici – academician profesor Manea Mănescu: „Cibernetică și progresul social”. De asemenea, a fost evidențiat impactul profund al ciberneticii în activitatea socială prin amplul proces de ciberneticizare – inginer Mihail Florescu, membru corespondent al Academiei R.S.R.: „Tendințe actuale în cibernetică industrială”, precum și conținutul reflexului condiționat în sistemele cibernetice social-economice – prof. dr. Eugeniu Niculescu-Mi-

zil: „Genetica și reflexul condiționat în sisteme cibernetice social-economice”.

În cele peste 560 de comunicări, ca și în dezbateri au fost abordate probleme privind sistemele cibernetice și modelarea cibernetică, cibernetica sistemelor vii, cibernetica sistemelor economico-sociale, cibernetica sistemelor industriale, agricole, din construcții, din transporturi și telecomunicații, din circulația mărfurilor, sisteme informatice de conducere, informatica pentru inginerie și conducerea proceselor tehnologice, cibernetica în științele umaniste.

Valcarea resurselor naturale

● Importantă în toate etapele dezvoltării economice, determinarea corectă a valorii resurselor naturale a devenit deosebit de stringentă – relevind și aspecte noi – în contextul cri-

zei mondiale energetice și de mairii prime. Un efect major al acestei crize l-a constituit – după cum afirmă Klaus Ahrends în articolul „Zur Rentenbewertung von Naturressourcen” (Cu privire la valoarea de rentă a resurselor naturale), publicat în numărul 9 al revistei WIRTSCHAFTSWISSENSCHAFT – orientarea unui număr mare de țări spre valorificarea resurselor naturale existente în teritoriul național. Această orientare a presupus, concomitent, atragerea în circuitul productiv a unor resurse mai sărace sau aflate în condiții de exploatare mai grele, deci care necesită un cost pe unitatea de produs mai ridicat. Problemele care se pun vizează atît: nivelul micro (asigurarea unui nivel de rentabilitate corespunzător acestor unități), cit și cel macroeconomic – cu alte cuvinte a evalua implicațiile unei atari orientări asupra cheltuielilor de producție și, implicit,

pinde de luarea în considerare a cerințelor legii valorii și, respectiv, de folosirea pirghiilor valorice în conducerea și funcționarea întregului mecanism economic. În concepția respectivă, aceasta înseamnă lărgirea autonomiei tuturor unităților socialiste (și nesocialiste) în toate momentele reproducerii, pornindu-se de la premisa că existența producției de mărfuri presupune și autonomia producătorilor.

De aceea, apreciază Xue Muqiao, „în cadrul economiei socialiste trebuie să fie adoptate forme variate și flexibile de conducere. O formă unică este întrutotul inadecvată pentru acel sector economic care reprezintă proprietatea socialistă de stat ca bun al întregului popor. Întreprinderi și instituții care nu sînt asemănătoare între ele dispun de forme deosebite de conducere și organizare. De exemplu, unele întreprinderi pot fi organizate în concordanță cu planurile de stat; altele pot fi organizate, în schimb, potrivit cu cerințele pieței. Unele unități economice pot fi conduse în mod individual; altele pot dispune de o conducere colectivă; unele pot fi organizate și conduse în cooperare cu întreprinderile similare din alte provincii sau regiuni, altele pot fi administrate laolaltă cu alte întreprinderi.

În economia colectivă, formele de conducere și mărimea întreprinderilor, precum și a unităților de bază nu sînt toate la fel. Pentru o lungă perioadă de timp — continuă Xue Muqiao — noi am considerat tranziția de la echipele de producție spre brigada de producție și apoi spre comunele populare ca singura cale de promovare a trecerii în domeniul agriculturii spre forme mai înalte de proprietate socialistă. În prezent, această poziție a fost reconsiderată. Odată cu creșterea economiei diversificate, comuna sau brigada au posibilitatea să plaseze o parte din terenurile lor productive sub o conducere separată. Poate să existe o conducere cooperatistă statornică între câteva gospodării individuale; de asemenea, pot exista conduceri unificate între forme colectivizate și cele individuale, între brigăzi și comune.¹³⁾ Același economist mai relevă că întreprinderi din subordi-

nea comunelor sau brigăzilor pot coopera cu întreprinderile comerciale sau industriale de stat. În acest fel, granițele dintre brigăzi și dintre comune precum și dintre întreprinderile colective și cele de stat vor dispărea. Pe baza conducerii reunite sau separate, producția bunurilor specifice economiei rurale și schimburile vor cunoaște în viitor o înflorire, iar gradul de socializare a producției de masă va crește treptat. Prin urmare, proprietatea colectivă asupra mijloacelor de producție din unele zone rurale poate trece de la unități de mici dimensiuni la altele mai mari; dar această formă de tranziție poate să nu fie urmată în alte locuri.

În concepția economiștilor chinezi, pentru ca rolul reglementării pe care îl joacă piața să se manifeste liber, se impune revitalizarea schimbului de mărfuri. În acest scop, se recomandă măsuri precum:

1) Schimbarea sistemului în cadrul căruia anumite produse erau vindute și cumpărate numai de către stat. Cu excepția câtorva produse importante, ca cerealele, textilele, seturile complete de mașini și utilaje și câteva materii prime industriale, a căror cerere depășește oferta, toate celelalte mărfuri urmează să fie achiziționate de către sectoarele comerciale în concordanță cu planurile întocmite pe baza prospectării cererii. Fabricile însele își vor întocmi propriile lor planuri de producție ținînd seama de planurile de achiziții ale sectorului comercial și de cererea pieței.

2) Creșterea numărului canalelor de schimb al mărfurilor și simplificarea procesului de schimb. Pe lângă unitățile comerciale de stat vor lua ființă numeroase magazine cooperatiste pentru vânzările cu amănuntul și unele unități comerciale particulare, între care concurența va fi liberă. Numărul piețelor din orașe pentru produse agricole și auxiliare urmează să crească considerabil.

3) Slăbirea treptată, în anumite limite, a controlului prețurilor. Diferite localități și chiar întreprinderi vor dispune de un anumit grad de decizie în reajustarea prețurilor, acestea putînd fluctua în anumite limite. Multe mărfuri vor avea prețuri

diferite în funcție de sezon și vor fi permise diferențe de preț între regiuni apropiate pentru a încuraja astfel localitățile să vină în împlinirea cerințelor de consum.

Adeseori se apreciază că, pentru a lăsa teren liber de manifestare reglementării prin intermediul pieței, este necesară folosirea multor altor metode, cum ar fi reeșalonarea ratelor de credite și taxe. Se poate spune astfel că, în fapt, noua linie politică încurajează adoptarea unor modalități economice diferite și a unor căi diferite de organizare și conducere, adecvate nivelurilor diferite de dezvoltare a forțelor de producție din China, avînd totdeauna grijă ca proprietatea de stat asupra mijloacelor de producție să dețină o poziție precumpănitoare.¹⁵⁾ Totodată, activizîndu-se comerțul, artizanatul și serviciile de prestare din mediul rural, se asigură un număr important de locuri de muncă. În final, toate acestea presupun apropierea planului de piață și folosirea pirghiilor economico-financiare, astfel încît să se asigure avîntul general și eficiența economică.

În literatura economică chineză se afirmă în prezent că este necesar să se treacă la dezvoltarea agriculturii pe baza folosirii depline și raționale a resurselor agrare de care dispune țara. Hu Yaobang, secretar general al Comitetului Central al P.C. Chinez, arăta în acest sens că „nu trebuie să slăbim eforturile la producția de cereale, dar, în același timp, trebuie să acordăm o atenție deosebită și diversificării economiei”.

conf. dr. Gh. CIULBEA

¹³⁾ Xue Muqiao, Op. cit., p. 15

¹⁴⁾ Xue Muqiao, Op. cit., p. 17

¹⁵⁾ China's Population: Problems & Prospects, p. 16

¹⁶⁾ Tian Xueyuan, A Survey of Population Growth, in China's Population, ..., p. 46.

¹⁷⁾ Zhao Ziyang, Op. cit., p. 29

¹⁸⁾ Vezi: Resolution sur l'histoire du Parti Communiste Chinois, (1949-1981). Documents chinois, Beijing, 1981, p. 29.

a competitivității externe. K. A. subliniază că, sub aspect economic, în cazul amintit, nu se poate aplica întocmai legea rentei diferențiale, dat fiind faptul că valorificarea extinsă a resurselor naturale proprii este efectul unei anumite politici economice. Or, pentru a contracara efectele negative pe care le resimt unitățile beneficiare este necesar, susține K.A., ca eficiența exploatarea unor zăcăminte să fie corelată și echilibrată cu randamentele înregistrate în ramurile prelucrătoare.

„Dezindustrializare și reindustrializare”

● Prin termenul de „dezindustrializare”, aflat în circulație în literatura economică americană, este desemnat procesul de anvergură națională prin care anumite ramuri industriale tradiționale — siderurgie, construcția de automobile, chimie — vor cu-

noaște treptat o reducere a activității lor în favoarea unor ramuri grefate pe noile tehnologii. Dar, după cum afirmă Guy Georges Herregat în articolul «Les problèmes de la „dezindustrialisation” et de la „reindustrialisation”», publicat în numărul 1833 al revistei PROBLÈMES ÉCONOMIQUES, acest proces de restructurare este mai degrabă consecința unor fenomene economice acumulate în timp, decît al unor acțiuni previzionale. Astfel, alături de politicile economice oscilante promovate în ultimul deceniu, alți doi factori — tendința de a obține beneficii pe termen scurt în favoarea unei viziuni de perspectivă și erodarea poziției economiei americane de lider absolut — au condus la o diminuare globală a eficienței structurii industriale create. Mecanismele procesului de „reindustrializare” nu sînt însă pe deplin cunoscute și stăpînite afirmă

G.G.H. Alături de temerile unor economiști potrivit cărora noile ramuri industriale vor declanșa un șomaj de masă, sînt relevate previziuni mai optimiste care susțin posibilitatea asigurării unui echilibru dinamic în această perioadă de tranziție.

Calculul productivității muncii

● Datorită însemnătății sale, tema pe care și-o propune o recentă lucrare tipărită la editura ieșeană JUNIMEA: „Fundamentarea nivelului productivității muncii în industrie”, deși larg abordată în literatura economică își păstrează o permanentă actualitate. Autorii — Costache Rusu și Stela Agapie — au urmărit nu atît o prezentare teoretică a problemicii în cauză, cît elaborarea unui instrument de evaluare a productivității muncii, apt să asigure o mai bună comensurare a nivelurilor

FIȘE

atînte, o fundamentare judicioasă a sarcinilor de plan. Din această perspectivă, autorii au propus un etalon aplicabil pentru calculul productivității muncii în unități fizice și natural-convenționale, elaborat în viziune sistemică, care permite evidențierea contribuției tuturor compartimentelor unei întreprinderi, inclusiv cele de planificare, programare, marketing, financiar-contabil, controlul calității ș.a. Metodologia prezentată în lucrare se bazează pe calculul unor coeficienți pentru o serie de factori de influență cu aplicabilitate în toate ramurile industriale între care: complexitatea produselor, dotarea tehnică a fabricației, mărimea seriei de fabricație, calitatea forței de muncă.

CONGRESUL MONDIAL DE ECONOMIE (III)

obiective, dezbateri, concluzii

CEI MAI MULȚI din participanții la Congresul mondial de economie au marcat faptul că, în primii ani ai actualului deceniu, economia mondială a suferit efectele nefavorabile ale perturbării ritmurilor de creștere ca urmare a celei mai lungi și mai serioase crize economice pe care a cunoscut-o în ultimii 50 de ani. S-a subliniat că, în ansamblul lor, țările dezvoltate cu economie de piață au înregistrat ritmuri de creștere economică slabe, economiile respective fiind marcate de persistența inflației, a șomajului și a instabilității monetare, confruntându-se cu probleme de adaptare a structurilor și cu perspective incerte de creștere pe termen lung. S-a mai arătat că țările socialiste europene, după o lungă perioadă de creștere susținută, încep și ele să manifeste o încetinire a ritmurilor, în special datorită instabilității economiei mondiale; economiile acestor state sînt nemijlocit confruntate cu creșterea costului energiei, cu dificultățile aprovizionării cu materii prime și efectele deteriorării relațiilor comerciale internaționale, cu presiunile inflației ce se manifestă pe piața mondială.

În același timp s-au evidențiat disparitățile în ce privește creșterea înregistrată de țările în curs de dezvoltare, disparități importante relevate între țări și regiuni. În unele din aceste țări, creșterea produsului intern brut pe locuitor, a fost foarte slabă sau chiar negativă, eforturile respective lovindu-se de dificultăți cauzate de creșterea costului energiei, a prețurilor la produse importate, precum și de scăderea prețurilor la materiile prime exportate și de dificultățile în sectorul agricol propriu. S-a mai subliniat că țările cu venituri medii și ridicate — în special statele exportatoare de petrol — s-au adaptat — firesc — mai bine schimbărilor manifestate în economia mondială și au obținut rezultate economice favorabile.

În acest cadru, au fost făcute dese referiri la Raportul prezentat de Secretarul General al O.N.U. la cea de-a 37-a sesiune a Adunării Generale, din 1982. S-a precizat, de exemplu, că realizările anului 1982 au infirmat, în general, previziunile oficiale ce întrevădeau posibilitatea unei relansări a economiei mondiale în anul ce a trecut. În fapt, se spera o creștere a produsului intern brut, pentru ansamblul Europei Occidentale, cu 1,5% și s-a realizat numai 0,1%; în S.U.A. produsul național brut a scăzut cu 2%; creșterea economică pe ansamblu a țărilor socialiste din Europa a fost de 1,8%, nivel ce poate fi considerat ca relativ ridicat comparativ cu situația economică mondială nefavorabilă.

În intervențiile la Congres s-au făcut apoi trimiteri la studiile referitoare la creșterea economiei mondiale pînă în anul 1985, studii ce întrevăd speranța într-o relansare a acesteia spre mijlocul deceniului actual. În acest sens, perspectivele de creștere pînă în anul 1985 — subliniate în concluziile mai multor comunicări — se bazează pe următoarele premise:

— menținerea prețului petrolului — în termeni reali — aproximativ la nivelul celui din anii 1982—1983; s-a arătat, de asemenea, că reducerea prețului petrolului, ce a avut loc în 1982, a fost datorată încetinirii creșterii economice și nu poate fi considerată ca o tendință de durată;

— aplicarea unei politici eficiente în domeniul energiei, proces ce poate constitui un factor hotărâtor al creșterii economice mondiale pînă la mijlocul deceniului actual; dificultățile de la sfîrșitul deceniului trecut în ce privește asigurarea cu energie, deși au frînat creșterea economică, au stimulat preocupările pentru economisirea energiei; se estimează că în anii 1984—1985, aceste preocupări se vor intensifica și vor avea o influență favorabilă asupra creșterii economice;

— sporirea investițiilor și orientarea lor în scopul creșterii productivității muncii și economisirii energiei;

— reducerea deficitului balanțelor de plăți, ca urmare a intensificării schimburilor comerciale și îmbunătățirii cooperării dintre țările în curs de dezvoltare și țările dezvoltate, conștient cu diminuarea protecționismului pe care îl aplică unele din aceste țări.

Un alt grup de referiri interesante a avut în vedere perspectivele dezvoltării în perioada 1986—2000. S-a menționat, astfel, că perturbările actuale ale climatului economico-social și nesiguranța privind posibilitățile de redresare, în perioada următoare, a economiei mondiale, au imprimat, în general, previziunilor privind dezvoltarea pînă la sfîrșitul secolului, un caracter sporit de incertitudine și instabilitate. Din această cauză, mai multe din studiile prospective elaborate recent nu îndrăznesc să ofere un răspuns ferm problemelor viitorului, preferînd formularea unor alternative de dezvoltare pe baza mai multor ipoteze de creștere economică.

Între acestea, un scenariu al creșterii lente, în ipoteza menținerii ritmurilor pe care economia mondială le-a cunoscut în primii ani ai actualului deceniu; un scenariu al creșterii moderate, bazat pe ipoteza continuării tendințelor manifestate în ultimele decenii; un scenariu — asemănător cu cel preconizat de O.N.U. în cadrul Strategiei Internaționale de Dezvoltare — care are în vedere o creștere accelerată a economiei țărilor în curs de dezvoltare, în special a celor cu venituri slabe pe locuitor, în contextul realizării unei noi ordini economice internaționale.

În ce privește **scenariul creșterii lente** a economiei mondiale, se au în vedere efectele pe care le-ar avea prelungirea situației economice actuale, caracterizată prin menținerea instabilității economice și accesul dificil la resurse. Aceasta ar avea drept consecințe încetinirea schimburilor comerciale și agravarea dezechilibrului balanțelor de plăți. Se preconizează că, în aceste condiții, orice redresare ce ar interveni după 1983 în economia mondială nu se va resimți decît în jurul anilor 1986—1988, mai ales prin creșterea ritmului producției și ameliorarea gradului de ocupare și folosire a forței de muncă.

Potrivit aceluiași scenariu, țările industrial dezvoltate cu economie de piață vor menține o politică bugetară și monetară restrictivă, vor avea rate ridicate ale inflației și șomajului, cu consecințe negative asupra eficienței folosirii resurselor, investițiilor și introducerii progresului tehnic. Se mai apreciază că scăderea dinamismului economic va conduce la scăderea ritmului productivității muncii, prelungind astfel tendința ce se manifestă în aceste țări în ultimul sfert de secol. Pentru țările cu economie planificată s-a avansat ipoteza unei evoluții mai susținute a ritmurilor medii de creștere a principalilor indicatori macro-economi. Perspectivele țărilor în curs de dezvoltare (exclusiv cele socialiste) în scenariul creșterii lente sînt modeste, fiind prevăzută pe ansamblu un ritm mediu de creștere de 4,8% (inferior ritmului de 5,5%, realizat în ultimele două decenii). S-a avansat, de asemenea, părerea potrivit căreia în țările cele mai puțin dezvoltate ritmul mediu de creștere a produsului intern brut nu va depăși 3,5%, iar pe locuitor, creșterea acestuia va fi mai mică de 1%; în consecință, se vor menține, și în unele cazuri chiar se vor agrava, decalajele față de țările industrial-dezvoltate.

În ce privește schimburile comerciale, țările în curs de dezvoltare nu vor putea conta pe piețe sigure pentru exporturile lor în cursul anilor '80. S-a afirmat că ritmul lent de redresare a economiilor dezvoltate va frîna, în continuare, cererea acestora de produse energetice și de materii prime; de asemenea, restricțiile impuse de țările dezvoltate cu privire la importurile agricole vor influența în sens nefavorabil exportu-

rile țărilor în curs de dezvoltare. În ce privește produsele prelucrate ale acestora — din care peste 50% sînt exportate în țările industrializate — vor apare, de asemenea, obstacole în dezvoltarea schimburilor. Ca urmare, în atari condiții, ar deveni deosebit de plauzibilă ipoteza după care țările în curs de dezvoltare vor înregistra o sporire a deficitului schimburilor pînă la sfîrșitul secolului.

În concluzie, potrivit acestui scenariu al creșterii lente, dezvoltarea puternică a economiei mondiale, ce s-a manifestat odată cu anii '50, ar urma să ia sfîrșit; este probabil și ca declinul economic să fie însoțit de degradarea contextului politic între diferite grupe de țări și a situației sociale în multe țări ale lumii.

Scenariul normativ cu obiectiv principal accelerarea creșterii economice a țărilor în curs de dezvoltare presupune introducerea de schimbări în modul de utilizare a resurselor și în relațiile economice internaționale. Realizarea ritmurilor accelerate de creștere prevăzute în acest scenariu pentru țările cele mai puțin dezvoltate — care urmărește dublarea venitului lor pe locuitor pînă în anul 2000 — va face necesară, în principal, sporirea efortului propriu al acestor state, proces concretizat în creșterea ratei acumulării și a eficienței fondurilor fixe. Vor fi necesare, de asemenea, mobilizarea resurselor interne, menținerea importurilor la un nivel capabil să susțină restructurarea și dezvoltarea proceselor de producție, precum și promovarea exporturilor. Țările dezvoltate vor putea contribui la acest efort prin înlăturarea barierelor comerciale și sporirea asistenței acordate statelor respective.

Deși țările în curs de dezvoltare au ca obiectiv ritmuri de creștere foarte înalte, se estimează că nivelul productivității muncii și nivelul venitului pe locuitor, în anul 2000, vor continua să fie încă mult inferioare nivelurilor realizate, în prezent, de cea mai mare parte a țărilor dezvoltate. În acest fel, decalajul existent între aceste grupe de țări nu va cunoaște, pînă la sfîrșitul secolului, decît o reducere neînsemnată. Proiecțiile creșterii produsului intern brut, în acest scenariu, se bazează pe un efort de investiții susținut din partea tuturor țărilor, dar, mai ales, a țărilor în curs de dezvoltare, unde cheltuielile de investiții vor continua să crească, în general, cu un ritm mai mare decît cel al produsului intern brut. S-a mai arătat, deopotrivă, că deoarece în ultimele două decenii s-a manifestat o tendință de deteriorare a eficienței investițiilor, respectiv de creștere a necesarului de investiții pe unitatea de producție, traducerea în viață a scenariului creșterii accelerate face în mod obligatoriu necesară instalarea unei tendințe de creștere a eficienței respective.

Cu privire la țările dezvoltate, scenariul normativ prevede o creștere mai accelerată a investițiilor, care va conduce la sporirea productivității muncii și diversificarea structurii producției; prin intensificarea cooperării internaționale, țările dezvoltate vor contribui la relansarea economică a țărilor în curs de dezvoltare, mai ales a celor cu o mai mare deschidere spre exterior. Pentru țările cu economie planificată se estimează o continuare a creșterii investițiilor și, de asemenea, o intensificare a schimburilor comerciale (cu obținerea unui excedent).

Mai multe din comunicări s-au ocupat de politicile aplicate și perspectivele în domenii importante, cum sînt: resursele naturale, utilizarea energiei, agricultura, industria prelucrătoare. S-a subliniat în acest cadru că formularea strategiei privind dezvoltarea economiei mondiale pînă la sfîrșitul secolului, atît la nivelul fiecărei țări cit și la nivel mondial, este condiționată de măsura în care **resursele naturale** vor putea susține ritmurile de creștere economică proiectate. Răspunsul la această problemă a fost și este dificil de dat, deoarece există incertitudini în legătură cu posibilitatea descoperirii unor noi rezerve și dimensiunile acestora, cu variația costurilor de exploatare sub influența unor noi tehnologii de minerit și extracție și cu modificările ce vor apare în tehnologiile de utilizare a acestor materii prime. Totuși, în numeroase intervenții care s-au ocupat de perspectivele resurselor minerale s-a formulat opinia că acestea ar fi, în general, suficiente pentru a susține dezvoltarea economică mondială în decursul ultimelor decenii ale acestui secol și, probabil, și în primele două decenii ale secolului viitor. S-a considerat, însă, că este posibil ca economia mondială să fie confruntată cu restricții severe legate de creșterea costului investițiilor pe unitatea de transport precum și de creșterea costului investițiilor pe unitatea de producție în industria extractivă. Toate acestea vor putea fi atenuate

prin sporirea mai rapidă a productivității și îmbunătățirea tehnologiilor de extracție.

Pentru majoritatea minereurilor metalifere și nemetalifere s-a apreciat că resursele vor depăși cu mult cererile prevăzute pînă la finele acestui secol. O atenție deosebită va trebui să fie acordată mai buneii gospodăririi a bazei de materii prime în general, în care scop este necesar: dezvoltarea cercetării miniere și tehnologice în vederea depistării și exploatarea unor zăcăminte de adîncime și trecerea hotărîtă la exploatarea unor zăcăminte considerate neeconomice pînă în prezent; economisirea resurselor și împiedicarea risipei prin creșterea duratei de viață a produselor prelucrate; reutilizarea, renovarea și reciclarea produselor; folosirea materialelor de substituție; accentuarea cooperării internaționale între țările producătoare și cele consumatoare de materii prime; în lipsa acestei cooperări, poate apare o criză a prețurilor ca urmare a insuficienței investițiilor miniere.

Dintre resursele energetice, cărbunele a fost privit a fi relativ abundent, fapt ce i-ar conferi un loc important în balanța energetică mondială a viitorului. În general, s-a admis că ar fi posibil să se extragă o cantitate de cărbune de aproximativ 4 miliarde tcc/an, ceea ce ar permite ca, pe o perioadă de două secole, acest combustibil să dețină o pondere de circa 30% în consumul mondial de energie. S-a estimat că vor apare, însă, probleme în legătură cu tehnologiile de extracție și mai ales cu cele de transport — datorită faptului că, în principalele țări producătoare, zăcămintele actuale se apropie de epuizare, iar noile zăcăminte se găsesc în zone tot mai îndepărtate. Călea ferată va deține o pondere importantă în transportul cărbunelui în multe țări, ceea ce va necesita orientarea unui volum mai mare de investiții în acest domeniu. De asemenea, unii dintre vorbitori au subliniat tendința spre utilizarea în mai mare măsură a conductelor pentru transportul cărbunelui.

În ce privește petrolul, s-a relevat, practic în unanimitate, că rezervele mondiale sînt cel puțin suficiente pentru a satisface cerințele economice ale anilor '90 și probabil ale începutului secolului următor. O mare parte din rezervele mondiale (23%) se găsesc pe platourile continentale submarine, extracția acestora necesitînd tehnologii specializate. S-a apreciat că producția mondială de țitei poate spori cu un ritm mediu anual de 1,7%, îndeosebi pe seama punerii în valoare a noi zăcăminte în țările în curs de dezvoltare. După unele estimări, în 1990 se vor extrage circa 3 700 milioane tone (față de 3 150 milioane tone în anul 1980), care vor acoperi necesarul mondial dacă se vor aplica măsuri de economisire în țările industrializate. Rezervele de gaze naturale se presupun a fi de același ordin de mărime ca cele de petrol. Fiind însă inegal repartizate din punct de vedere geografic și deoarece interesul pentru obținerea acestora va crește, s-a apreciat că în viitor gazele naturale vor constitui una din principalele obiective ale cooperării și schimburilor internaționale.

S-a mai precizat că anii '80 și '90 vor fi marcați prin schimbări profunde în domeniul producției de energie, ca urmare a înlocuirii treptate a petrolului cu alte surse energetice. Ca tendințe generale se remarcă, pe lîngă reducerea substanțială a folosirii petrolului la producerea energiei, creșterea importantă a utilizării energiei nucleare. În mai multe comunicări se sublinia că schimbări mai puternice de structură se vor manifesta cu deosebire în țările industrializate. Intervențiile au subliniat însă că prognozele elaborate pe țări — prognoze referitoare la structura producției și a consumului energetic — sînt foarte diferite, ele fiind influențate de resursele energetice disponibile, ritmurile dezvoltării și schimbările previzibile ale structurii economice.

După opiniile specialiștilor la Congresul mondial de economie de la Madrid, tehnicile de economisire și recuperare a energiei vor necesita volume importante de investiții: potrivit unor estimări, pentru a economisi o tonă de petrol vor fi necesare — în perspectivă — investiții egale cu cheltuielile aferente producerii, transportului și consumului aceleiași cantități de petrol; de aici necesitatea unor măsuri în consecință. S-a mai arătat că o componentă principală a pieței energetice va continua să fie petrolul; în această situație, căpătă o importanță considerabilă economisirea severă în continuarea a energiei și reducerea consumului de combustibili lichizi.

prof. dr. Barbu Gh. PETRESCU

Sudan: coordonate ale dezvoltării economice

VALORIFICAREA mai eficientă a marilor resurse naturale, dezvoltarea agriculturii și accelerarea procesului de industrializare, participarea mai activă la schimburile internaționale de valori materiale și spirituale reprezintă principalele coordonate ale politicii economice, care a jalonat întreaga perioadă de la revoluția din mai 1969.

Planul șesenal de dezvoltare economică și socială (1977/78 — 1982/83) extins pe încă o perioadă de doi ani, reprezintă prima etapă în cadrul strategiei pe termen lung (1990—1995). Unul dintre obiectivele prioritare îl constituie agricultura, sector ce antrenează participarea a 80% din populație, contribuie cu peste 35% la formarea P.I.B. și asigură 95% din volumul valoric al exporturilor. Agricultură va concentra 32% din volumul investițiilor în perioada 1983—1985.

Sudanul realizează o producție medie anuală de peste 100 mii t bumbac și ocupă locul al doilea în lume în exportul de bumbac de calitate superioară. În cadrul vastului proiect hidrotehnic „Jonglei”, canalul în lungime de 280 km va iriga o suprafață de peste 4 mil. hectare destinată culturilor agricole, creșterii vitelor și pisciculturii. O elocventă sinteză a ceea ce urmează să reprezinte Sudanul ca potențial agricol constituie vastul sistem de irigații Gezira (un milion de hectare), precum și complexele agricole Khasm El Girba și Rahad.

Sudanul deține, de asemenea, un bun potențial hidroenergetic, forestier și minier. Au fost sau urmează a fi puse în valoare resurse minerale variate: minereu de fier, mangan, cupru, zinc, crom, aur, mică, azbest sau hidrocarburi pe coasta Mării Roșii. Impactul major al „facturii petroliere” asupra deficitului balanței comerciale a impus intensificarea efortului în domeniul prospecțiilor petroliere; zăcămintele de țitei au fost descoperite în sud-vestul țării, precum și la Marea Roșie. Se estimează că prin valorificarea rezervelor de țitei de care dispune (cca. 10 miliarde barili rezerve probabile), Sudanul va deveni un important producător de petrol. Sudanul deține în prezent o capacitate de rafinare de 1,2 mil. tone.

În domeniul industriei prelucrătoare programul pe termen lung prevede realizarea a mai mult de 100 de proiecte agroindustriale, de noi unități textile (filaturi, țesături) și de încălțăminte, fabrici de mobilă și materiale de construcție, de alte obiective în industria chimică, metalurgică și electrotehnică.

Un complex program privește sectorul de transporturi și telecomunicații, a cărui dezvoltare condiționează — la configurația geografică a țării — evoluția celorlalte sectoare ale economiei. Dintre principalele obiective se disting cele privind dezvoltarea rețelei rutiere și de extindere a rețelei de căi ferate, construcția portului Suakim și modernizarea aeroporturilor Port Sudan și Khartoum. O deosebită atenție se acordă dezvoltării relațiilor economice externe. Se estimează că volumul valoric al exportului va spori în intervalul 1983-1985 cu 64%, structura acestuia fiind formată în special din bumbac, arahide, gumă arabică, seminte oleaginoase, uleiuri vegetale, carne, piei, animale vii, precum și din unele produse prelucrate, în special textile și alimentare. Paralel, importul reflectă tendința de industrializare, cuprinzând un volum sporit de mașini și utilaje, echipament de transport.

Relațiile dintre România și Sudan înregistrează un curs ascendent. Întâlnirile și convorbirile dintre președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și președintele Sudanului, Gaafar Mohamed Nimeiri, reprezintă evenimente de cea mai mare importanță în istoria relațiilor dintre cele două țări. Tratatul de prietenie și cooperare — semnat de cei doi președinți în 1979 — acordurile, convențiile și celelalte documente conferă o bază trainică aprofundării cooperării pe multiple planuri. Au fost realizate importante obiective în domeniile construcțiilor civile și materialelor de construcție, hidrocarburilor, transporturilor, industriei textile și agriculturii, iar schimburile comerciale cunosc o continuă diversificare. Rod al conlucrării rodnice dintre specialiștii români și sudanezi, la Khartoum se înalță clădirea Parlamentului, unul dintre cele mai reprezentative edificii de arhitectură modernă.

Noul dialog la nivel înalt româno-sudanez va deschide, fără îndoială, noi orizonturi în dezvoltarea relațiilor dintre cele două țări pe multiple planuri.

Marcel MOLDOVEANU
I.E.M.

Republica Cipru: eforturi de industrializare

AVIND O POPULAȚIE de numai 650 000 locuitori și o suprafață de 9851 km², Republica Cipru este a treia insulă ca mărime din Marea Mediterană după Sicilia și Sardinia. Țară cu o economie în curs de dezvoltare, Cipru dispune de unele resurse minerale: pirită feroasă (Mandios, Skouriotissa), pirită cuprifere (Mavrovounos), cromite (Kakopetria), azbest etc. În anul 1982, pentru prima dată produsul intern brut a depășit 1 miliard lire cipriote (1,8 miliarde dolari S.U.A.), astfel încât produsul intern brut pe locuitor a atins 2 908 dolari.

Creșterea economică a fost în același an de 4,5% față de numai 2,4% în 1981, iar rata inflației a marcat un declin substanțial, de la 10,8% la doar 6,4%.

Activitatea de bază o constituie agricultura care participă cu circa 10% la formarea P.I.B., fiind specializată în culturi mediteraneene. În anul 1981, agricultura a absorbit partea cea mai importantă a cheltuielilor guvernamentale pentru dezvoltare, de peste 18 milioane lire cipriote (circa 47% din totalul cheltuielilor guvernamentale pentru dezvoltare de 38,6 milioane lire cipriote), participând cu circa 20% la exportul țării. Industria prelucrătoare participă cu circa 17% la formarea P.I.B., fiind axată în principal pe producția de materiale de construcții, bunuri de larg consum ș.a.

Autoritățile cipriote depun eforturi susținute pentru dezvoltarea industriei prelucrătoare în vederea promovării exporturilor de produse prelucrate. În acest sens, în luna iunie a.c. guvernul cipriot a anunțat o serie de măsuri menite să încurajeze investițiile în industrie și să stimuleze exporturile. Una din cele mai semnificative măsuri este acordarea de stimulente firmelor ce-și desfășoară activitatea în cadrul noii zone de comerț liber de la Larnaca.

Deoarece turismul constituie una din principalele surse de venituri ale acestei țări (în anul 1982 turismul a fost domeniul de activitate cel mai dinamic din întreaga economie cipriotă, cu un nivel al veniturilor de 265,8 milioane dolari S.U.A.), autoritățile au în vedere în viitor în primul rând îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii. Astfel, de exemplu, unul din proiectele de anvergură lansate de autoritățile cipriote în acest domeniu se referă la crearea complexului de vacanță „Afrodita”, pe coasta de vest între Limassol și Paphos, apreciat ca cel mai mare de acest fel din zona Mării Mediterane.

Relațiile de prietenie și colaborare statornicite între România și Cipru, au înregistrat un curs permanent ascendent.

Cadrul juridic în vigoare care reglementează relațiile dintre România și Cipru cuprinde, printre altele: Acordul pe termen lung de colaborare economică și cooperare industrială și tehnică (semnat la București în 1977), Acordul comercial pe termen lung (semnat la București în 1978), Declarația solemnă comună a R.S. România și Republicii Cipru (semnată la București în 1979), Acordul de cooperare pe termen lung în domeniul asamblării și comercializării de diverse autovehicule între întreprinderile specializate din România și Cipru (semnat la București în 1979).

România a exportat în Cipru o gamă largă de produse, printre care: tractoare, autoturisme de teren, autocamioane (șasiuri), rulmenți, produse metalurgice, îngrășăminte chimice, anvelope, produse sau materiale plastice, transformatoare și conductori electronici, frigidere, produse lemnoase, hirtie de scris și de ziar, articole sanitare, țesături din bumbac, articole de uz casnic, geamuri și conserve din carne. Importurile României din Cipru au fost constituite în principal din piei crude și citrice, alte produse tradiționale ale acestei țări.

Un moment de referință în raporturile româno-cipriote l-a constituit dialogul la nivel înalt prilejuit de vizita șefului statului cipriot, președintele Spyros Kyprianou, în țara noastră în anul 1979, cu care ocazie a fost reliefată hotărârea de a dezvolta în continuare relațiile româno-cipriote în domeniile economice, tehnico-științifice și culturale, cit și pe plan internațional.

Noua întâlnire la nivel înalt va constitui, desigur, prilejul reafirmării voinței de extindere a conlucrării și colaborării dintre cele două țări, în interes bilateral cit și pentru promovarea păcii și progresului în lume.

Rodica NEGESCU
I.E.M.

Materiile prime, energia și industriile prelucrătoare: evoluții și perspective

INDUSTRIA CHIMICĂ MONDIALĂ ȘI „CRIZA ENERGIEI“

DOUĂ FAPTE nu au fost niciodată suficient comentate și comparate, fapte ce s-au desfășurat de-a lungul a două-trei secole și care, prin consecințele lor, au schimbat fața lumii: pătrunderea matematicii în știință și a chimiei în industrie.

Introducerea matematicii în științele naturii a fost făcută la început de mari genii ale omenirii: Galilei, Kepler, Newton. Primele aplicări au fost în fizică și astronomie, pentru a se extinde apoi în chimie, iar astăzi, în mod practic, în toate domeniile științei.

Ceva mai târziu, chimia intra și ea, la început modest, prin chimiști anonimi, apoi tot mai violent în numeroasele sectoare ale producției industriale, stimulând dezvoltarea rapidă a acestora și stabilind legături tot mai strânse cu ramuri industriale, care aparent nu aveau nici o legătură cu chimia, dar în care se cereau producții mai ridicate și realizări de produse de calitate superioară.

Pentru a putea prinde unele aspecte ale efectelor pe care „criza energiei“, mai corect spus efectele noilor prețuri ale țițeiului din ultimul deceniu le-au avut asupra industriei chimice, este necesară, la început, punctarea citorva date esențiale din dezvoltarea acestei industrii.

În industria extractivă a minereurilor metalifere, chimia găsește și aplică procedee noi cu ajutorul cărora pot fi valorificate și mineralele cu un conținut extrem de sărac în metale. La aur, spre exemplu, metoda amalgamării, greoaie și costisitoare, menționată încă de Pliniu, este înlocuită în 1840 de chimistul Plattner cu metoda clorurării, iar în 1887 Mac Arthur și frații Forrest inventează metoda cianurării care se aplică și astăzi, cu ajutorul căreia se poate extrage aurul din minereuri extrem de sărace, care înainte erau considerate nerentabile pentru această prelucrare. Astăzi se extrage pe plan mondial aproximativ $\frac{1}{4}$ gram de aur pentru un locuitor/an.

Dar chimia se ocupă de toate minele metalice și nemetalice. Ea forțează ca totul să meargă mai departe. De la fontă se ajunge la fier și oțel iar împreună cu alte metale realizează aliaje speciale de mare rezistență la solicitări deosebite.

Chimiștii, în neastimpărul curiozității lor, se ocupă în mod deosebit de constituția materiei și cum poate fi transformată materia în produse utile. Se extrage sare din pământ și din apele mărilor și oceanelor, fiind indispensabilă alimentației umane și a vitelor, dar chimiștii i-au găsit și importante utilizări industriale. Nicolas Leblanc realizează în 1791 din sare, a-

cid sulfuric și cărbune, un procedeu de fabricare a sodiei, cerută mai ale de industria sticlei, iar prin transformarea sodiei în sodă caustică și de industria săpunului. În secolul următor, belgianul Ernest Solvay (1863) inventează un alt procedeu pentru fabricarea sodiei — cel amoniacal — care, fiind mai economic, după ce duce o luptă de concurență de câteva decenii, după toate regulile aspre ale economiei capitaliste clasice, înlocuiește definitiv procedeu Leblanc. Tot din sare se obține prin procedee electrochimice sodă caustică (cerută la fabricarea săpunurilor) și clor, acesta din urmă fiind în ultimii ani de importanță deosebită în industria de sinteză organică (clorura de vinil, cloroform, tetraclorura de carbon, HCH, DDT etc.). Așa cum Liebig arătase în secolul trecut că după consumul de acid sulfuric se poate aprecia potențialul chimic al unei țări, astăzi potențialul chimiei organice este dat după consumul de clor.

În industria textilă, unde coloranții de calitate erau ceruți, se foloseau în special trei coloranți, toți cunoscuți din antichitate, dar extrem de scumpi. Este vorba de coloranții de indigo extrași dintr-o plantă ce crește în India și Java, de purpura antică ce se obținea din niște scoici (melci) care cresc în Mediterana de Răsărit și de coloranții extrași din garanta sau roibă (alizarina) cultura căreia s-a dezvoltat și în Franța până în secolul trecut. Chimiștii au reușit să realizeze acești coloranți pe cale sintetică, de aceeași calitate și mult mai ieftini. Vilva făcută de sinteza lui Gaebe și Liebermann (1868) care au obținut alizarina din antracenu extras din gudroanele de cărbuni și mai ales dificila sinteză a indigoului făcută de A. von Bayer după aproape două decenii de muncă (1866—1883) și care avea să-l ducă în 1905 la premiul Nobel, arăta pentru prima dată în mod spectaculos puterea chimiei.

Chimiștii se pasionaseră în mod deosebit de trei materii prime, care, în timpător, erau și surse energetice deosebite: lemnul, cărbunii și țițeiul.

Lemnul supus analizelor chimice se constată că este format din celuloză (47—62%), lignină (20—30%) și apoi mici cantități de proteine, grăsimi, tanin, coloranți etc. Celuloza devine materia primă pentru fabricarea mătăsii artificiale, realizată de Chardonnet în 1884. Prin distilarea lemnului, chimiștii descoperă o serie de chimicale extrem de utile: alcool metilic, acid acetic, acetonă, acetat de metil, iar în gudroanele rezultate la distilare identifică compuși cu schelet aromatic benzen, toluen, xileni, fenol, crezo-

Celuloza se folosea și, evident, se folosește și astăzi, pe scară largă, la fabricarea hirtiei, cartoanelor, vatei etc. și prin nitrarea ei, cum arătase chimistul Schönbein, la fabricarea nitrocelulozei, acel temut exploziv. Așadar, lemnul care ardea liniștit, poate prea liniștit, încă din peșterile omului primitiv, până în sobele părinților noștri are puternice valențe explozive.

Folosirea cărbunilor la fabricarea cocsului a deschis chimiștilor un nou compartiment de cercetări. Gudroanele, acele lichide urit mirositoare care de secole se aruncau pe haldă, s-au dovedit o adevărată comoară de chimicale și mai ales de compuși aromatici: benzen, toluen, xileni, naftalină, antrocen, fenoli, crezoli, datorită cărora s-au dezvoltat în câteva decenii puternice industrii de medicamente, coloranți, parfumuri, explozivi etc. Industria chimică cunoaște astăzi aproximativ 500—600 000 de produse anorganice și peste 4 milioane de produse organice și multe din acestea din urmă s-au dezvoltat pe baza chimicelor din gudroane.

Pe la începutul secolului nostru, când carbochimia se consolidase și se statornicise de un secol, apare și țițeiul ca concurent al cărbunilor¹⁾. La început concurează cărbunii numai din punct de vedere energetic, căci calorile rezultate din produse petroliere erau mult mai ieftine decât cele obținute din cărbuni. Așa se și explică ușureala cu care mașina cu aburi acționată de cărbuni a fost înlocuită de motorul cu explozie pus în mișcare de petrol. Dar chimiștii se întrebă ce este țițeiul? Cercetat cu meticulozitatea necesară, se constată că este un amestec complex de hidrocarburi. Așadar petrolul va putea da și chimicale. Industria chimică este asaltată de marea finanță a petroliștilor care varsă capitaluri considerabile în această materie primă ieftină.

În anul 1882 Lazăr Edeleanu, un modest elev al Liceului „Sf. Sava“ din București, își ia bacalaureatul și pleacă în 1883 la Berlin să studieze chimia. În 1887 își susține doctoratul în chimie la celebrul prof. A.-W. Hofmann și apoi, recomandat de acesta mai merge în Anglia pentru aproape doi ani la Royal Artillery College. Se întoarce în țară și este numit, la început, asistent la catedra de chimie organică a prof. C. I. Istrate de la Universitatea din București. Era perioada de expansiune a petrolului. Edeleanu se pasionează și el de cercetarea petrolului

¹⁾ Vezi A.S. Banciu „Tranzițiile energetice și efectele lor tehnologice“, Revista economică, nr. 52 — 30 decembrie 1982.

și în 1908 inventează un procedeu (care-i poartă numele) de „rafinare a produselor petroliere cu bioxid de sulf lichid”, deschizând astfel porțile petrochimiei, ramură nouă care avea să lege chimia de petrol.

Procedeu Edeleanu avea să se dezvolte în continuare. El se aplică în Germania și S.U.A. în Marea Britanie și Indonezia. În 1960 aproape 80 de instalații industriale din numeroase țări foloseau procedeul compatriotului nostru²⁾.

În 1920 Standard OIL obține alcool izopropil din fracțiuni de petrol, iar în 1929 I.G.F. obține acest alcool din propilenă.

După ce W. Burton, în 1912 și apoi O. Haudry în 1937 au pus la punct instalații de cracare, petrochimia face un mare salt. Dintr-o tonă de benzină grea se putea obține în prima etapă 38,4 kg etilenă, 22,6 kg propilenă, 10,4 kg butilenă, 4,2 kg butadienă, 8,2 kg benzen, 5,0 kg toluen și 1,5 kg xilen, iar apoi prin diferite procedee de transformare și hidrocarburi aromatice.

Petrochimia a dat avântul cunoscut fabricării materialelor plastice și a permis realizarea de fibre sintetice atât de folositoare industriei cât și consumului uman. Nailonul realizat de Carothers în 1937 în cadrul uzinelor Du Pont devine simbolul acestor succese.

Dar chimia și-a luat sarcina de a ajuta omenirea la rezolvarea celor mai dificile probleme ale producției industriale.

Populația globului în creștere avea nevoie de hrană mai multă. Acest surplus de cereale se putea obține prin folosirea îngrășămintelor (în special cele cu azot) în agricultură. F. Haber a realizat acea sinteză de importanță istorică: amoniac cu azot din aer, amoniacul fiind baza acestor îngrășămintele; azotat de amoniu, uree etc.

Un sfert din recoltele agricole sînt distruse de dăunători. Chimistii au descoperit sute de insecticide și raticide cu ajutorul cărora se salvează milioane de tone de cereale în fiecare an și aduc un aport serios celei 20% din populația lumii care suferă de foamă. Dar dacă populația globului crește cu aproape 100 mil. locuitori pe an apar evident și nevoi suplimentare de textile pentru îmbrăcăminte și piele pentru încălțăminte.

Chimia a rezolvat și aceste probleme. Lumea avea nevoie de bumbac, cultura acestuia se extinde în aproape 100 de țări și s-a ajuns să se recolteze 11,8 mil. tone în 1970 și 14 mil. tone în 1980. Dar nu era destul. Omenirea depășise 4 miliarde de locuitori. Chimistii au realizat fibre chimice în cantități tot mai mari. 4,9 mil. t în 1970 și 11,6 mil. t în 1980 și în câțiva ani producția de bumbac va fi depășită de cea a fibrelor artificiale și sintetice.

Ceea ce realizau aproximativ 100 de milioane de cultivatori pe plantațiile de bumbac produceau câteva zeci de mii de muncitori în fabricile de fibre chimice.

Oamenii aveau nevoie de săpun dar nu existau suficiente grăsimi de calitate și tot chimiștii sînt cei care au realizat din petrol detergenți mai buni decît săpunul. Astăzi cantitatea

de detergenți care se fabrică întrece de 8 ori pe cea a săpunurilor naturale.

Lipsa de grăsimi comestibile a dus la inventarea margarinei, acest excelent înlocuitor al untului. Procedeul fusese realizat încă în 1872 de Mège-Mauries prin purificarea grăsimilor de calitate inferioară și hidrogenarea lor.

Industria și în special fabricile de automobile și avioane aveau nevoie de cauciucuri în cantități mai mari decît se putea recolta de pe plantații. Datorită lucrărilor de pionierat a lui F. Hofmann și S. Lebedev astăzi producția de cauciuc sintetic a ajuns la 8,7 mil. t/an și reprezintă 70% din totalul cauciucului consumat.

Și iată-ne ajunși în anii '70, cu o industrie chimică bazată pe cărbuni care se zbatea să nu-și cedeze toate pozițiile și cu o industrie petrochimică în plin avînt gata să acapareze totul. Este deceniul 1970—1980 în care noile prețuri ale țițeiului săltau an de an și aveau să zguduie economia tuturor țărilor bogate sau sărace nevoie să importe țiței: R.F.G., Franța, Italia care importau aproape 100 mil. t țiței pe an sînt nevoite să plătească anual un plus de 10—12—15 mrd. dolari.

Noile prețuri ale țițeiului (tabelul 1) acționau atât în sectoarele în care produsele petroliere erau întrebuințate ca sursă de energie (automobilism, aviație, navigație) cât și în sectoare în care ele se foloseau ca materie primă. Industria petrochimică părea să fie cea mai lovită. Și totuși ea pare să fie prima care se reface după acest puternic șoc.

Cîteva exemple se impun.

La un preț al țițeiului de 35—38 dolari/t, etilena costa 181 dolari/t iar la prețul țițeiului de 224 dolari/t (1980), etilena costa 550 dolari/t. Deci, înainte de majorarea prețului țițeiului o tonă etilenă costa cît 5 tone țiței, iar după scumpire numai cît 2,5 t țiței.

După cum s-a arătat, petrochimia este consumatoare de țiței atât pentru energia necesară instalațiilor cât și ca materie primă, de aceea am ales două exemple care arată participarea petrolului în prețul de cost al butadienei și al acrilonitrilului (în Franța) înainte și după mărirea prețului țițeiului (în%).

Butadiena	1973	1978
energie	8	11
țiței (materie primă)	29	44
investiții	63	45
	100	100
preț de cost FF/t	635	1.750
preț de vînzare	890	2.200
Acrilonitrilul		
energie	12	17
țiței (materie primă)	30	44
investiții	58	39
	100	100
preț de cost FF/t	830	2.400
preț de vînzare	1.400	2.800

1 \$ S.U.A. = 4041 F.F.

Așadar, în vreme ce prețul țițeiului a crescut între 1973 (înainte de majorarea din decembrie) pînă în 1978 de 5 ori, prețul de cost al butadienei cît și al acrilonitrilului au crescut de 3 ori.

Extrem de importantă considerăm că este situația prezentată în tabelul

Tabelul nr. 1
Evoluția prețului țițeiului

Anul	dol./baril	dol./t	Indici
1970	1.80	12.65	100
1971	2.48	17,30	137
1972	2.59	18.80	150
1973	5.18	36.1*	288
1974	11.65	81.30	640
1975	11.25	78.75	620
1976	12.38	86.50	682
1977	12.70	89.00	705
1978	13.33	94.00	748
1979	23.33	164.50	1.300
1980	32.00	224.00	1.770
1981	32.00	224.00	1.770
1982	34.00	238.00	1.890

(Transformările din \$/baril în \$/t sînt făcute cu aproximația riglei de calcul

2 în care pentru a vedea cu cît s-au scumpit alte energii și materii prime în comparație cu prețul țițeiului am făcut comparabile unități de măsură atât de diferite : tone, galoane, kWh, m³, aducîndu-le la un numitor comun, calculîndu-le în indici :

Astfel vedem că între 1971—1980 prețul țițeiului a crescut de 13 ori, al benzinei de 3,5 ori, al butadienei de 3,3 ori, iar al etilenei de 5,5 ori.

În același interval de timp, prețul cărbunelui s-a dublat, al gazelor naturale a crescut de 1,6 ori, iar al uraniului de 8 ori.

Tabelul nr. 2
Urcările de prețuri între 1971-1980
(în indici)

Denumirea produselor	1971	1980
țiței (Kuweit)	100	1 320
benzină (R.F.G.)	100	352
etilena (S.U.A.)	100	559
butadiena (S.U.A.)	100	325
cărbuni (R.F.G.)	100	203
gaze naturale (R.F.G.)	100	160
uraniul (S.U.A.)	100	800
electricitate (R.F.G.)	100	170

Cum a fost posibil ca în petrochimie la prețuri alți de ridicate ale țițeiului, prețurile produselor obținute să fie atât de mici ? Acest fapt arată că s-au folosit capacitățile de producție cele mai adecvate, că automatizarea a atins cel mai înalt grad, că s-a făcut o valorificare superioară a subproduselor și deșeurilor, că producătorii au consimțit la venituri mai mici folosind la această și trecerea unor importante costuri de producție pe produsele petroliere întrebuințate în cantități considerabile ca : surse de energie, benzine speciale, carburanți pentru rachete, uleiuri aditivat etc.

În primele luni ale acestui an prețul țițeiului a început din nou să scadă, de la 34 la 29 \$/baril. Efectele acestei scăderi se vor vedea mai târziu și probabil în măsură foarte mică asupra produselor derivate.

Problema efectelor prețului țițeiului asupra industriei chimice interesează în cel mai înalt grad și țara noastră care a obținut succese cu totul deosebite în acest domeniu, devenind exportatoare importantă de chimicale pe piața mondială. Investigarea atentă și dezbateră aprofundată a evoluției prețurilor diferitelor materii prime de bază, a energiei asupra diferitelor ramuri ale industriilor prelucrătoare vor furniza informații importante pentru noi opțiuni și restructurări necesare.

Axente-Sever BANCUI

²⁾ Vezi S. Benari și A.S. Banciu, „Lazăr Edeleanu”. Ed. științifică și enciclopedică, București, 1982.

Zahăr — recolta 1983/1984

CONFORM estimărilor publicației londoneze de specialitate „World Sugar Journal” (WSJ), în sezonul 1983-1984 producția de zahăr pe plan mondial va înregistra o scădere față de sezonul 1982/1983, ajungând la 93,07 mil. tone echivalent zahăr brut față de 99,19 mil. tone, în timp ce consumul mondial de zahăr va crește la 97,95 mil. tone față de 94,12 mil. tone în sezonul precedent.

În același sezon 1983/84 disponibilitățile de zahăr pe piața liberă sînt approximate la 20,3

mil. tone din care 12,3 mil. tone zahăr brut și 8 mil. tone zahăr rafinat. Cererea de import se va situa la nivelul de 19,9 mil. tone din care 9,9 mil. tone zahăr brut și 10 mil. tone zahăr rafinat. În acest mod balanța producție-consum pe piața liberă va înregistra un excedent de 448 000 tone.

Potrivit studiilor Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.), în următorii ani ai actualului deceniu este estimată o creștere deosebită a producției mondiale de zahăr și anume la peste 100 mil. tone pînă în 1985 și peste 115 mil. tone pînă în 1990, față de 98 mil. tone obținute în 1982.

Industria chimică tunisiană

RITMUL accelerat caracteristic îndeosebi ultimilor ani situează industria chimică printre ramurile cele mai dinamice ale industriei tunisiene. Tunisia dispune de o importantă industrie de superfosfați, concentrată în zona industrială Sfax și în orașele Djebel, Djellond și Gabes. În cadrul actualului plan cincinal (1982-1986) acestei ramuri îi vor fi alocate investiții sporite, ceea ce va permite crearea de noi capacități pentru producția de acid fosforic, îngrășăminte azotoase și fosfatice.

Principalele proiecte privesc complexul de îngrășăminte fosfatice de la M'Dilla (regiunea Gafsa) care va cuprinde o unitate pentru producția de acid sulfuric (1500 tone/zi), o unitate de triplu superfosfat (670 tone/zi); complexul uzinal de la Mekassy care va asigura cadrul instalațiilor de prelucrare a fosfaților de la Gabes și Sfax; o uzină de îngrășăminte fosfatice cu o producție de 330.000 tone/an; demararea construcției unor instalații pentru producerea uraniului plecînd de la prelucrarea acidului fosforic (procedeu folosit și de către Maroc).

le vor fi și mai evidente în interiorul industriilor de prelucrare: se anticipează o învioreare comparativ mai rapidă în industria lemnului, de exemplu, în timp ce industria textilă, a pielăriei, confecțiilor, chimia și energia vor înregistra încă ritmuri scăzute.

Criza a determinat și unele modificări în sistemul financiar. Cea mai importantă schimbare — apreciază revista Esportare — se referă la introducerea unui nou sistem fiscal prin aplicarea căruia întreprinderile canadiene vor fi obligate să acționeze drastic în direcția reducerii costurilor de producție, în special asupra cheltuielilor cu fondurile fixe.

Canada: învioreare lentă

SEMNELE de învioreare economică din Statele Unite, perspectivele de reducere a dobînzilor și a inflației constituie principalele elemente luate în considerare de analiștii canadieni în aprecierile privind redresarea țării din criză în 1984. Primele sectoare așteptate să iasă din criză sînt industria minieră, construcțiile, industria alimentară și turismul, în timp ce întreprinderile din industria grea vor rămîne în continuare să lucreze sub capacitate (în prezent gradul de utilizare a capacităților este în acest sector de circa 50%). Diferențieri-

Programe de dezvoltare

OLANDA: măsuri de economisire a energiei

CU TOATE că rezervele de gaze naturale (locul 1 pe glob ca mărime) îi asigură un grad ridicat de autoaprovizionare cu energie, Olanda aplică un program sever de economisire a energiei. Producția națională depășește ca potențial energetic necesarul de consum, dar gazele naturale neputînd fi utilizate în toate instalațiile sînt în parte exportate (incasărilor reprezintă 7% din valoarea totală a exportului) importîndu-se în același timp petrol. Politica aplicată înainte de 1973, de valorificare rapidă a rezervelor de gaze naturale, a fost abandonată în 1974 prin Memorandumul asupra energiei. Acesta hotără dezvoltarea centralelor nucleare-electrice și a centralelor termoelectrice pe bază de cărbune, precum și reducerea exploatarea gazelor la „nivelul minim compatibil cu contractele externe încheiate”, chiar dacă aceasta presupunea acoperirea necesarului de energie prin import suplimentar de petrol și gaze. Contractele externe au fost completate cu o clauză de indexare a prețurilor.

Un nou Memorandum elaborat de guvern, în 1979 intensifică măsurile de economisire a energiei, stabilind ca marile zăcăminte din provincia Groningen, al căror cost de exploatare este relativ scăzut, să fie considerate drept rezervă strategică, iar consumul să fie asigurat printr-o creștere a utilizării cărbunelui și energiei nucleare. Memorandumul fixează ca obiectiv reducerea consumului de produse energetice pe unitate de energie produsă cu 10% pînă în 1985 și cu 20% în următorii ani pînă în 2000. Principala sursă de economisire o constituie ameliorarea randamentului instalațiilor de încălzire a imobilelor și a izolațiilor termice.

Programul național de izolare termică absoarbe peste 1/2 din cheltuielile prevăzute în buget pentru economisirea energiei; se estimează că măsurile întreprinse în prima fază a programului (1974-1980) au permis reducerea cu circa 15% a consumului.

În același timp au fost instituite prime pentru investițiile menite să realizeze economii de energie (în 1980 acestea au fost majorate cu 15% pentru investițiile în domeniul utilizării energiei solare și cu 10% pentru celelalte). O politică în domeniul tarifelor completează programul. Prețul gazului natural, de exemplu, este fixat pe trei categorii de utilizări: consum industrial, consum casnic și export.

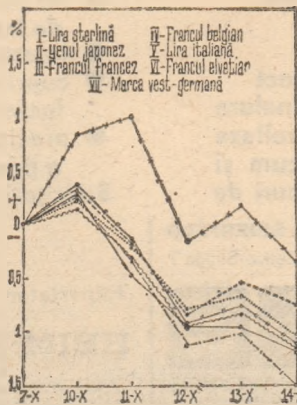
Relațiile economice dintre România și Olanda au cunoscut o evoluție dinamică, schimburile de mărfuri dublîndu-se între 1975 și 1982. România exportă în Olanda tractoare, autovehicule, material rulant de cale ferată, motoare electrice, rulmenți, frigider, mobilă, instrumente muzicale, produse chimice, produse textile, încălțăminte etc. și importă oțeluri speciale, semifabricate din zinc, nichel și aluminiu, cuțite industriale, contoare electrice și de gaze ș.a.

Rodica GHEORGHÎĂ
I.E.M.

EVOLUȚII MONETARE

ÎN INTERVALUL 10-14 OCTOMBRIE a.c., cursul dolarului S.U.A. față de principalele valute occidentale a cunoscut o evoluție ascendentă, motivată în principal de anunțarea, la începutul intervalului, a unei majorări neașteptate a masei monetare în circulație în S.U.A. în perioada anterioară de raportare, de menținerea la un nivel ferm a dobînzilor la fondurile în dolari pe piața S.U.A. și pe cea internațională de capital, de publicarea unor date relevante rezultate mai bune ale activității economice în Statele Unite.

Cursul lirei sterline față de dolar s-a menținut relativ ferm, înregistrînd o ușoară depreciere spre finele intervalului analizat (în ziua de 14 octombrie lira sterlină cota la 1,4950 dolari, comparativ cu 1,50 dolari în ziua de referință de 7 octombrie a.c.). Față de principalele valute vest-europene, lira sterlină și-a menținut și, într-o serie de cazuri, consolidat poziția. O influență nefavorabilă, de scurtă durată asupra cursului lirei a exercitat, la sfîrșitul săptămînii, publicarea datelor privind accelerarea ritmului anual al inflației la 5,1% în luna septembrie, de la 4,6% în august a.c. Cursul mărcii vest-germane față de dolar s-a depreciat sensibil, cu circa 1,5 puncte procentuale la nivelul întregului interval (de la 2,5785 mărci / dolar în ziua de referință la 2,62 mărci / dolar la sfîrșitul săptămînii). Procentul de depreciere a francului elvețian a fost comparativ mai redus, de circa 1,2 puncte procentuale (de la 2,0950 la 2,12 franci / dolar), între altele și ca efect al publicării datelor privind majorarea rezervelor de devalize ale Elveției cu 200 milioane franci, la 27,9 miliarde franci în prima decadă a lunii octombrie a.c. și a celor privind reducerea deficitului din balanța comercială a țării de la 1,08 miliarde franci elvețieni în august a.c. la 403,6 milioane

lor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în intervalul 10-14 X; bază: 7 X 1982

în luna septembrie. Procente de depreciere a cursului față de dolar de peste 1 punct au cunoscut și francul belgian (care la finele intervalului cota la 53,25 franci / dolar, comparativ cu 52,65 franci / dolar în ziua de referință), francul francez (al cărui curs s-a situat la 14 octombrie la 8,00 franci / dolar față de 7,9175 franci / dolar în ziua de 7 octombrie a.c.), lira italiană (care era cota la 14 octombrie la 1,587 lire / dolar, comparativ cu 1,569 lire / dolar la finele săptămînii precedente). Cursul yenului japonez față de dolar a înregistrat o deteriorare mai puțin pronunțată (o depreciere cu circa 0,75 puncte procentuale, de la 232 la 233,75 yeni / dolar), între altele și sub influența publicării datelor privind majorarea excedentului din schimburile comerciale externe ale Japoniei.

Dobînzile la fondurile în principalele eurovalute au prezentat următoarea evoluție (se dau nivelurile de ofertă la depozitele pe termen de 6 luni, cotate în zilele de 7 și 14 octombrie a.c.): eurodolarii 9,625% și 9,875%, euromărcii vest-germane 6 și 6%, eurofrancii elvețieni 4,25 și 4,4375%, eurolire sterline 9,5625 și 9,5625%.

Prețul aurului a cunoscut o ușoară tendință de revenire, de la nivelurile scăzute din săptămîna precedentă atîngînd, în unele momente, cote superioare celei de 400 dolari / uncie. La cel de al doilea fixing de la Londra din ziua de 14 octombrie a.c. prețul aurului s-a situat la 398,75 dolari / uncie, comparativ cu 397,40 dolari / uncie la ultimul fixing din ziua de referință.

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Exigențe ale creșterii productivității muncii

(Urmare din pag. 4)

prinderii au o dotare complexă, ceea ce determină necesitatea cunoașterii în amănunt a modului de exploatare rațională, eficiență a acestor utilaje și instalații. În această acțiune au fost cuprinși practic toți oamenii muncii, fapt ce a permis ca un număr mare de muncitori să însușească cea de a doua și chiar a treia meserie, cu consecințe directe asupra gradului de ocupare și elasticității forței de muncă.

Atragerea rezervelor disponibile

REZULTATELE obținute pînă în prezent, deși superioare celor din anul trecut, puteau fi și mai bune dacă în activitatea colectivului întreprinderii nu ar mai fi existat unele neajunsuri, în special de ordin organizatoric. Analizele întreprinse au evidențiat, de exemplu, faptul că unele procedee tehnologice de mare productivitate (forjarea în matriță fără bavuri, extinderea utilizării pulberilor etc.) nu au fost suficient de rapid generalizate în produc-

ție. Dacă ne referim numai la forjarea în matriță fără bavuri se poate aprecia că, prin extinderea acestui procedeu la majoritatea reperelor realizate, s-ar fi putut obține suplimentar o economie de metal de pînă la 1,5% la un lot de 100 de piese, prin diminuarea adaosului de prelucrare. În același timp, dacă s-ar fi asigurat mai rapid extinderea execuției unor piese pe mașinile cu comenzi numerice, o parte din strungurile universale ar fi putut fi disponibilizate pentru realizarea reperelor pentru mașinile la temă sau a pieselor de schimb necesare.

Desigur, toate aceste aspecte, precum și altele care au mai apărut pe parcursul derulării planului au constituit obiectul unor analize atît la nivelul secțiilor de producție, cît și al întreprinderii, cu care prilej au fost stabilite măsuri operative de valorificare a reperelor disponibile, de impulsționare a producției, de creștere mai susținută a productivității muncii și eficienței. De asemenea, măsurile preconizate urmăresc **valorificarea materiilor prime și în mod deosebit a metalului**, prevăzîndu-se acțiuni de extindere a turnării în zervelor disponibile, de impulsționare a

pulberilor sinterizate, a construcțiilor sudate în locul pieselor turnate, de înlocuire a laminatelor pline cu țevi, de extindere a forjării în matrițe închise etc.

În continuare, în atenția colectivului se află **introducerea în fabricație și asimilarea de produse noi**, adaptarea la utilajele clasice a comenzilor numerice, extinderea ponderii celui de al doilea profil de fabricație, a mașinilor la temă etc. Pe seama progresului tehnic se preconizează ca, în 1985, să se obțină un spor de productivitate de 29,3% față de 1983.

O pondere importantă o dețin și măsurile de **îmbunătățire a organizării producției și a muncii** (prin care se prevede obținerea unui spor de productivitate în 1985 față de 1983 de 20%), prin extinderea poliservirii utilajelor, introducerea metodelor de conducere folosind tehnica de calcul, utilizarea acestora pentru elaborarea tehnologiilor și normării, a sporirii nivelului de agregatizare a producției, creșterea gradului de pregătire profesională etc. Prin aplicarea consecventă a întregului program de măsuri stabilit se poate aprecia că sarcinile de plan pe acest an vor fi integral realizate, asigurîndu-se totodată condițiile necesare demarării cu bune rezultate a producției din 1984.

Instalație automată de îmbuteliere comandată prin inițiatori

Înterupătoare fără atingere și fără contact

Automatizarea producției și larga utilizare a roboților industriali face necesară o multitudine de traductoare de semnale pentru supravegherea funcționării.

Vă oferim un sistem modular de inițiatori care funcționează fără atingere și fără contact

- inițiatori inductivi cu șliț, de apropiere și inelare
- bariere de lumină alternativă, bariere de reflexe alternative, manipolatoare alternative precum și amplificatoare de conectare adaptate, blocuri de

alimentare de la rețea, elemente galvanice de separare, module pentru schemele de formare a impulsurilor.

Utilizarea aparatelor noastre asigură :

- siguranță mare în exploatare
- rezistență la uzură și eliminarea lucrărilor de întreținere
- interschimbabilitate universală
- cuprinderea foarte rapidă a semnalelor și prelucrarea lor ulterioară complet electronizată
- precizie ridicată și posibilitatea de reproducere a punctelor de conectare

Solicitați info:mații detaliate și oferte de export

VEB MESSGERÄTEWERK BEIERFELD

DDR-9433 Beierfeld, Clara-Zetkin-Straße 7

Betrieb des:

KOMBINAT VEB
ELEKTRO-APPARATE-WERKE
BERLIN-TREPTOW
„FRIEDRICH EBERT”

Exportator

HEIM-ELECTRIC
EXPORT-IMPORT

VOLKSEIGENER AUSSENHANDELSBETRIEB DER
DEUTSCHEN DEMOKRATISCHEN REPUBLIK
DDR-1026 BERLIN ALEXANDERPLATZ 6
HAUS DER ELEKTROINDUSTRIE

PUBLICOM

O TEHNICĂ EFICIENTĂ PENTRU GALVANIZAREA MODERNĂ

Noile tehnologii de creștere a productivității și calității reclamă și pentru galvanotehnică instalații, utilaje și procedee de mare randament

Pentru obținerea prin electroliză a straturilor anti-corozive, funcționale sau decorative LEW produce :

- Instalații automate de separare și transport cu comandă program pentru cantități diverse de piese diferite
- Instalații automate de cumulare pentru cantități mari de corpuri de mașini sau piese mici
- Instalații mici de galvanizare Picomat pentru

laborator și de uz industrial ca instalații mecanizate sau automatizate fixe

- Instalații automate pentru galvanizarea sîrmei
- Aparate de galvanizare, băi de galvanizare și utilaje anexe

Utilajele noastre se remarcă prin consum redus de energie în funcționare, întreținere ușoară și manipulare simplă

În completare vă oferim spre utilizare procedee eficiente și produse chimice și tehnice corespunzătoare.

Vă stăm cu plăcere la dispoziție pentru informații suplimentare

Producător

Kombinat VEB LEW-VEB
Galvanotechnik
Leipzig

Exportator

Galvanotechnik
EXPORT-IMPORT

Baus der Elektroindustrie
Alexanderplatz 6
DDR-1026 Berlin

Informații la :

Agencia comercială a R.D.G.
în R.S.R.
Sectorul Electrotehnic
Str. Dumbrava Roșie 4
B — București

PUBLICOM

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 42 din 21 octombrie 1983

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Priorități în pregătirea producției anului 1984 (Gh. Șică) 2
- Realizarea exemplară a sarcinilor de plan. Exigențe ale creșterii productivității muncii (Ioan Ciorba) 4
- Eficiența conversiunii energetice a biomasei (II) (O. Parpală) 5
- Posibilități și limite în creșterea numerică a efectivelor de vaci pentru lapte (E. Merce, Margareta Marian, Gh. Tarău, Elena Merce) 7
- Influența activă a ofertei asupra comportamentului de consum (Teodor Popuța, Coman Oșteca) 8
- Săptămîna economiei. Economisirea — instrument de gospodărire chibzuită a disponibilităților bănești ale populației (Mircea Popovici) 10
- Autogestiunea în întreprinderi: răspunderi, acțiuni, rezultate. Acțiuni în sprijinul diminuării stocurilor de materiale (V. Petru) 11
- Aspecte metodologice ale dimensionării optime a întreprinderilor industriale (Marcela Iacobescu, Mihai Ion) 13
- Cititorii au cuvîntul 15

CONDUCERE • ORGANIZARE

- Cerințe ale întăririi autoconducerii și autogestiunii la nivelul subunităților de bază ale întreprinderii (II) (Vasile Dan, Ruxanda Isaic-Maniu, Sorin Cruceru, Elena Nițulescu) 16

TEORII • IDEI

- Rolul diversificării producției materiale în geneza și evoluția structurilor economice (I) (Doina Catană, Alexandru Catană) 19
- Consemnări. O problemă de actualitate a terminologiei economice românești (Ileana Constantinescu, Mariana Botorog) 20
- Școli • curente • economiști. Economisții chinezi despre locul agriculturii în economia socialistă și mecanismele de stimulare a acesteia (II) (Gh. Ciulbea) 22

ECONOMIE MONDIALĂ

- Congresul mondial de economie (II) (Barbu Gh. Petrescu) 21
- Sudan: Coordonate ale dezvoltării economice (Marcel Moldoveanu); Republica Cipru: Eforturi de industrializare (Rodica Negescu) 26
- Industria chimică mondială și „criza energiei” (Axente-Sever Banciu) 27
- Tendințe — conjuncturi 29

ÎN SUPLEMENTUL NUMĂRULUI: Curier economic-legislativ

IN THIS ISSUE

- Methodological aspects concerning the optimal dimensioning of the industrial enterprises (Marcela Iacobescu, Mihai Ion) 13
- Requirements for self-management and self-financing at the level of the enterprise basic sectors (Vasile Dan, Ruxanda Isaic-Maniu, Sorin Cruceru, Elena Nițulescu) 15
- Material output diversification: its role related to the origin and evolution of the economic structures (I) (Doina Catană, Alexandru Catană) 19
- An up-to-date issue of the economic terminology (Ileana Constantinescu, Mariana Botorog) 20
- Schools • trends • economists. Chinese economists on the agriculture's role in the socialist economy and the mechanisms for its stimulation (II) (Gheorghe Ciulbea) 22
- The economists world congress (II) (Barbu Gh. Petrescu) 24
- Sudan: coordinates of the economic development (Marcel Moldoveanu); Cyprus: efforts for industrialization (Rodica Negescu) 26
- World chemistry and energy crisis (Axente-Sever Banciu) 27

DANS LE NUMÉRO

- Aspects méthodologiques de l'optimisation des dimensions des entreprises industrielles (Marcela Iacobescu, Mihai Ion) 13
- Exigences de l'autogestion au niveau des sous-unités de base de l'entreprise (Vasile Dan, Ruxanda Isaic-Maniu, Sorin Cruceru, Elena Nițulescu) 16
- Le rôle de la diversification de la production matérielle dans la genèse et l'évolution des structures économiques (I) (Doina Catană, Alexandru Catană) 19
- Un problème actuel de la terminologie économique roumaine (Ileana Constantinescu, Mariana Botorog) 20
- Ecoles • courants • économistes. La conception des économistes chinois sur le rôle de l'agriculture dans l'économie socialiste et les mécanismes de sa stimulation (II) (Gheorghe Ciulbea) 22
- Le congrès mondial des économistes (II) (Barbu Gh. Petrescu) 24
- Soudan: Coordonnées du développement économique (Marcel Moldoveanu); Chypre: efforts pour l'industrialisation (Rodica Negescu) 26
- L'industrie chimique mondiale et la crise de l'énergie (Axente-Sever Banciu) 27

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Оптимальный размер промышленного предприятия и повышение эффективности (II) (Марчела Якобеску, Михай Ион) 13
- Требования самоуправления и самохозяйствования на уровне основных подразделений предприятия (Василе Дан, Руксандэ Исаяк-Маниу, Сорина Кручеру, Елена Ницулеску) 16
- Роль диверсифицирования материального производства в генезисе и эволюции экономических структур (I) (Дойна Катанэ, Александру Катанэ) 19
- Заметки. Актуальная проблема румынской экономической терминологии (И.Иана Константинеску, Мариана Боторог) 20
- Школы • Течения • Экономисты. Китайские экономисты о месте сельского хозяйства в социалистической экономике и механизмах его стимулирования (II) (Г. Чульбея) 22
- Всемирный съезд экономистов (II) (Барбу Г. Петреску) 24
- Судан: Координаты экономического развития (Марсел Молдовану) 26
- Кипр: Усилия в целях индустриализации (Родика Неджеску) 26
- Сырье, энергия и обрабатывающая промышленность: эволюция и перспективы. Мировая химическая промышленность и «энергетический кризис» (Аксенте-Север Банчю) 27

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

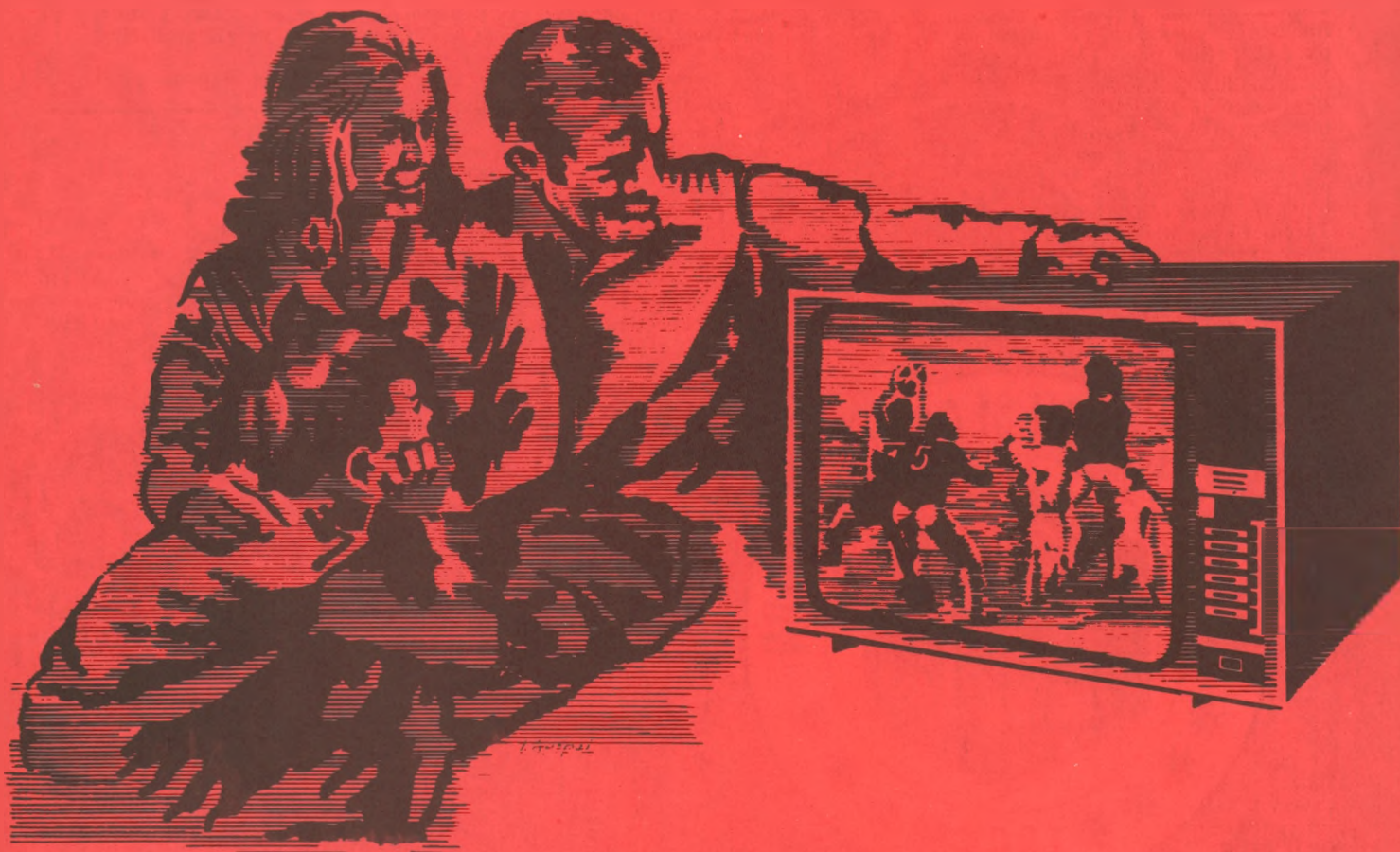
Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonindu-vă din timp și pe termene cât mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136-137, telex 11 126, București, str. 13 Decembrie.

Redacția și administrația: 70 159 București, Bd. Magheru nr. 28-30, etaj 1, sectorul 1. Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

O lume întreagă pe micul ecran al TELEVIZOARELOR CU CIRCUITE INTEGRATE!

- OLT — televizoare cu circuite integrate, moderne, practice, necesare informării dv.
- SNAGOV — realizate în 2-3 variante de prezentare estetică, culoare, funcționalitate, după dorințele și gusturile cumpărătorilor.
- SIRIUS
- DIAMANT

Televizoarele cu circuite integrate prezintă următoarele caracteristici :

- complet tranzistorizate ;
- durată de folosire îndelungată ;
- imagine perfectă și sunet clar ;
- consum de energie electrică redus cu cca. 33% ;
- funcționare normală chiar și la variații mai mari ale tensiunii pe rețea ;
- depanarea mult simplificată deoarece în construcție prezintă module funcționale care se pot înlocui cu operativitate.

Termen de garanție de la data cumpărării :

- 12 luni pentru aparat ;
- 18 luni pentru tubul cinescop.

Magazinele și raioanele specializate în desfacerea produselor electrice vin în întâmpinarea preferințelor dv., oferindu-vă **TELEVIZOARELE CU CIRCUITE INTEGRATE** :

	Diagonala (cm)	Prețul (lei)
● OLT	44	3 000
● SNAGOV	47	3 065
● SIRIUS	50	3 200
● DIAMANT	61	3 720

SĂPTĂMÎNA ECONOMIEI

25-31 octombrie

FIECARE CETĂȚEAN UN DEPUNĂTOR LA C.E.C.

Lei 5
(inclusiv suplimentul)

